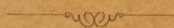

46474

Obrtno

KNJIGOVODSTVO

s kratkim poukom o menicah.

Učna knjiga za obrtne nadaljevalne šole, ob enem
priročna knjiga za obrtnike.

Spisal

dr. Tomaz Romih,

meščanske in obrtne nadaljevalne šole učitelj

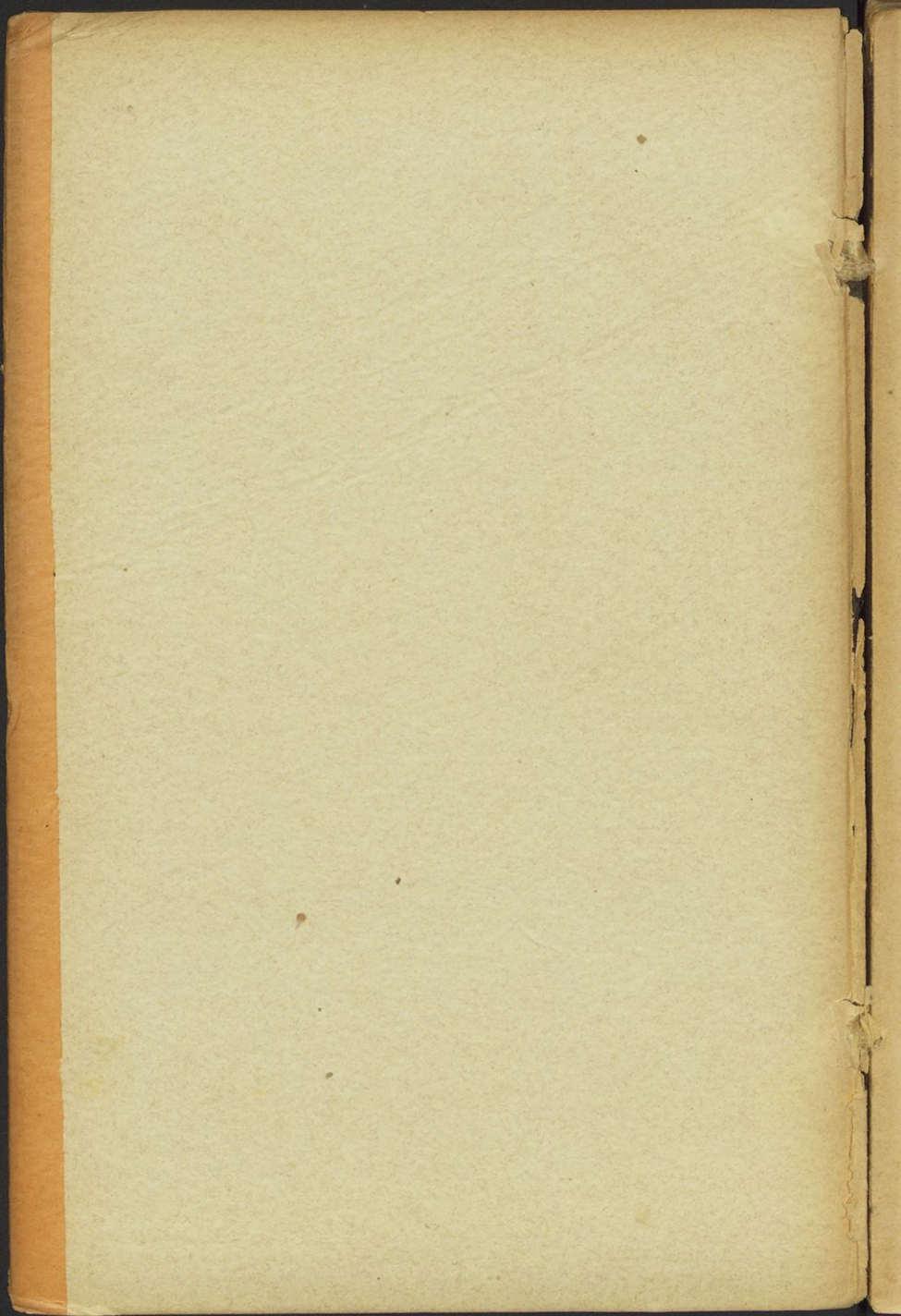
v Krškem.

Celje 1892. l.

Založil in tiskal Dragotin Hribar.

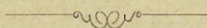
ft.

Obrtno

KNJIGOVODSTVO

s kratkim poukom o menicah.

Učna knjiga za obrtne nadaljevalne šole, ob enem
priročna knjiga za obrtnike.

Spisal

dr. Tomaz Romih,

meščanske in obrtne nadaljevalne šole učitelj

v Krškem.

Celje 1892. l.

Založil in tiskal Dragotin Hribar.

46474

Predgovor.

Primanjkovalo je do sedaj za pouk iz knjigovodstva primerne slovenske učne knjige za obrtne nadaljevalne šole. Sestavil sem torej tako knjigo po J. Gruberjevi nemški knjigi, ki se rabi kot učna knjiga na obrtnih nadaljevalnih šolah z nemškim učnim jezikom. Da-si sem knjigi popolnoma pustil uredbo, kakor jo ima nemška knjiga, vendar se bode vsak lahko prepričal, da knjiga ni gola prestava, temveč da stojim kolikor toliko na lastnih nogah, uporabljevaje izkušnje, ki sem jih nabral kot učitelj na meščanski in obrtni nadaljevalni šoli. Posebno sem obravnal meništvo mnogo bolj natanko, kakor je obravnavana ta tvarina v nemški knjigi, to pa radi tega, ker se je poslovanje z menicami pod vplivom posojilnic jako razširilo po Slovenskem, in je radi tega želeli, da se tudi širji krogi seznanijo z bistvom meništva. Obravnaval sem to težko tvarino kolikor mogoče metodično; vsako vrsto menic sem razložil na konkretnem slučaju. V šoli bode obravnavanje morebiti jako olajšano radi tega, ker mi služi isti poslovni dogodek pri vseh slučajih, in torej ni treba pri vsakem slučaju posebej razlagati poslovnega dogodka. Meniški obrazci so tako sestavljeni, kakor se menice v resnici pišejo na menične golice. V pravoznanskem obziru je pregledal to tvarino g. dr. Preker, c. kr. sodni pristav v Krškem, za kar mu izrekam svojo topla zahvalo.

Tehnične izraze za meništvo sem vzel iz Cigaletove prestave meniškega zakona; kar jih pa nisem dobil v tej prestavi in tehnične izraze za knjigovodstvo sem vzel iz Bartelovega slovarja, le malo sem jih po hrvaški terminologiji skoval sam.

Želim, da bi knjiga prav dobro došla obrtnim nadaljevalnim šolam. Častite kolege po Slovenskem pa prosim, da mi blagovoljno poročajo o nedostatkih, ki bi jih imela knjiga; pri mogočem drugem natisu se bodem vsakako oziral na izražene želje.

Krško, meseca marca 1892. l.

Spisatelj.

I.

U v o d.

Nakup in prodaja (Einkauf und Verkauf). Obrtnik dobava surovino, potrebno mu v izdelovanje svojih rokotvorov, od producenta ali neposredno ali pa s posredovanjem trgovcev.

Ravno tako prodaja svoje rokotvore konzumentom ali neposredno sam ali pa jih oddaja trgovcem v daljno prodajo.

Naročena opravila (Commissionsgeschäfte). Nakup surovine in prodajo rokotvorov izvršuje obrtnik ali sam, ali pa poveri ali naroči svoje opravilo osebi, ki ne stoji v nikaki zvezi z njegovo obrtnijo. Osebo, ki kupuje za obrtnika surovino naj si bo pri producentih ali pa pri trgovcih, ali ki prodaja obrtnikove rokotvore pri konzumentih ali pa pri trgovcih, imenujemo opravnik ali poverjenika (Commissionär); obrtnika pa, ki je opravniku naročil opravilo, naročitelja ali poveritelja (Committent).

Opravilo, izvršeno po opravniku, je „naročeno opravilo“ (Commissionsgeschäft); blago, izročeno opravniku, je „blago v opravilu“ (Commissions-Waren) ali „popisano blago“ (Waren in Consignation).

Za svoj trud dobiva opravnik „opravnino“ ali provizijo (Provision oder Commission), dogovorjeno navadno v odstotkih nakupljene oziroma prodane vrednosti.

Potovalni opravniki ali agenti. Da svoje rokotvore lažje proda, poslužuje se čestokrat obrtnik „potovalnih opravnikov“ (Geschäftsreisender) ali „agentov“, to je oseb, ki prejemajo za obrtnika naročila po uzorcih in ki mu ob enem naznanjajo, kako stoji kupčija z njegovimi rokotvori na domačem ali tujem trgu. Tudi potovalni opravniki dobivajo navadno za svoj trud opravnino.

Nakupni račun (Einkaufsrechnung) ali **faktura** (Factura). O nakupljenem blagu dobi obrtnik od trgovca ali od svojega

opravnika račun, „nakupni račun“ ali „faktura“ imenovan, v katerem je navedena množina in cena blaga, kako je blago zavito (zavojnina — Emballage), mogoči stroški za voznino, carino, zavarovalnino i. t. d.

Na podlagi te fakture, všteti še vse stroške, ki jih je imel pri dobavi blaga, mora obrtnik izračunati, koliko ga stane surovina.

Prodajni račun (Verkaufsrechnung) ali **faktura** (Factura). Ravno tako pošlje obrtnik naročniku o poslanem rokotvoru račun, „prodajni račun“ ali tudi „faktura“ imenovan.

Pošiljalnica (Lieferschein), **spremní list** ali **spremnica** (Begleitschein), **prejemni list** ali **prejemnica** (Empfangschein), **nasprotni list** ali **protipis** (Gegenschein). Čestokrat pošlje obrtnik s poslanim blagom samo popis poslanega blaga, račun pa mu predloži še le pozneje; takov popis imenujemo „pošiljalnico“ (Lieferschein) ali „spremnico“ (spremní list — Begleitschein).

Prejem blaga potrdi prejemnik v „prejemnici“ (prejemnem listu — Empfangsschein). Navadno prejemnico sestavi pošiljatelj in jo pošlje sè spremljavo prejemniku; prejemnico prejemnik samo podpiše in jo vrne prodajalcu. Tako prejemnico imenujemo „nasprotni list ali protipis“ (Gegenschein).

Proračun ali **kalkulacija**. Če je izgotovil obrtnik rokotvor, treba mu je določiti „prodajno ceno“ (Verkaufspreis). To se zgodi s proračunom (Calculation), to je z računom, ki pove obrtniku, koliko ga stane rokotvor, ako računa porabljeno surovino, plačilo delavcem in druge stroške; vse te stroške imenujemo „izdelne“ ali „tvorne stroške“ (Erzeugungskosten). Nekaterih stroškov ni mogoče za vsak predmet natanko določiti; taki stroški so tako imenovani „upravní stroški“ ali „stroški za režijo“ (Regieauslagen), h katerim prištevamo najemnino, svečavo in kurjavo za delarno, davke i. dr. Take stroške prištevamo v določenih odstotkih k izdelnim stroškom in tako dobimo „izdelno“ ali „tvorno ceno“ (Selbstkosten- oder Erzeugungspreis). Ako prištejemo za poslovni dobiček k tvorni ceni določene odstotke tvorne cene, dobimo „prodajno ceno“ (Verkaufspreis).

Ako delamo proračun, moramo se ozirati tudi na to, da je treba pri prodaji od cene nekoliko popustiti za rabat in za skonto, in da je treba plačati provizijo, ako prodaja naše rokotvore opravnik.

Čestokrat je treba napraviti proračun še prej, ko izgotovimo predmet, posebno pri večih naročilih, če hoče naročnik ceno vedeti že naprej. Pri takem proračunu je treba posebne pazljivosti, da si ne nakoplje obrtnik škode z napačnim proračunom.

Ceniki. Mnogi obrtniki imajo navado, da popišejo po določenem redu vse predmete, ki jih izdelujejo ali katere imajo v zalogi; take popise imenujemo „cenike“ (Preislisten, Preisverzeichnisse, Preiscourantes), ako je zajedno navedena tudi cena, po kateri prodajajo svoje rokotvore. Cenike dajo tiskati in jih potem razpošiljajo svojim naročnikom in kupcem. Navedeno je v cenikih tudi, kako se blago plačuje, kako zavija, kako razpošilja i. t. d. Pridjane cene imajo praviloma veljavo le za dan, katerega se je izdal cenik; to je tudi navadno izraženo z dostavkom „ne da bi se vezal“, „brez zaveze“ (ohne Verbindlichkeit).

Pošiljatev obrtnih rokotvorov. Blago, pripravljeno v razpošiljanje, zavije obrtnik v pripravne zavoje (zavojnino ali embalažo¹⁾ — Emballage) ter ga preda ali vozniku ali pa zavodu za prevažanje (železnici, parobrodu, ladiji na jadra ali pošti) ali sam, ali pa mu preskrbi to „odpravnik“ (Spediteur), to je oseba, ki se peča obrtniško z odpravljenjem blaga. Vozniku ali zavodu za prevažanje treba je z blagom vročiti tudi „vozni list“ (Frachtbrief).

Plačilo odpravniku imenujemo „odpravnino“ (Speditionsgebür); plačilo pa, katero je treba plačati zavodu za prevažanje, „voznino“ ali „vozarino“ (Fracht). Voznino plačujemo navadno po težini, večkrat pa tudi po telesnini „prevoznih zabojev“, „nakladnih kosov“ ali „tovorkov“ (Frachtstücke, Colli). Po dogovoru plača voznino ali pošiljatelj ali pa prejemnik. Ako plača voznino pošiljatelj, pravimo, blago pošiljamo „franko“²⁾ ali „voznine prosto“ (franco, frachtfrei).

Ako ni bilo ničesar dogovorjenega, plača voznino prejemnik.

Carina ali **col.** Ako dobivamo blago iz tujih dežel, treba je plačati na meji v državno blagajnico pristojbino, „uvozno carino“ ali „uvoznino“ (Einfuhrzoll) imenovano. Pri nekaterem blagu

¹⁾ francoski izraz = zavojnina.

²⁾ italijanski izraz = prosto.

je treba plačati pristojbino tudi, ako ga izvažamo; to pristojbino imenujemo „izvožno carino“ ali „izvoznino“ (Ausfuhrzoll).

Zavarovanje ali **asekuranca**. Da ne trpimo škode, če bi se blago pri prevažanju poškodovalo ali če bi v zalogi zgorelo, zavarujemo ga proti škodi na prevažanju ali proti škodi na ognju. Zavarovanje (Versicherung, Assecuranz) prejemljejo zavarovalna društva proti odškodnini, „zavarovalnina“ ali „premija“ (Versicherungsgebühr, Prämie) imenovani. Zavarovalnina se plačuje v določenih odstotkih od zavarovane vsote. Pisano pogodbo, sklenjeno o zavarovanju, imenujemo „polico“ (Polizze).

Poslovi za gotovino, poslovi na meno, poslovi na up. Kupec lahko račun takoj poravna in sicer, da plača račun ali v gotovem denarju, ali pa da izroči prodajalcu kakšno drugo protivrednost. Mi pravimo, kúpčija se je vršila „za gotovino“ (gegen bar) ali „na meno“ (auf Tausch); v teh slučajih potrdi prodajalec prejem kupne vsote z izrazom „prejel“, „račun poravnan“ ali „račun saldiran“ (erhalten, saldiert) in podpiše to izjavo. Večkrat se pa dogodi, da kupec račun še le pozneje poravna in sicer navadno v času, že naprej določenem; mi pravimo, kupec je dobil blago „na up“ (auf Credit, auf Zeit).

Plačilna sredstva. Račun poravnamo „v gotovini“ ali „v gotovem denarju“ (in Bargeld, bar), ako plačamo s srebrom, z bankovci avstro ogerske banke ali pa z državnimi bankovci. Da izravnamo manjše vsote, rabi nam drobiž po 20, 10, 5, 4, 1 in $\frac{1}{2}$ kr. Plačilo v gotovini nadomestujejo šestokrat „nakaznice“ (Anweisungen), to so pismena naročila dotičnemu zavodu (pošti, banki, železnici i. t. d.), da naj določeno vsoto izplača ali pa izterja, kakor n. pr. „poštne nakaznice“ (Postanweisungen) in „poštne naloge“ (Postaufträge). K nakaznicam moramo tudi prištevati „čeke“ (Checks), to so nakaznice na kakšno banko, kjer imamo vloženo gotovo vsoto, s katero lahko razpolagamo; v najnovjšem času se je razvilo posebno poslovanje s čeki poštne hranilnice.

Tudi menica nam rabi jako pogostoma kot plačilno sredstvo.

Obrtnik pošlje šestokrat blago vnanjim naročnikom s povzetjem (Nachnahme), to je pošiljatelj naroči zavodu za prevažanje (pošti, železnici i. t. d.), da sme blago naslovljencu izročiti le tedaj, ako plača povzeto vsoto; to vsoto pošlje zavod za prevažanje

pošiljateljju. Večkrat se povzamejo samo „stroški“ (Spesen), to so izdatki za prevažanje, embalažo i. t. d. S povzetjem pošiljamo blago le v slučaju, da je naročnik s tem zadovoljen.

Prodaja na up. Prodaja na up se lahko vrši na dvojen način:

1. Kupec obljubi ustmeno, da bode poravnal svoj dolg o določenem času. Prodajalec in kupec vpišeta si ta slučaj v svoje poslovne knjige, da ne pozabita o določenem času na pravi dolg, kupec ne, koliko ima plačati, prodajalec ne, koliko znaša terjatev; tako prodajo in tak kup imenujemo „prodajo in kup na knjigo“ (Verkauf aufs Buch, Kauf aufs Buch) in dolg in terjatev „dolg in terjatev v knjigi“ (Buchschuld, Buchforderung).

2. Kupec izroči prodajalcu dolžno pismo, v katerem se zaveže, kupljeno blago plačati o določenem času. Med trgovci in obrtniki so sedaj kot dolžna pisma jako običajne „menice“.*

II.

Kratek pouk o menicah.

1. Bistvo in razvrstitev menic.

Menjopis ali menica je pismo, izrečno menica imenovano, v katerem se zavezuje izdatnik, plačati meničnopravno upravičenemu posestniku menice o določenem času na določenem mestu določeno vsoto ali sam ali pa po kaki tretji osebi.

Menice pišemo navadno na menične golice (Wechselblanquette), na katerih je že vtisnjen kolek po kolkovi lestvici I. Vendar smemo menice tudi pisati na vsak drug papir; v tem slučaju moramo prilepiti menici na hrbet postavno določeni kolek, katerega prekolkuje urad v to poklican („davkarija“ ali pa v večih mestih „kolkovni urad“). To kolkovanje se mora izvršiti prej, ko podpiše menico kaka stranka. Obrazec 1. predočuje nam menično golico; številke v golici zaznamujejo mesta, katera je treba izpolniti, ako izdamo menico.

*) Ako izroči kupec prodajalcu za nakupljeno blago menico, moramo imenovati tak kup prav za prav kup na meno (Tauschkauf), ker dá kupec prodajalcu protivrednost v menici. Ako bi kupec o določenem času ne poravnal dolžne vsote, tožil bode prodajalec kupca za menično vsoto, a ne za vsoto prodanega blaga.

Obrazec 1.

Menična golica.

1)	V Ptujih dne ²⁾	3. 2. 1891 ³⁾	Za ⁴⁾	250
5)	4. 2. 1891	plača ⁶⁾	za to ⁷⁾	menico
	po naredbi ⁸⁾	Vanič		vsoto od
9)				
	vrednost ¹⁰⁾	in postav ¹¹⁾	jo na račun ¹²⁾	poročil ¹³⁾
14)				
v ¹⁵⁾				
	Vanič			Pavlinič

a) Tuja ali potegnjena menica. (Der gezogene Wechsel).

aa) Navadna potezka (Tratte).

Marko Pavlinič v Ptujih kupi dne 1. februarja 1891. l. od J. Vošnjaka, usnjarka v Šoštanji, usnja v vrednosti 250 gld. in sicer s pogojem, da se zaveže M. Pavlinič meničnopravno, poravnati kupno vsoto v treh mesecih, to je dne 1. maja 1891. l. Marko Pavlinič je pa tudi v kupčijski zvezi z F. Vaničem, trgovcem v Celji, kateremu pošilja izgotovljeno obutev na prodaj, ter ima pri njem terjatev, ki znaša več kakor 250 gld.

Marko Pavlinič napiše torej menico, v katerej pozivlje F. Vaniča, naj plača J. Vošnjaku dne 1. maja 1891. l. 250 gld., katero vsoto naj postavi na njegov (M. Pavliničev) račun. Vrednost je on (M. Pavlinič) prejel od J. Vošnjaka v blagu; vse to pa bo še M. Pavlinič naznanil F. Vaniču v posebnem pismu. M. Pavlinič izpolni torej menično golicu na sledeči način:

Pri 1) napiše mesto izdatbe („V Ptujih“).

„ 2) in 3) napiše dan in leto izdatbe.

„ 4) napiše menično vsoto sè številkami.

„ 5) „ dan, katerega se naj plača menična vsota.

„ 6) „ poziv na F. Vaniča, da naj plača menično vsoto („plačajte“).

„ 7) „ , da je pričujoča menica prvi izvod.

Pri ⁸⁾ napiše osebo, kateri naj plača menično vsoto („J. Vošnjaku“).

„ ⁹⁾ „ menično vsoto z besedami.

„ ¹⁰⁾ „ , da je prejel vrednost od J. Vošnjaka v blagu.

„ ¹¹⁾ „ poziv, postaviti menično vsoto v račun.

„ ¹²⁾ in ¹³⁾ napiše, da bode F. Vaniču poslal poročilo („po poročilu“).

„ ¹⁴⁾ in ¹⁵⁾ napiše nadpis F. Vaničev.

„ ¹⁶⁾ se podpiše M. Pavlinič.

Menica se torej glasi, kakor kaže obrazec št. 2.

Obrazec 2. Potegnjena menica ali potezka.

2	Stuji	dne	1. februarja	1891. l.	Za	250	gld.
	Dne	1. maja	1891. l.	plačajte	za to	prvo	menico
	po naredbi		J. Vošnjaka				vsoto od
			Dve	sto	petdeset	gld.	
	vrednost v blagu	in postavite	jo	na račun	po	poročilu	
			Gospodu F. Vaniču				
	v	Celji					
							Marko Pavlinič.

Tako menico imenujemo „potegnjeno menico“ ali „potezko“ (gezogener Wechsel, trassierter Wechsel, Tratte).

Marko Pavlinič pošlje to menico J. Vošnjaku, ob enem pa F. Vaniču poročilo, da je potegnil na njega menico; to poročilo je za F. Vaniča jako ugodno, da si ve pripraviti za 1. maj potrebno vsoto.

Marko Pavlinič, ki je menico **izdal** ali **potegnil**, je izdatnik, poteznik, menjopisnik ali trasant¹⁾ (Aussteller, Trasant); on je meničnopravno zavezan skrbeti za to, da bode F. Vanič menico sprejel in o svojem času plačal menično vsoto, in

¹⁾ italijanski izraz = poteznik.

sicer tako, da mora dati J. Vošnjaku popolno odškodbo, če ne bi plačal F. Vanič določene vsote.

F. Vanič, katerega M. Pavlinič pozivlje plačati določeno vsoto, na katerega je torej potegnil menico, je „napoteznjenec“, „poteznjenec“ ali „trasat“¹⁾ (Bezogener, Trassat).

J. Vošnjak, ki ima prvi menico v rokah in jo lahko tudi pošlje kakemu trgovskemu prijatelju mesto gotovine, je „prvoimnik“, „pošiljatelj“ ali „remitent“²⁾ (Remittent).

Pri tuji menici so torej tri glavne osebe, namreč trasant, trasat in remitent.

S tem, da je M. Pavlinič pozval F. Vaniča plačati 250 gld., ni še F. Vanič za ničesar zavezan. Ker pa hoče J. Vošnjak vedeti, je-li voljan F. Vanič plačati dne 1. maja na račun M. Pavliničev 250 gld., predloži (praesentieren) mu menico v podpis ali v vsprejem. J. Vošnjak je „predložitelj“ ali „prezentant“³⁾ (Praesentant). Ker je F. Vanič voljan plačati določeno vsoto, podpiše menico ali on jo vsprejme ali prejme (acceptieren); on je sedaj „vsprejemnik“, „prejemnik“ ali „akceptant“⁴⁾ (Acceptant). S tem, da je F. Vanič menico vsprejel, zavezal se je meničnopravno, plačati v Celji dne 1. maja 1891. l. vsakemu meničnopravno upravičenemu lastniku menice 250 gld. proti izročitvi menice. Za plačilno mesto velja Celje, ker je to mesto navedeno pri trasatu (F. Vaniču); Celje velja ob jednom kot bivališče F. Vaničevo.

Ko bi F. Vanič ne plačal menične vsote o svojem času, postopa se proti njemu meničnopravno; tudi M. Pavlinič sme postopati proti njemu meničnopravno, ko bi bil plačal on menično vsoto. Akceptant je glavni menični dolžnik. Obrazec vsprejete menice sledi pod št. 3.

1) italijanski izraz = poteznjenec.

2) latinski izraz = pošiljatelj.

3) latinski izraz = predložitelj.

4) latinski izraz = vsprejemnik.

Obrazec 3.

Vsprejeta potezka.

2 Ptuji dne 1. februarja 1891. l. Za	250 gld.
Dne 1. maja 1891. l. plačate za to prvo menico	
po naredbi J. Vošnjaka	vsoto od
Dve sto petdeset gld.	
vrednost v blagu in postavite jo na račun po poročilu	
Gospodu F. Vaniču	
v Celji	
F. Vanič. M. Pavlinič.	

ab) Tuja menica „po lastni naredbi“ ali „na lastni zaukaz“.
(Wechsel an eigene Ordre).

Menico bi bil lahko izdal tudi J. Vošnjak. Pozval bi bil v njej Marko Pavliniča, naj plača 250 gld. njemu (J. Vošnjaku) samemu, ter bi mu jo poslal v podpis z opazko, da naj postavi menično vsoto v njegov račun, ne da bi še čakal posebnega poročila. Ker ostane menica pri J. Vošnjaku, označi se to v menici z izrazom „vrednost pri meni“ (Wert in mir selbst).

Ako vsprejme Marko Pavlinič menico, zaveže se menično-pravno, plačati vsakemu menično-pravno upravičenemu posestniku menice dne 1. maja 1891. l. 250 gld. proti izročitvi menice, to pa v Ptuji, ker je to mesto navedeno pri trasatu; Ptuj smatra se ob jednom za bivališče M. Pavliniča.

Obrazec 4. nam predoči vsprejeto tujo menico po lastni naredbi.

Obrazec 4. Potezka po lastni naredbi.

2. Šeststani	dne	1. februarja	18 91. l.	Za	250 gld.
Dne	1. maja	1891. l.	plačajte	za to	prvo menico
po naredbi		meji lastni			vsoto od
Dve sto petdeset gold.					
vrednost pri meni in postavite jo na račun brez poročila					
Gospodu M. Pavliniču					
v Ptuji					
Marko Pavlinič. J. Vošnjak.					

Menico je napisal, izdal ali potegnil J. Vošnjak; on je „izdatnik“, „poteznik“, „menjopisnik“ ali „trasant“; on je menico postavil po svoji „lastni naredbi“, on je torej ob enem „prvoimnik“, „pošiljatelj“ ali „remitent“. Marko Pavlinič, na katerega je potegnil menico J. Vošnjak, je „napoteznjenec“, „poteznjenec“ ali „trasat“.

Tudi tukaj so tri glavne osebe, namreč trasant, trasat in remitent; a trasant in remitent ste identični osebi.

Ko bi M. Pavlinič ne plačal menice o svojem času, postopa proti njemu J. Vošnjak meničnopravno.

ac) Potegnjena lastna menica ali lastna potezka.

(Trassiert-eigener Wechsel.)

Marko Pavlinič bi se bil peljal sam v Šoštanj ter bi si bil izbral usnja in bi napisal tam menico, v katerej pozivlje samega sebe, da naj plača J. Vošnjaku 250 gld. Zapisal bi bil tudi, da je vrednost v blagu prejel. Ker je trasat (Marko Pavlinič je trasat in trasat) o celi kupčiji itak obvesten in ker ne bode trasat trasatu ničesar zapisal ne „v dolg“ ne „na korist“, ostane prazen prostor za postavljenje v račun in za poročilo. Pri 14 in 15 napiše svoj nadpis, in ker stoji pri nadpisu „Ptuj“, plačljiva je tudi menična vsota v Ptuji. Mesto izdatbe in plačilno mesto ste torej različni.

Menica se glasi:

Obrazec 5.

Lastna potezka.

V Šeststani	dne	1. februarja	1891. l.	Za	250 gld.
Dne 1. maja 1891. l.	plačajte	za to	prvo	menico	
po naredbi	J. Vošnjaka			vsoto od	
Dve sto petdeset gold.					
vrednost v blagu in postav	/	jo na račun	/	poročil	/
Gospodu M. Pavliniču					
v	Ptuji				
					Marko Pavlinič.

S tem, da je Marko Pavlinič menico podpisal, zavezal se je meničnopravno, plačati menično vsoto na svojem bivališči v Ptuiju. Menico je napisal, izdal ali potegnjal M. Pavlinič, on je torej „trasant“; M. Pavlinič je pa tudi „trasat“, ker se pozivlje, plačati menično svoto. J. Vošnjak, kateri ima prvi menico v rokah ter jo tudi lahko pošlje mesto gotovine, je remitent.

Tudi tukaj so tri glavne osebe, namreč trasant, trasat in remitent; a trasant in trasat ste identični osebi.

Menica, kjer sta trasant in trasat identični osebi, in kjer je plačilno mesto različno od mesta izdatbe, je „potegnjena lastna menica“ ali „lastna potezka“ (trassiert-eigener Wechsel).

Iz teh primerov je razvidno:

Tuja ali potegnjena menica je pismo, izrečno menica imenovano, v katerem pozivlje trasant trasata, naj plača remitentu določeni dan na določenem mestu določeno vsoto proti izročitvi menice.

Bistvene potrebščine tuje menice so navedene v členu 4. občne menične postave z dne 25. jan. 1850. l.; te so:

1. v menici sami mora biti navedeno, da je menica, ali če se naredi menica v kakem tujem jeziku, kongruentno ime tujega jezika (v nemščini „Wechsel“),

2. navedena mora biti plačljiva vsota;

3. navedena mora biti oseba ali tvrdka, kateri ali „po na redbi“ („na zaukaz“, „ordro“) katere je treba plačati dolžno vsoto, to je naveden mora biti remitent (pošiljatelj, prvoimnik).

4. zaznamovan mora biti čas, o katerem je treba plačati menično vsoto; plačilni čas, za celo vsoto eden in isti, sme se le ustanoviti:

a) na kak določen dan, n. pr. dne 1. maja, primo aprila, medio februarja, ultimo marca; primo je vsekdar 1. dan, medio 15., ultimo pa zadnji dan dotičnega meseca.

b) na vid, na pokaz, na pogled ali na voljo (auf Sicht, auf Vorzeigung), a vista¹⁾, a piacere²⁾); take menice dospejo v plačilo istega dne, katerega se predočijo trasatu;

c) na določen čas po pokazu;

d) na določen čas po izdatbi (od današnjega dneva, dato, a dato, de dato — von dato);

e) na dan kakega sejma ali tržnega dneva;

5. menico mora sè svojim imenom ali sè svojo tvrdko podpisati trasant (izdatnik, poteznik);

6. treba je, da se navede izdatbe kraj, dan, mesec in leto;

7. navedena mora biti oseba, katera naj plača menično vsoto, to je naveden mora biti trasat (poteznjenec, napoteznjenec);

8. navedeno mora biti mesto, kjer se naj plača menična vsota; mesto, navedeno pri imenu ali tvrdki trasatovi, smatra se za plačilno mesto, ako ni plačilnega mesta posebej navedenega; ob enem se smatra to mesto tudi za bivališče trasatovo.

O p o m b e.

Ad 2. Ako je plačilna vsota navedena s črkami in sè številkami, velja pri razliki vsota, navedena s črkami.

Ako je vsota navedena večkrat s črkami, ali večkrat sè številkami, velja pri razliki manjša vsota (člen 5. m. z.)

Ad 3. Trasant lahko postavi samega sebe za remitenta (glej obrazec 4.); take menice imenujemo menice „na lastni zaukaz“ ali „menice po lastni naredbi“ (Wechsel an eigene Ordre) člen 6. m. z.).

Ad 7. Izdajatelj postavi lahko tudi samega sebe za trasata, ako je mesto izdatbe različno od plačilnega mesta (glej obrazec 5.);

¹⁾ italijanski izraz = na vid, ²⁾ italijanski izraz = na voljo.

take menice imenujemo „lastne potezke“ (trassiert-eigene Wechsel — člen 6. m. z).

b) Lastna menica (Eigener Wechsel).

Marko Pavlinič bi se bil tudi lahko meničnoppravno zavezal, da bi bil kar naravnost izjavil, da bode plačal on 250 gld. V to svrho bi moral dopolniti menično golicó na sledeči način: pri 1) 2) 3) napiše kraj, dan in leto izdatbe,

- „ 4) „ menično vsoto sè številkami,
- „ 5) „ dan, katerega bo plačal,
- „ 6) „ izjavo, da hoče plačati („plačam“),
- „ 7) „ da je to jedina menica,
- „ 8) „ ine Vošnjakovo, kateremu bo plačal dolžno vsoto,
- „ 9) „ dolžno vsoto s črkami,
- „ 10) „ da je prejel vrednost v blagu,
- „ 11), 12), 13), 14) *), 15) **) ostane prazno.
- „ 16) se podpiše.

Menica se torej glasi:

Obrazec 6.

Lastna menica.

2) Priji	dne	1. februarja	1891. l.	Za 250 gld.
	Dne 1. maja 1891. l.	plačajte	za to jedino	menico
po naredbi		J. Vošnjaka		vsoto od
		Dve sto petdeset gld.		
vrednost v blagu in postav / jo na račun / poročil /				
v				
Marko Pavlinič.				

Marko Pavlinič, ki je menico napisal, izdal ali potegnil, je „menjopisnik“, „izdatnik“, „poteznik“ ali „trasant“;

*) Pri 14 se napiše čestokrat „Sola (jedinica) meni samemu“ ali „Meni samemu“, to je: Sola se naj predloži meni samemu v plačilo.

**) Pri 15 napišemo v tem slučaju tudi trasantovo bivališče.

on se je sè svojim podpisom meniĉnoppravno zavezal, plaĉati dne 1. maja J. Vošnjaku 250 gld., to pa v Ptuj, kjer je izdal menico; Ptuj se smatra tudi za bivališĉe Pavliniĉevo. J. Vošnjak, ki ima prvi menico v rokah ter jo lahko tudi mesto gotovine pošlje kakemu trgovskemu prijatelju, je „prvoimnik“, „pošiljatelj“ ali „remitent“. Pri lastni menici ste torej dve glavni osebi, trasant in remitent.

Iz vsebine lastne menice je razvidno:

Lastna menica je dolžno pismo, v katerem se zaveže trasant, da plaĉa remitentu na doloĉenem mestu doloĉeni dan doloĉeno vsoto proti izroĉitvi dolžnega pisma.

V prejšnjem primeru sicer ni navedenega plaĉilnega mesta; plaĉljiva je potem menica tam, kjer se je izdala, kar doloĉuje ĉlen 97. m. z. Mesto izdatbe velja vsled doloĉbe istega ĉlena tudi za bivališĉe trasantovo.

Bistvene potrebšĉine lastne menice so navedene v ĉlenu 96. meniĉnega zakona; te so:

1. v menici sami mora biti navedeno, da je menica, ali v tujem jeziku kongruentno ime tujega jezika;

2. navedena mora biti plaĉljiva vsota;

3. navedeno mora biti ime osebe ali tvrdke, kateri ali „po naredbi“ („na zaukaz“, „ordro“) katere je treba plaĉati dolžno vsoto, to je naveden mora biti remitent (pošiljatelj, prvoimnik);

4. naveden mora biti ĉas, katerega bo treba plaĉati meniĉno vsoto;

5. podpisan mora biti trasant (menjopisnik, izdatnik, poteznik) sè svojim imenom ali sè svojo tvrdko;

6. treba je, da se navede izdatbe kraj, dan, mesec in leto.

O p o m b e.

Ad 2. Ako je plaĉilna vsota navedena s ĉrkami in sè številkami, velja pri rãzliki vsota, navedena s ĉrkami. Ako je vsota navedena veĉkrat s ĉrkami ali veĉkrat sè številkami, velja pri rãzliki manjša vsota.

Ad 4. Plaĉilni ĉas, za celo vsoto eden in isti, sme se le ustanoviti na naĉine, kakor pri tujih menicah (glej 4. toĉko bistvenih potrebšĉin tuje menice).

c) **Udomljene menice.** (Domicilwechsel).

Tuja menica v obrazci 3. je plačljiva v Celji, ker je Celje bivališče F. Vaniča. Vošnjaku pa bi ljubše bilo, da se mu plača menična vsota v Šoštanji, in ker ima F. Vanič tudi večkrat posel v Šoštanji, zadovoljen je s tem, da je menična vsota plačljiva na tem mestu. Pavlinič dostavi torej pri izdatbi, da je menična vsota plačljiva v Šoštanji, to je on, „udomi“ (domicilieren) menico v Šoštanj. Ako F. Vanič v Šoštanj udomljeno menico podpiše brez kakega dostavka, zaveže se meničnopravno, da bode plačal menično vsoto sam v Šoštanji. Od M. Pavliniča v Šoštanj udomljena in od F. Vaniča vsprejeta menica se torej glasi:

Obrazec 7.

Udomljena potezka.

2	Stuji	dne	1. februarja	1891. l.	Za	250 gld.
	Dne	1. maja	1891. l.	plačajte	za to	prvo menico
	po naredbi		J. Vošnjaka			vsoto od
			Dve sto petdeset gld.			
	vrednost v blagu in postavite		jo na račun	po	poročilu	
	Gospodu F. Vaniču					
	v Celji, menična vsota plačljiva					
	v Šoštanji		F. Vanič.		Marko Pavlinič.	

Ni pa treba F. Vaniču samemu iti v Šoštanj; ker ima v Šoštanjski posojilnici vloženo večo vsoto denarja, dogovoril se je sè Šoštanjsko posojilnico, da plačuje ona od njega (F. Vaniča) vsprejete menice. On dostavi torej pri vsprejemu, da je menična svota plačljiva pri Šoštanjski posojilnici. Šoštanjska posojilnica, pri kateri se je treba oglašiti radi plačila, je „udomljenec“, „domovalec“ ali „domicilijant“¹⁾, F. Vanič, ki je imenoval udomljenca, je udomitelj ali domicilijant²⁾.

¹⁾ latinski izraz = udomljenec. ²⁾ latinski izraz = udomitelj.

Menica se glasi:

Obrazec 8.

Udomljena potezka, pri kateri je vsprejemnik dostavil udomljenca.

2 ^r Pluji	dne	1. februarja	1891. l.	Za	250 gld.
Dne 1. maja 1891. l.	plača jte	za to	prvo	menico	
po naredbi		J. Vešnjaka		vsoto od	
Dve sto petdeset gold.					
vrednost v blagu in postavite jo na račun po poročilu					
Gospodu F. Vaniču			Marko Pavlinič.		
v Celji, „menična vsota plačljiva			F. Vanič,		
v Šoštanjci“.			menična vsota plačljiva pri „Posojilnici“ v Šoštanji.		

Ko bi bil M. Pavlinič vedel, da bode Šoštanjska posojilnica plačala v F. Vaničevem imenu menično vsoto, lahko bi bil tudi on dostavil, da je menična vsota plačljiva pri Šoštanjski posojilnici. V tem slučaju je M. Pavlinič „udomitelj“ ali „domicilijant“ in Šoštanjska posojilnica „udomljenec“ ali „domicilijat“. Menica se glasi:

Obrazec 9.

Udomljena menica, pri kateri je izdatnik dostavil udomljenca.

2 ^r Pluji	dne	1. februarja	1891. l.	Za	250 gld.
Dne 1. maja 1891. l.	plača jte	za to	prvo	menico	
po naredbi		J. Vešnjaka		vsoto od	
Dve sto petdeset gold.					
vrednost v blagu in postavite jo na račun po poročilu					
Gospodu F. Vaniču			Marko Pavlinič.		
v Celji, menična vsota plačljiva pri			F. Vanič.		
„Posojilnici“ v Šoštanji.			Marko Pavlinič.		

Vošnjak bi bil lahko zahteval, da se mora plačati menična vsota pri njem samem; v tem slučaju bi se udomila menica pri njem. Vošnjak je v tem slučaju udomljenec; ker pa je Vošnjak ob jednem tudi menični upnik, ima to udomljenje le pomen, da bode Vanič pri Vošnjaku plačal menično vsoto ali sam, ali pa dolg poravnal po kaki drugi osebi. Pri Vošnjaku udomljena menica se glasi:

Obrazec 10.

Pri pošiljatelju udomljena menica.

U Ptuji	dne	1. februarja	1891. l.	Za	250 glb.
				plača	za to
po naredbi		J. Vošnjaka			vsoto od
Dve sto petdeset gold.					
vrednost v blagu in postavite jo na račun po poročilu					
Gospodu F. Vaniču					
v Celji, menična vsota plačljiva				M. Pavlinič.	
pri J. Vošnjaku v Sečtanji				F. Vanič.	

Ravno tako bi se lahko udomila „potezka po lastni naredbi“, obrazec št. 4. Potezka je plačljiva pri M. Pavliniču v Ptuji. Ker pa je 1. maja v Celji semenj, in ker bode na ta semenj prišel tako Pavlinič, kakor Vošnjak, dogovorita se, da naj bo vsota plačljiva v Celji; v tem slučaju dostavi Vošnjak pri izdatbi plačilno mesto. Menica se glasi:

Obrazec 11.

Udomljena potezka po lastni naredbi.

V Soščanji dne		1. februarja	18 91. l.	Za	250 gld.
Dne 1. maja 1891. l.		plača jte	za to	prvo	menico
po naredbi		moji lastni			vsoto od
Dve sto petdeset gld.					
vrednost pri meni in postav ite jo na račun brez poročil a					
Gospodu M. Pavliniču					
v Ptuj, menična vsota plačljiva					
Celji.		M. Pavlinič.		J. Vošnjak.	

S podpisom se je zavezal M. Pavlinič meničnopravno, da bode plačal sam menično vsoto v Celji.

Ni pa treba M. Pavliniču iti v Celje, temveč on lahko naprosi F. Vaniča v Celji, da plača za njegov račun menično vsoto. To se označi v menici, kar lahko stori pri izdatbi Vošnjak, ako ve, kedo bode plačal menično vsoto v Celji, ali pa Pavlinič pri vsprejemu. Menica, katero je J. Vošnjak udomil v Celje, in v kateri je M. Pavlinič dostavil udomljenca, se glasi:

Obrazec 12.

Udomljena potezka po lastni naredbi z udomljencem, od vsprejemnika dostavljenim.

V Soščanji dne		1. februarja	18 91. l.	Za	250 gld.
Dne 1. maja 1891. l.		plača jte	za to	prvo	menico
po naredbi		moji lastni			vsoto od
Dve sto petdeset gld.					
vrednost pri meni in postav ite jo na račun brez poročil a					
Gospodu M. Pavliniču				J. Vošnjak.	
v Ptuj, menična vsota plačljiva		M. Pavlinič,			
v Celji.		menična vsota plačljiva pri			
		F. Vaniču v Celji.			

Ako bi Vošnjaku ne bilo po volji, iskati si denarja ne v Ptuji in tudi ne v Celji, lahko bi menico pri sebi udomil. V tem slučaju je Vošnjak domicilijant in domicilijant. Menica se glasi:

Obrazec 13.

Pri izdatniku udomljena potezka po lastni naredbi.

V Šoštanji dne 1. februarja 1891. l. Za 250 glb.
 Dne 1. maja 1891. l. plačate za to prvo menico
 po naredbi moji lastni vsoto od
 Dve sto petdeset gold.
 vrednost pri meni in postavite jo na račun brez poročila
 Gospodu M. Pavliniču
 v Ptuji, menična vsota plačljiva J. Vošnjak.
 pri J. Vošnjaku v Šoštanji. M. Pavlinič.

Tudi lastna menica se lahko udomi. Lastna menica št. 6. je plačljiva v Ptuji, ker se je izdala v Ptuji.

Ako bi zahteval Vošnjak, da se naj plača menična vsota v Celji, dostavil bi to M. Pavlinič pri izdatbi; ako ne dostavi nobene osebe, ki naj bi plačala za njega, mora iti sam v Celje in tam plačati menično vsoto. Menica se glasi:

Obrazec 14. Udomljena lastna menica.

V Ptuji dne 1. februarja 1891. l. Za 250 glb.
 Dne 1. maja 1891. l. plačam za to jedino menico
 po naredbi J. Vošnjaka vsoto od
 Dve sto petdeset gold.
 vrednost v blagu in postav / jo na račun / poročil /
 Jedinico meni samemu
 v Ptuji, menična vsota plačljiva
 v Celji. Marko Pavlinič.

Pavlinič pa lahko naprosi tudi Vaniča, da plača za njega menično vsoto; on udomi menico pri Vaniču. Pavlinič je udomitelj, Vanič pa udomljenec. Menica se glasi:

Obrazec 15.

Udomljena lastna menica z dostavljenim udomljencem.

V	Pluji	dne	1. februarja	1891. l.	Za	250 gld.
Dne	1. maja 1891. l.	plača m	za to	jedino	menico	
po naredbi		J. Vošnjaka		vsoto od		
Dve sto petdeset gold.						
vrednost v blagu in postav	/	jo na račun	/	poročil	/	
Jediničo meni samemu						
v Pluji, menična vsota plačljiva pri						
F. Vaniču v Celji.						M. Pavlinič.

Ko bi Vošnjak zahteval, da se mora plačati menična vsota pri njem samem, udomil bi M. Pavlinič menico v Šoštanj in dostavil Vošnjaka za udomljenca. Menica se glasi:

Obrazec 16.

Pri pošiljatelju udomljena lastna menica.

V	Pluji	dne	1. februarja	1891. l.	Za	250 gld.
Dne	1. maja 1891. l.	plača m	za to	jedino	menico	
po naredbi		J. Vošnjaka		vsoto od		
Dve sto petdeset gold.						
vrednost v blagu in postav	/	jo na račun	/	poročil	/	
Jediničo meni samemu						
v Pluji, menična vsota plačljiva pri						
J. Vošnjaku v Šoštanji.						M. Pavlinič.

Iz teh primerov se razvidi:

Ako ni plačilnega mesta posebej navedenega, je plačilno mesto za tuje menice bivališče trasatovo (obrazec št. 3. in 4.), za lastne pa mesto izdatbe (obrazec št. 6.). Večkrat je pa za stranke pripravnejše, določiti plačilno mesto, ki je pri tuji menici različno od bivališča trasatovega, pri lastni pa različno od mesta izdatbe. Za plačilno mesto določiti mesto v navedenem smislu se pravi menico „udomiti“ (domicilieren), **kar zamore storiti le menični izdatnik**. Tuje menice, ki so plačljive na mestu, različnem od bivališča trasatovega, ter lastne menice, ki so plačljive na mestu, različnem od mesta izdatbe, so udomljene menice ali menice z domovanjem.

Imamo torej udomljene tuje menice in udomljene lastne menice. Menice udomiti more le izdatnik. Ako ni iz potezkinе vsebine razvidno, kdo naj plača na plačilnem mestu menično vsoto, in ako tudi pri vsprejemu ni določil take osebe trasat, smatra se za veljavno, da bode na plačilnem mestu plačal trasat sam. Ravno tako se smatra za veljavno pri udomljenih lastnih menicah, da bode plačal menično vsoto na plačilnem mestu izdatnik sam, ako ni pri izdatbi določil osebe, ki bo v njegovem imenu plačala menično vsoto.

Čestokrat je navedena pri udomljenih menicah še oseba, pri kateri se je treba oglasiti na plačilnem mestu radi plačila; tako osebo imenujemo „domovalca“ „udomljenca“ ali „domicilijata“¹⁾ („Domiciliat“).

Pri udomljeni lastni menici navede udomljenca izdatnik pri izdatbi (obrazec 15. in 16.); pri udomljenih tujih menicah pa navede udomljenca ali izdatnik pri izdatbi (obrazec št. 9., 10., 13.) ali pa trasat pri vsprejemu menice (obrazec št. 8., 12.). Oseba, katera navede udomljenca, je udomitelj ali domicilijant²⁾ (Domiciliant),

Imamo torej udomljene menice z udomljencem in udomljene menice brez udomljenca..

Menice se udomljujejo, ako je bivališče glavnega meničnega dolžnika (izdatnika lastne, oziroma vsprejemnika tuje menice)

¹⁾ latinski izraz = udomljenec.

²⁾ latinski izraz = udomitelj.

v trgovinsko-obrtnem oziru neznamen kraj, in bi radi tega težko bilo za meničnega posestnika, predlagati menico v plačilo. Menični upnik torej lahko zahteva, da se udomi menica na mesto, njemu v predlaganje pripravno.

Menice so toraj:

- I. Tuje ali potegnjene menice (Fremde oder gezogene Wechsel) in sicer:
 1. Navadne potezke (Tratten),
 2. menice po lastni naredbi (Wechsel an eigene Ordre),
 3. lastne potezke (Trassiert-eigene Wechsel).
- II. 4. Lastne ali suhe menice (Eigene oder trockene Wechsel).
- III. Menice z domovanjem ali udomljene menice (Domicilierte Wechsel), in sicer:
 5. Udomljene tuje menice brez udomljenca (Domicilierte fremde Wechsel ohne benannten Domiciliat),
 6. udomljene tuje menice z udomljencem (Domicilierte fremde Wechsel mit benanntem Domiciliat),
 7. udomljene lastne menice brez udomljenca (Domicilierte eigene Wechsel ohne benannten Domiciliat),
 8. udomljene lastne menice z udomljencem (Domicilierte eigene Wechsel mit benanntem Domiciliat).

2. Običajne nebistvenosti.

Da so menice veljavne, morajo imeti vse bistvene potrebščine, kakor smo jih zgoraj navedli (glej bistvene potrebščine tuje menice in bistvene potrebščine lastne menice). Navadno se pa nahajajo še na menicah dostavki, ki bi se slobodno izpustili, in menice bi še vendar bile pravomočne, kateri dostavki se pa pišejo na menice, ker so posebno v trgovskem prometu običajni. Take dostavke imenujemo nebistvene ali trgovske potrebščine menic; ti so:

a) Dostavek, je-li menica „prva“ (prima), „druga“ (secunda) ali „tretja“ (tertia) i. t. d.*), ali če se je izdala menica le v jednem izvodu kot „jedina menica“.

*) V slovenščini se slobodno rabijo slovenski izrazi prva, druga, tretja menica namesto latinskih, v oklepkih se nahajajočih, ker ima tudi državni zakonik te izraze; ni pa tako jasno, če se smejo rabiti tudi v nemščini kongruentni izrazi, ker se nahajajo v nemški izdaji menične postavbe le latinski izrazi.

Vzemimo potegnjeno menico v obrazci št. 2. M. Pavlinič mora dati J. Vošnjaku, ako to zahteva, več enako se glasečih menic; recimo, da mu je dal menico v dveh izvodih. Obe menici glasite se popolnoma enako, razun izrazov „plačajte za to prvo menico“ in „plačajte za to drugo menico“.

Ker sta prvi in drugi menični izvod prav za prav le jedna menica, treba je F. Vaniču vsprejeti oziroma plačati le jeden izvod, in M. Pavlinič je meničnopravno zavezan, preskrbeti vsprejem oziroma plačilo le jednega izvoda. Če je plačan jeden izvod (naj bo to prva ali druga menica), zgubi svojo moč drugi izvod (druga oziroma prva menica). Da se pa smatrata oba menična izvoda le kot jedna menica, morata biti zaznamovana v stiku, to je v menični zvezi besedi, kot „prva“, oziroma kot „druga“ menica. Ako nista oba izvoda označena na omenjeni način, smatra se vsak izvod kot menica za-se.

Ako ima J. Vošnjak prvo in drugo menico v svojih rokah, hoče se prepričati, je-li voljan F. Vanič poravnati menično vsoto, ob jednom pa hoče tudi spraviti menico v promet. J. Vošnjak pošlje toraj prvo menico, kateri je na čelo zapisal „Za vsprejem namenjena prva menica“, svojemu bratu M. Vošnjaku v Celje s prošnjo, da predloži menico F. Vaniču v sprejem, ter da jo hrani tako dolgo, da se oglasi pri njem meničnopravno upravičeni posestnik druge menice. M. Vošnjak je predložil menico F. Vaniču v sprejem, Vanič jo je vsprejel, in M. Vošnjak hrani sedaj vsprejeto prvo menico. J. Vošnjak, ki je menico pri M. Vošnjaku v shrambo položil, je „položnik“ ali „deponent“¹⁾ (Deponent), M. Vošnjak, ki je menico v shrambo sprejel, je „hranilec“ ali „depozitar“²⁾ (Depositarij).

Drugo menico, kateri je napisal na čelo „Za prevod namenjena druga menica“ ter dostavil pod podpisom Pavliničevem „Prva menica za vsprejem pri M. Vošnjaku v Celji“, ako bi pa že bil od svojega brata dobil poročilo, da je F. Vanič menico vsprejel, „Vsprejeta prva menica pri M. Vošnjaku v Celji“, prevodi J. Vošnjak na Šoštanjnsko posojilnico, Šoštanjnska posojilnica pa na Celjsko (glej spodaj „menični prevod“), ki je sedaj meničnopravno upravičen posestnik druge menice. Celjska posojilnica

¹⁾ latinski izraz = položnik.

²⁾ latinski izraz = hranilec.

se oglasi pri M. Vošnjaku, da ji izroči vsprejeto prvo menico, to pa pred 1. majem, katerega je plačljiva menična vsota; recimo, da se je oglasila 20. aprila. M. Vošnjak izroči Celjski posojilnici prvo menico, na drugi menici prečrta besede „Prva menica za vsprejem pri M. Vošnjaku“ ter zapiše ali nad ali pod nje „Prvo menico izročil Celjski posojilnici dne 20. aprila“.

Dne 1. maja predloži Celjska posojilnica prvo in drugo menico F. Vaniču v plačilo; prvo menico radi tega, ker je F. Vanič dolžan plačati menično vsoto le proti izročitvi vsprejete menice, drugo pa radi tega, ker se Celjska posojilnica izkaže ž njo kot meničnopravno upravičeni menični posestnik. Prva in druga menica se glasite:

Obrazec 17.

V sprejem poslana prva menica, katero hrani po vsprejemu hranilec.

<i>Za vsprejem namenjena prva menica.</i>	
<i>N. Druji</i> dne <i>1. februarja</i> <i>1891. l.</i>	Za <i>250 gld.</i>
Dne <i>1. maja 1891. l.</i>	plačate za to <i>prvo</i> menico
po naredbi <i>J. Vošnjaka</i>	vsoto od
<i>Dve stot petdeset gold.</i>	
vrednost v blagu in postavite jo na račun <i>pc.</i> poročil u	
<i>Gospodu F. Vaniču</i>	
v <i>Celji</i>	<i>M. Pavlinič.</i>
<i>F. Vanič.</i>	

Obrazec 18.

Prevodjena druga menica z dostavkom, kje se nahaja prva menica.

Za prevod namenjena druga menica.

2. Puji dne 1. februarja 1891. l. Za 250 gld.

Dne 1. maja 1891. l. plačajte za to drugo menico
po naredbi J. Vošnjaka vsoto od
Dve stotdeset gold.

vrednost v blagu in postavite jo na račun pe poročil u
 Gospodu F. Vaniču M. Pavlinič.

v Celji Prva menica za vsprejem pri M. Vošnjaku v Celji.

Hrbet obrazca 18.

Za me po naredbi „Posojilnice v
Ščtanjih.
J. Vošnjak.

Za nas po naredbi „Posojilnice v Celji“.
Posojilnica v Ščtanjih:
J. Govedič, l. r. } uda ravna-
F. Goričnik, l. r. } teljstva.

Obrazec 19.

Prevodjena druga menica, ko se je njenemu posestniku izročila prva menica.

Za prevod namenjena druga menica.

2 Ptuji dne 1. februarja 1891. l. Za 250 gld.

Dne 1. maja 1891. l. plačate za to drugo menico
po naredbi J. Vošnjaka vsoto od
Dve sto petdeset gld.

vrednost v blagu in postavite jo na račun po poročilu
Gospodu F. Vanicu M. Pavlinič.
v Celji. Prva menica za sprejem pri M. Vošnjaku v Celji.
Prvo menico izročil Celjski posejlnici
dne 20. aprila 1891. l.

Hrbet obrazca 19.

Za me po naredbi „Posejlnice v Šoštanji.“

J. Vošnjak.

Za nas po naredbi „Posojlnice v Celji.“

Posojlnica v Šoštanji:

J. Govedič, l. r. } ulica ravna-
F. Gorčenič, l. r. } teljstva.

V tem slučaju je zahteval J. Vošnjak od M. Pavliniča prvo in drugo menico, da je lahko poslal prvo v sprejem, drugo pa po prevodu spravil v promet. Z dvojniki (vsako drugo, tretjo i. t. d. menico imenujemo meničen dvojniki — Wechselduplicat) olajšamo si toraj promet.

J. Vošnjak bi pa tudi zahteval od M. Pavliniča menični dvojniki, ko bi se bilo bati, da se radi nemirnih časov zgubi menica na potu iz Ptuj v Šoštanj, ter bi radi tega naročil M. Pavliniču,

naj pošlje prvo menico po pošti, drugo pa s posebnim potom. V tem slučaju ima J. Vošnjak večo gotovost, da pride vsaj eden menični izvod v njegove roke. Razumeva se, da zamore J. Vošnjak zahtevati plačilo le na jeden izvod, če bi tudi prejel oba izvoda, samo da sta zaznamovana z dostavkom „plačajte za to prvo“ oziroma „drugo menico“. Vendar je običajno, da dostavi Pavlinič na prvi menici „plačajte za to prvo menico (drugo ne)“, na drugi menici pa „plačajte za to drugo menico (prvo ne)“, ali pa tudi na prvi menici „plačajte za to prvo menico (ako še ni plačana druga)“, na drugi pa „plačajte za to drugo menico (ako še ni prva plačana)“. Take dostavke imenujemo „ovržne pristavke“ ali „kasatorične klavzule“ (Cassatorische Clausel); taki dostavki so sicer običajni, vendar ne neobhodno potrebni, ker zgube vsled meničnega zakona (§ 67) vsi drugi izvodi svojo moč, ako je plačan le jeden izvod in ako so izvodi zaznamovani „plačajte za to prvo, drugo i. t. d. menico“.

Menici, kateri je M. Pavlinič J. Vošnjaku-radi sigurnosti poslal, se glasite:

Obrazec 20.

Prva menica z ovržnim pristavkom.

2 Stuji	dne	1. februarja	1891. l.	Za	250 glb.
Dne 1. maja 1891. l.	plačajte za to	prvo	menico	(drugo ne)	
po naredbi	J. Vošnjaka			vsoto od	
Dve stot padeset geld.					
vrednost v blagu in postavite	jo na račun	po	poročilu		
Gospodu F. Vaniču					
v Celji					
					M. Pavlinič.

Obrazec 21.

Druga menica z ovržnim pristavkom.

2	Pluji	dne	1. februarja	1891. l.	Za	250 gld.
	Dne	1. maja	1891. l.	plača jte za to	drugo menico	(ako prva ni plačana)
	po naredbi		J. Vešnjaka			vsoto od
Dve sto petdeset gld.						
	vrednost v blagu in postav ite		jo na račun	pc	poročil u	
	Gospodu F. Vaniču					
	v Celji					
						M. Pavlinič.

Izdatnik potegnjene menice mora izročiti pošiljatelju, ako zahteva, več enako se glasečih menic; da se pa ne smatra vsak izvod kot menica za-se, morajo izvodi zaznamovani biti v menični zvezi besedi kot prva (prima), druga (secunda), tretja (tertia) i. t. d. menica. Tudi prevodojemnik (glej spodaj prevod) sme terjati menični dvojniki; obrniti se mora v tem slučaju do svojega neposrednega prednika, ki se mora zopet obrniti do svojega neposrednega prednika i. t. d., dokler ne dojde naročilo do izdatnika. Ako se izda menica le v jednom izvodu, imenujemo jo „jedino menico“ (Sola-Wechsel). Ker se lastne menice ne izdajajo kot prve, druge, tretje i. t. d. menice, temveč le kot jedine menice v jednom izvodu, imenujemo „lastne menice“ tudi „jedine menice“, akoravno je tudi tuja menica lahko jedina menica, v slučaju namreč, da se izda le v jednom izvodu. Ker pa izdatnik tuje menice ne ve, ali mu ne bo treba pozneje izdati drugo, tretjo i. t. d. menico, je običajno, da zapiše na menico „plačajte za to prvo menico“, da-si ne misli izdati druge, tretje i. t. d. menice; ravno tako je običajno, da zapiše izdatnik lastne menice „plačam za to jedino menico“.

Iz zgoraj navedenih primerov je razvidno, da izdajamo menične dvojnike ali radi olajšave pri prometu, ali pa radi sigurnosti. Promet si olajšamo z dvojniki, da pošljemo jeden izvod v sprejem, drugega pa spravimo s prevodom v promet. Večo

sigurnost dosežemo z dvojniki, ker si ž njimi zmanjšamo nevarnost, da se menica zgubi, kar se posebno lahko zgodi pri pošiljatvi menic čez morje, pa tudi pri prometu na suhem za časa nemirov, vojske i. t. d. Čez morje pošljemo menične dvojnike z različnimi ladjami, na suhem pa po različnih potih.

b) Nebistven je dalje dostavek „po naredbi“, „na zaukaz“, „na ordro“ (an die Ordre).

V vseh navedenih obrazcih je Vošnjak menični prvoimnik ali pošiljatelj; on ima menico prvi v rokah, ter jo lahko pošlje kakemu trgovskemu prijatelju mesto gotovine, odstopivši mu vse svoje pravice, izvirajoče iz menice. Vzemimo menico št. 18. Tukaj je J. Vošnjak odstopil svoje pravice Šoštanjski posojilnici, ta pa Celjski.

Omenjeni dostavek izrečno dovoli, da sme pošiljatelj odstopiti kakemu drugemu menico in vse svoje pravice, izvirajoče iz menice; vendar sme to storiti tudi brez tega dostavka, ker je ta menični prenos utemeljen v bistvu menice. Lahko pa zabrani izdatnik menični prenos z dostavkom „ne po naredbi“, „ne na zaukaz“, „brez prenosa“, „brez prevajanja“, „ne na ordro“ ali s kakim drugim sličnim izrazom (glej spodaj „Menični prevod“).

c) Nebistveno je tudi potrdilo o prejeti vrednosti ali valuti. Izdatnik izda namreč pošiljatelju na korist menico, tako da dobi pošiljatelj o svojem času v menici določeno vsoto. Pošiljatelj mora toraj dati izdatniku neko protivrednost, ali pa zapiše izdatnik pošiljatelju menično vsoto v dolg; in ta razmera, ali in kako vrednost je pošiljatelj dal izdatniku, označi se v menici. Navadne oblike, kako se to zgodi, so sledeče: „vrednost ali valuto prejel“ (Wert bar erhalten), ako je pošiljatelj menično vrednost v gotovini plačal; „vrednost v blagu“ (Wert in Ware), ako je pošiljatelj vrednost v blagu dal; „vrednost v saldu“ (Wert in Saldo), ako sta pošiljatelj in izdatnik medsebene račune sklenila, in ako računi pokažejo, da ima pošiljatelj terjatev pri izdatniku; „vrednost v računu“ (Wert in Rechnung), ako imata medsebene račune, in ako izdatnik še ni nobene vrednosti prejel, da je toraj zapisal vrednost pošiljatelju v dolg; „vrednost v menicah“ (Wert in Wechseln) ali „vrednost zmenjala“ (Wert gewechselt), ako je pošiljatelj vrednost v menicah dal; „vrednost od gospoda N. N.“ (samo začetne črke imena osebe ali trvdke, ki je vrednost dala — Wert von Herrn N. N.), ako je

poravnala vrednost kaka druga oseba v pošiljateljevem imenu, kar se čestokrat prigodi, ako kupi pošiljatelj dolžnik menico in jo postavi takoj po „naredbi pošiljateljevi“ (glej obrazec št. 22.); „vrednost v računu N. N.“ (Wert in Rechnung N. N.), ako je naročila oseba, stoječa z izdatnikom v odprtem računu, poslati pošiljatelju menico, postavljeno takoj po naredbi pošiljateljevi, — tako menico imenujemo „naročilno rimeso“ (Commissions-rimesse, glej obrazec št. 23.); „vrednost pri meni“ (Wert in mir selbst) pri menicah po „lastni naredbi“, ker sta izdatnik in pošiljatelj identični osebi in ostane toraj menica sprva pri izdatniku.

Potrebno se nam zdi, razjasniti samo dva slučaja: Mi imamo zopet pred seboj dolg mej M. Pavliničem in J. Vošnjakom. Pavlinič se noče meničnopravno vezati, vendar pa mora dati J. Vošnjaku menico, za katero bode gotovo dobil dne 1. maja 250 glđ. On gre toraj k „Hranilnemu in posojilnemu društvu v Ptuji“, položi tam potrebno vsoto in dobi za njo menico, katero je potegnilo „Hranilno in posojilno društvo“ na „Šoštanjsko posojilnico“ in jo postavilo po naredbi J. Vošnjaka; v tej menici označi tudi „Hranilno in posojilno društvo“, da je prejelo vrednost od Marka Pavliniča (M. P.), in pozivlje „Šoštanjsko posojilnico“, postaviti vrednost na njegov (Hranilnega in posojilnega društva) račun, to je njemu (Hranilnemu in posojilnemu društvu) zapisati v dolg. To menico pošlje M. Pavlinič J. Vošnjaku. Menica se glasi:

Obrazec 22.

Pošiljatelj dolžnik kupi menico, že po naredbi pošiljateljevi postavljeno.

V Ptuji dne	1. februarja	1891. l.	Za	250 glđ.
Dne	1. maja 1891. l.	plačajte	za to	prvo menico
po naredbi	J. Vošnjaka			vsoto od
	Dve stote petdeset glđ.			
vrednost od g. M. P. in postavite	jo na račun brez poročila			
Slavni posejilnici	Hranilno in posojilno društvo			
v Šoštanji.	v Ptuji:			
	Dr. F. Jurtela	}	uda ravnateljska.	
	Dr. J. Raj			

Marko Pavlinič bi imel pri „Hranilnem in posojilnem društvu v Ptujih“ do določene meje kredit, s katerim lahko poljubno razpolaga. On gre toraj k „Hranilnemu in posojilnemu društvu“ ter mu naroči, naj pošlje J. Vošnjaku menico za 250 gld. Hranilno in posojilno društvo potegne toraj menico na Šoštanjsko posojilnico po naredbi J. Vošnjaka, v kateri tudi navede, da je zapisalo vrednost na račun Marka Pavliniča (M. P.), in pozivlje Šoštanjsko posojilnico, zapisati vrednost na njegov (Hranilnega in posojilnega društva) račun. Menica se glasi:

Obrazec 23.

Naročilna rimesa.

2 Ptujih	dne	1. februarja	1891. l.	Za	250 gld.
Dne 1. maja 1891. l.	plačajte	za to	prvo	menico	
po naredbi	J. Vošnjaka			vsoto od	
Dve sto petdeset gld.					
vrednost v rač. M. P. in postavite	jo	na račun	brez	poročila	
Slavni posojilnici		Hranilno in posojilno društvo			
v Šoštanji.		v Ptujih:			
		A. Surca	}	nada ravnanstva.	
		M. Brenčič			

d) Nebistven je dalje dostavek, komu naj trasat vsprejeto oziroma plačano vsoto zapiše v dolg. S tem, da trasat vsprejme oziroma plača menico, postane za menično vsoto izdajateljev upnik; zapisal bode torej menično vsoto izdajatelju v dolg. Večkrat se pa prigodi, da potegne izdajatelj menico po naročilu kake tretje osebe; v tem slučaju zapiše trasat vsprejeto, oziroma plačano vsoto v dolg osebi, ki je naročila potegniti menico. Take „naročilne potezke“ (Commissionstratten) so navadne v prekmorskem trgovstvu. N. pr.: Trgovca A v Ameriki ima pri Avstro-ogerski banki na Dunaji naloženo večo vsoto denarja, ali pa ima pri nji do določene meje kredit, s katerim lahko poljubno razpolaga; ako kupi od trgovca B v Avstriji blago, naroči mu, naj potegne menico na Avstro-ogersko banko, ki naj zapiše menično vsoto njemu (trgovcu A) v dolg.

Te razmere, ali naj namreč trasat vsprejeto, oziroma plačano vsoto zapiše v dolg izdajatelju ali osebi, ki je naročila izdajatelju potegniti menico, označijo se tudi v menici z besedami: „in postavite jo (namreč vrednost) na račun“, kar bi se moralo popolnoma glasiti „in postavite jo na moj račun“ pri potezkah za lastni račun, ali pa z besedami: „in postavite jo na račun N. N.“ (začetne črke imena osebe ali tvrdke, ki je naročila potezko) pri naročilnih potezkah.

V pojasnilo naročilne potezke naj služi: M. Pavlinič naroči J. Vošnjaku, da naj potegne za poslano blago menico na „Hranilno in posojilno društvo v Ptuji“, kjer ima (namreč M. Pavlinič) na poljubno razpolaganje kredit do določene meje; ker pa J. Vošnjak gotovino takoj potrebuje, in ker je Šoštanjska posojilnica pri volji, dati mu za potezko na „Hranilno in posojilno društvo v Ptuji“ gotovino, postavi takoj menico po naredbi Šoštanjske posojilnice. V tej menici potrdi, da je vrednost od Šoštanjske posojilnice prejel in pozivlje „Hranilno in posojilno društvo v Ptuji“, zapisati vrednost v dolg M. Pavliniču (M. P.); vendar bode še „Hranilnemu in posojilnemu društvu v Ptuji“ posebno pismo poslal. Menica se glasi:

Obrazec 24.

Naročilna potezka.

2. Soštani	dne	1. februarja	1891. l.	Za	250 gl.
Dne	1. maja	1891. l.	plačate	za to	prvo menico
po naredbi		„Posojilnice v Soštani“			vsoto od
		Dve sto pčdeset gold.			
vrednost	prejel	in postavite	jo na račun	M. P. po poročilu	
Slavnemu	„Hranilnemu in posojilnemu društvu“				
v	Ptuji.				
					J. Vošnjak.

e) Nebistven je tudi dostavek o poročilu. Večkrat namreč izdajatelj trasatu še v posebnim pismu poroča, da je potegnil menico na njega, da si ve trasat za dospeltek denar pripraviti.

V poročilu se nahaja natanki prepis menice, da ne bi vsprejel oziroma plačal trasat goljufive menice; v poročilu dalje izdajatelj natanko poroča, kako se bode povrnila trasatu menična vsota, komu jo naj torej postavi na račun i. t. d.

Da dobi trasat poročilo, označeno je z izrazom „po poročilu“ (laut Bericht); v tem slučaju ne sme trasat menice ne preje vsprejeti, ne preje plačati, da dobi poročilo. Ako izdajatelj ne misli poslati poročila, označi z izrazom: „brez poročila“ (ohne Bericht); da mu bode morda poročilo poslal, označi izraz: „po poročilu ali tudi brez njega“ (laut oder ohne Bericht). V zadnjih dveh slučajih ni treba trasatu čakati poročila.

f) Nebistven je zadnjič kolek na menici. Praviloma mora biti vsaka menica kolkovana; vendar ima menica svojo menično-pravno moč tudi brez kolka. Nekolkovana menica zapade le kolkovni kazni, ako zve to finančna uprava.

Menični kolek se določuje po postavi z dne 8. marca 1876. l. št. 26. d. z. Iz te postave navedemo:

§ 4. V domači državi izdane, potegnjene in lastne menice, tako z določenim plačilnim obrokom, kakor glaseče se na pokaz ali na določen čas po pokazu, bodisi da so plačljive v domači državi ali v inozemstvu, podvržene so pristojbini po menični vsoti, in sicer:

a) ako se že iz menice same ne razvidi, da se naj plača menična vsota pozneje kakor šest mesecev po izdatbi, in ako se tudi ne pripeti slučaj v zadnjem stavku tega paragrafa naveden, po lestvici I.;

b) ako se že iz menice same razvidi, da se naj plača menična vsota pozneje kakor šest mesecev po izdatbi, po lestvici II.

Pristojbini po lestvici II. podvržena je menica, brez ozira na dospetni obrok, tudi v slučaju, ako se je dovolila v meničnem tekstu vknjižba ali zabeležba na kako nepremakljivo stvar.

Vsi menični dvojniki (secunda, tertia itd.), kakor tudi vsi prevodjeni menični prepiski so podvrženi ravno tisti pristojbini, kakor prvi izvod; vendar je od več meničnih izvodov tisti kolkovine prost, ki je namenjen, da se dobi na njega vsprejem trasata, stanujočega izven Avstro-ogerske države, ako so na

prednji strani izvodovi pristavljene besede: „le za vsprejem namenjena menica“, in ako je izvodov hrbet tako prečrtan, da je nemogoč vsake vrste prevod ali potrdilo.

§ 5. Menice, glaseče se na pokaz ali na določen čas po pokazu in spadajoče pod § 4 a) treba je po lestvici II. dokolkovati, ako je dotekel obrok šestih mescev po izdatbi in se menica še ni predložila v plačilo.

Menice z določenim plačilnim obrokom in spadajoče pod 4 a) treba je po lestvici II. dokolkovati, ako se prevajajo dalje (na prevod za prejem plačila ali na pooblastni prevod se tukaj ne misli), ko je že dotekel obrok šestih mescev po izdatbi.

§ 6. Vsako pismeno podaljšanje plačilnega obroka (prolongacija) menice, izdane v domači državi, podvrženo je pristojbini po lestvici I., ako podaljšanje plačilnega obroka šest mescev ne prekorači, drugače pa po lestvici II.

§ 8. Za menice, izdane v inozemstvu, treba je pristojbino plačati, če se spravijo v promet v domači državi; podvržene so pa pristojbini:

a) po lestvici I., ako se iz menice same ne razvidi, da se naj plača menična vsota pozneje, kakor dvanajst mescev po izdatbi.

b) po lestvici II., ako se iz menice same razvidi, da se naj plača menična vsota pozneje, kakor dvanajst mescev po izdatbi;

§ 11. (odlomek). Podpis vsprejemnikov je pristojbine prost. Na menicah, ki so podvržene pristojbini po lestvici I., so tudi pristojbine prosti vsi prevodi, podpisi porokov in potrdila prejete vsote.

Na menicah, podvrženih pristojbini po lestvici II., pa je treba plačati pristojbino za prevode, za podpise porokov in za potrdila prejete vsote, in sicer so podvrženi:

a) prevodi pristojbini po lestvici I.,

b) podpisi porokov pristojbini po lestvici II.,

c) potrdila prejete vsote pristojbini po lestvici II.

Kolkovne lestvice so navedene v vsakem koledarju; za menice veljavni lestvici I. in II. ste sledeči:

Lestvica I.				Lestvica II.			
goldinarjev			gold.	goldinarjev			gold.
	do	75	—05		do	20	—07
čez	75	150	—10	čez	20	40	—13
"	150	300	—20	"	40	60	—19
"	300	450	—30	"	60	100	—32
"	450	600	—40	"	100	200	—63
"	600	750	—50	"	200	300	—94
"	750	900	—60	"	300	400	1.25
"	900	1050	—70	"	400	800	2.50
"	1050	1200	—80	"	800	1200	3.75
"	1200	1350	—90	"	1200	1600	5.—
"	1350	1500	1.—	"	1600	2000	6.25
"	1500	3000	2.—	"	2000	2400	7.50
"	3000	4500	3.—	"	2400	3200	10.—
"	4500	6000	4.—	"	3200	4000	12.50
"	6000	7500	5.—	"	4000	4800	15.—
"	7500	9000	6.—	"	4800	5600	17.50
"	9000	10500	7.—	"	5600	6400	20.—
"	10500	12000	8.—	"	6400	7200	22.50
"	12000	13500	9.—	"	7200	8000	25.—

Ponovimo!

Nebistveni dostavki so:

- a) prva, druga, tretja i. t. d. ali jedina menica;
- b) po naredbi;
- c) potrdilo prejete vrednosti ali valute;
- d) komu naj trasat zapiše menično vsoto v dolg;
- e) poročilo;
- f) kolek.

3. Menični prevod. (Indossamént*.)

V vseh navedenih slučajih, izvzemši naročeno potezko obrazec št. 24., je Vošnjak pošiljatelj ali remitent; on ima prvi menico v rokah ter jo lahko pošlje mesto gotovine. Vzemimo, da ima J. Vošnjak Pavliničevo od F. Vaniča vsprejeto potezko,

*) izgovarjaj: indosament.

v obrazci št. 3. navedeno. Ker potrebuje denarja, gre k Šoštanjski posojilnici ter jo vpraša, bi-li ne bila pri volji, menico diskontirati, to je, kupiti jo proti primernemu diskontu¹⁾ ali odbitku. Ker je posojilnica pri volji, odstopi ji ali prevodi na njo J. Vošnjak menico s tem, da zapiše menici na hrbet ali pa tudi na prednjo stran: „Za-me²⁾ po naredbi posojilnice v Šoštanji; vrednost prejel“, ali tudi: „Za-me po naredbi posojilnice v Šoštanji“, in da podpiše³⁾ to izjavo. S tem prevodom preidejo vse pravice, izvirajoče iz menice, na Šoštanjsko posojilnico, zlasti tudi pravica, prevesti s prevodom menico na kako drugo osebo.

J. Vošnjaka, ki je prevodil menico na Šoštanjsko posojilnico, imenujemo prevodnika, Šoštanjsko posojilnico pa prevodnojemnika. J. Vošnjak je sedaj meničnopravno zavezan, Šoštanjsko posojilnico popolnoma odškodovati, ako bi ne plačal menične vsote F. Vanič; Šoštanjska posojilnica pa se lahko v tem slučaju drži Pavliniča ali Vošnjaka, kakor se ji poljubi. Šoštanjski posojilnici so tedaj zavezani F. Vanič, M. Pavlinič in J. Vošnjak.

Šoštanjska posojilnica potrebuje za svoj prihodnji uradni dan večo vsoto denarja. Ker je Celjska posojilnica pri volji, njene menice eskontirati, prevodi Šoštanjska posojilnica več menic na njo. Prevod na vsaki menici se glasi: „Za nas po naredbi Celjske posojilnice; vrednost prejeli“, ali tudi: „Za nas po naredbi Celjske posojilnice“ s podpisom ravnateljstva Šoštanjske posojilnice. Sedaj je Šoštanjska posojilnica prevodnik, Celjska pa prevodnojemnik. Šoštanjska posojilnica je meničnopravno zavezana, odškodovati popolnoma Celjsko posojilnico, ako bi ne plačal menične vsote F. Vanič; Celjska posojilnica pa se v tem slučaju lahko drži Marka Pavliniča, J. Vošnjaka ali Šoštanjske posojilnice, kakor se ji poljubi. Celjski posojilnici so tedaj meničnopravno zavezani F. Vanič, Marko Pavlinič, J. Vošnjak in Šoštanjska posojilnica. Celjska posojilnica ima otvorjen kredit pri Avstro-ogerski banki, ki eskontuje njene menice. Ker potrebuje Celjska posojilnica pri prihodnjem uradnem dnevu večo vsoto, prevodi več menic na Avstro-ogersko banko. Prevod na vsaki

¹⁾ Disconto (ital. izraz), escompte (izgovarjaj eskont, fran. izraz) = odbitek, diskontirati, eskontirati = menice proti odbitku kupovati in prodajati.

²⁾ To je „plačajte za-me“! Ta poziv velja F. Vaniču.

³⁾ Ali se izjavi še pristavi tudi datum, je nebitveno.

menici se bo glasil: „Za nas po naredbi Avstro-ogerske banke; vrednost prejeli“, ali tudi: „Za nas po naredbi Avstro-ogerske banke“ s podpisom ravnateljstva Celjske posojilnice. Sedaj je Celjska posojilnica prevodnik, Avstro-ogerska banka pa prevodjemnik. Avstro-ogerski banki so meničnoopravno zavezani: F. Vanič, M. Pavlinič, J. Vošnjak, Šoštanjna posojilnica in Celjska posojilnica. Ko bi F. Vanič ne plačal, lahko se Avstro-ogerska banka drži katerega si bodi izmed prevodnikov. Menica, ki jo ima sedaj Avstro-ogerska banka, glasi se:

Obrazec 25.

Sprednja stran.

Prevodjena menica s popolnimi prevodi.

2. Truji dne 1. februarja 1891. l. Za 250 gld.
Dne 1. maja 1891. l. plača jk za to prvo menico
po naredbi J. Vošnjaka vsoto od
Dve sto petdeset gld.
vrednost v blagu in postavite jo na račun po poročilu
Gospodu F. Vaniču
v Celji F. Vanič. M. Pavlinič.

Obrazec 25.

Hrbet.

Za me po naredbi „Posojilnice v Šoštanj“
Šoštanj, dne 5. februarja 1891. l.
J. Vošnjak.
Za nas po naredbi „Posojilnice v Celji“
Šoštanj, dne 10. februarja 1891. l.
Posojilnica v Šoštanj:
J. Goredič, } uia ravna-
J. Kacič, } teljstva.
Za nas po naredbi Avstro-ogerske banke.
Celje, dne 8. marca 1891. l.
Posojilnica v Celji:
Dr. J. Srncec, l. r. } uia rav-
Dr. J. Dečko, l. r. } nateljstva.

Ti popolni prevodi bi smeli tudi biti zapisani na sprednji strani; vendar se pišejo navadno menici na hrbet.

Prevodi bi pa bili tudi veljavni, ko bi bili podpisani na hrbtu samo prevodniki. Take prevode imenujemo nepopolne prevode. Menica, pri kateri je napisal J. Vošnjak svoj popoln prevod na sprednjo stran, in pri kateri so na hrbtu samo nepopolni prevodi, glasila bi se:

Obrazec 26.

Sprednja stran.

Prevodjena menica s popolnim prevodom na sprednji strani in nepopolnimi prevodi na hrbtu.

<i>2</i>	<i>Phuji</i>	<i>dne</i>	<i>1. februarja</i>	<i>18 91. l.</i>	<i>Za</i>	<i>250 gld.</i>
	<i>Dne 1. maja 1891. l.</i>	<i>plača jte</i>	<i>za to</i>	<i>prvo</i>	<i>menico</i>	
<i>po naredbi</i>	<i>J. Vošnjaka</i>	<i>vsoto od</i>				
<i>Dve sto petdeset gold.</i>						
<i>vrednost v blagu in postavite</i>	<i>jo na račun</i>	<i>po</i>	<i>poročilu</i>			
<i>Gospodu F. Vanicu</i>	<i>Marko Pavlinič.</i>					
<i>v Celji</i>	<i>Sa me po naredbi „Posojilnice v Šoštanji“.</i>					
	<i>F. Vanič.</i>	<i>J. Vošnjak.</i>				

Obrazec 26.

Hrbet.

<p><i>Posojilnica v Šoštanji:</i></p> <p><i>J. Govedič, l. r. uda ravna-</i> <i>F. Goričar, l. r. teljstev.</i></p>	<p><i>Posojilnica v Celji:</i></p> <p><i>Dr. J. Srnec, uda ravna-</i> <i>Dr. J. Dečko, teljstev.</i></p>
---	--

J. Vošnjak je smel menico prevoditi, ker je menica postavljena „po naredbi“; smel bi jo pa tudi prevesti, ko bi izraz „po naredbi“ bil izpuščen in bi se menica glasila le:

„plačajte za to prvo menico J. Vošnjaku“.

Ko bi pa M. Pavliniču ne bilo ljubo, da se spravi menica v promet, lahko bi bil to zabranil, da bi bil prepovedal prevod z izrazom, stoječim v menični zvezi besedi: „ne po naredbi“. Tak dostavek imenujemo „prevodno prepoved“ ali „braneč dostavek“ (Rectaclusel), menico pa „menico s prevodno prepovedjo“ ali „zabranjeno menico“ (Rectawechsel). Menica bi se glasila:

Obrazec 27.

Zabranjena menica.

V. Plaji	dne	1. februarja	1891. l.	Za	250 gl.
Dne 1. maja 1891. l.	plača	ite	za to	prvo	menico
<u>po naredbi</u>	J. Vošnjaku,	pa ne po	njegovi naredbi,	vsoto od	
Dve sto petdeset gl.					
vrednost v blagu in postavite	jo na račun	po	poročilu		
Geopodu F. Vaniču					
v Celji					
					M. Pavlinič.

Pošiljatelj sme navadno menico na koga drugega prevesti. To pravico pošiljateljevo izrazimo navadno tudi v menični zvezi besed z izrazom „po naredbi“, „na zaukaz“, „na ordro“ (an die Verordnung, an die Ordre); vendar se ta izraz slobodno izpusti, in menica se vendar lahko na druge osebe prevaja. Pošiljatelja, ki je prevodil menico, imenujemo „prevodnika“, osebo pa, na katero jo je prevodil, „prevodojemnika“. S prevodom pridejo vse pravice, izvirajoče iz menice, na prevodojemnika, zlasti tudi pravica, prevoditi menico dalje; prevodojemnik je v tem slučaju prevodnik. Menica se sme veljavno prevesti tudi na izdajatelja, trasata, vsprejemnika ali kakega poprejšnjega prevodnika. Ker roma menica vsled prevoda lahko „v krogu“

iz roke v roko, imenujemo prevod tudi „žiro“¹⁾ (Giro), prevodnika „žiranta“ (Girant), prevodojemnika pa „žiratarja“ (Giratar). Značilen za prevod je poziv prevodnikov na trasata, pisan na menici ali na meničnem prepisku, ali pa na papirju, zvezanem z menico ali z meničnim prepiskom — tak papir imenujemo „podaljšek“ (Alonge²⁾) — plačati menično vsoto prevodojemniku. Ta poziv so pisali prvotno menici na hrbet, kar se godi še tudi sedaj, če tudi ne izključljivo, vendar navadno. Imenujemo toraj prevod tudi „hrbtopis“, „nahrbtnica“, „nahrbtni prepis“ ali „indosament“ (Indossament³⁾); prevodnika „hrbtoprepisnika“, „hrbtopisnika“ ali „indosanta“ (Indossant); prevodojemnika pa „nahrktoprepisanca“, „hrbtoprepisanca“ „prepisanca“ ali „indosatarja“ (Indossatar). Temu pozivu dostavi navadno (da si ni neobhodno potrebno) prevodnik, kako se je pogodil s prevodojemnikom radi vrednosti, pristavi čestokrat tudi mesto in dan prevoda (kar se tudi slobodno izpusti) in potrdi vse s svojim podpisom. Tak „popoln prevod“ (Vollständiges oder ausgefülltes Indossament), to je prevod, v katerem se nahaja določena izjava meničinega prenašanja, ime prevodnika in prevodojemnika, smemo pisati tudi na sprednji strani. Prevod je pa tudi veljaven, ako zapiše prevodnik le svoje ime ali svojo tvrdko menici ali menični kopiji na hrbet, ali pa na hrbet papirju, zvezanem z menico ali menično kopijo. Tak prevod imenujemo „nepopoln prevod“, „prazno nahrbtnico“, blanko-indosament⁴⁾ (Blanco-Indossament). Vsak menični posestnik sme dopolniti nepopolne prevode, more pa menico tudi dalje prevoditi brez te dopolnitve. Prevod stori menico za jako uporabno plačilno sredstvo. Menica lahko roma iz roke v roko, ter se lahko pošilja mesto gotovine. Prigodi se torej čestokrat, da primanjkuje prostora za daljne prevode. V tem slučaju prilepimo na menico kos papirja, po velikosti in po obliki menici enakega, na katerega pišemo daljne prevode; tak papir imenujemo „podaljšek“ ali „alonž“ (Alonge⁵⁾).

¹⁾ Giro (ital. izraz, izgovarjaj „žiro“) = krog.

²⁾ govori alonž, francoska beseda = podaljšek.

³⁾ izgovarjaj indosament od italijanskega izraza in dosso = na hrbtu.

⁴⁾ blanco (špansko) = bianco (italjansko) = bel, nepopisan; to je, pusti se nepopisan prostor, da se lahko dopolni nepopoln prevod.

⁵⁾ izgovarjaj „alonž“, francoska beseda = podaljšek.

Prevodnik jamči menično pravno prevodojemniku in vsakemu poznejšemu meničnemu posestniku, da se bode sprejela, oziroma plačala menica o svojem času. Čim več prevodnikov je podpisanih na menici, tem več zagotovila ima menični posestnik, da bode dobil o svojem času menično vsoto. Te zaveze se pa more oprostiti prevodnik, ako dostavi svojemu podpisu opombo „brez odgovora“, „brez zaveze“, „brez zagotovila“, „brez oblige“¹⁾ „brez odškodnine“ (ohne Gewährleistung, ohne Obligo, ohne Haftung, ohne Regress, ohne Garantie) ali kak drug sličen pridržek.

Tak pridržek dostavi prevodnik, ako ima na pr. menico, za katero bo težko o svojem času dobil dolžno vsoto; so pa taki špekulantje, ki še vendar izplačajo meničnemu posestniku neko vsoto. V tem slučaju odstopi prevodnik menico prevodojemniku, vendar mu ne zagotovi nobene odškodnine, ako ne dobi menične vsote.

Večkrat hoče menični posestnik pooblastiti kako osebo, da izvršuje za njega meničnopravna opravila; to se zgodi s pooblastnim prevodom ali s prevodom v prokuri.²⁾ Pooblastni prevod daje prevodojemniku oblast, izvrševati za prevodnika pravice, izvirajoče iz menice, ne odstopi pa mu teh pravic. Take pravice so:

1. Menično vsoto izterjati, toraj tudi predočiti menico v sprejem in v plačilo;
2. ako se ne vsprejme, oziroma ne plača menica, napraviti protest, ter to naznaniti predniku svojega prevodnika;
3. tožiti za neplačani menični dolg; s takim prevodom se lahko tudi odvetnik pooblašča, tožiti za menično vsoto;
4. prejeti pri sodnji v shrambo položeno dolžno vsoto.

Prevodojemnik v prokuri sme menico tudi v prokuri dalje prevoditi; nima pa pravice, prevoditi menico po pravem prevodu in to tudi ne v slučaju, ko bi bilo pooblastnemu prevodu pristavljeno „ali po naredbi“.

¹⁾ italijanska beseda = obveznost.

²⁾ Latinsko (pro cura = za skrb, za trud), plačilo za oskrbovanje trgovskih opravil; pooblaščenje, taka opravila izvrševati.

Pooblasten prevod se glasi: „za prejem plačila“, „v pooblastenje“, „v prejem dolžne vsote“, „v prokuri“, „za moj račun“, „vrednost pri meni“ itd. (zur Eincassierung, zum Incasso, in Procura, für meine Rechnung, Wert in mir selbst.)

Ako hoče menični izdajatelj zabraniti prevod menici, prepove to v menici z izrazom „ne na zaukaz“, „ne na ordro“, „ne po naredbi“, „brez prevajanja“, „brez prevoda“ (nicht an die Ordre, ohne Giro, ohne Abtretung, ohne Weiterbegebung) ali s kakim drugim sličnim izrazom; tak dostavek imenujemo „prevodno prepoved“ ali „braneč dostavek“ (Rectaclusel), ker zabrani, da se plača menična vsota v roke kakega prevodojemnika, menico pa imenujemo „menico s prevodno prepovedjo“ ali „zabranjeno menico“ (Rectawechsel) (obrazec št. 27.) Tudi vsak prevodnik lahko prepove svojemu prevodojemniku z branečim dostavkom, prevesti menico dalje.

Vendar nima braneč dostavek nobenega vpliva na pooblastni prevod; tudi zabranjena menica se slobodno prevaja s pooblastnim prevodom.

4. Menična predočba v sprejem (Praesentation zur Annahme).

Menice se spravijo čestokrat v promet, ne da bi se bil podpisal trasat. Menični posestnik v tem slučaju ne ve, je-li trasat voljan plačati menično vsoto ali ne; da se o tem prepriča, upravičen je menični posestnik, predložiti ali predočiti trasatu menico v podpis ali v sprejem. Menični posestnik, ki menico predloži ali predoči, je „predložitelj“, „predočitelj“ ali „prezentant“¹⁾ (Praesentant); trasat pa, kateremu se je predočila menica, je „predočbenec“ ali „prezentat“²⁾ (Praesentat). Ako trasat menice ne vsprejme, upravičen je menični posestnik, menico protestirati; to se zgodi, da mu napravi notar ali pa pristojno sodišče³⁾ pismo, katero dokaže, da se je menica predložila v vsprejem, da pa se ni vsprejela. Tako pismo imenujemo „spričevalo“ ali „protest“ (Protest).

Menico predlagati v vsprejem je obvezan menični posestnik pri menicah, pri katerih je plačilni dan postavljen na določen

¹⁾ Latinski izraz = predočitelj.

²⁾ Latinski izraz = predočbenec.

³⁾ Kupčijsko sodišče, kjer pa takega ni, okrožno sodišče.

čas po pokazu; take menice se morajo predočiti tra atu v vsprejem po posebni v menici stoječi določbi, če bi pa take določbe ne bilo, vsaj v teku dveh let, računjeno od dneva izdatbe, sicer zgubi menični posestnik meničnopravno pravico do izdajatelja in do prevodnikov.

Tudi vsak prevodnik lahko pristavi svojemu prevodu posebno dobo za predočbo; ako se menica v tem času trasatu ne predoči, prost je prevodnik vseh meničnopravnih dolžnosti.

V vsprejem predlagati se morajo tudi udomljene menice, ako je izdatnik pri izdatbi predpisal predlaganje v vsprejem. Ako se ne izpolni ta naredba, izgubi menični posestnik meničnopravno pravico do izdatnika in do prevodnikov.

Če ni mogoče dobiti vsprejemu menice, postavljene na določen čas po pokazu, ali če se trasat brani dostaviti pri taki menici svojemu podpisu dan vsprejetja, mora menični posestnik menico protestirati v času, v katerem se mora predlagati menica v vsprejem, sicer zgubi menični posestnik meničnopravno pravico do izdatnika in do prevodnikov.

Dan protesta velja v tem slučaju za dan predočbe.

Ako trasat menico podpiše, postane glavni dolžnik za menično vsoto ter se s tem podpisom meničnopravno zaveže, plačati določeni dan menično vsoto; trasat je v tem slučaju prejemnik ali akceptant. Vsak prejemnik je tudi izdajatelju meničnopravno zavezan, nima pa nobene meničnopravne pravice do njega.

Trasat more prejetje na en del v menici zapisanega zneska omejiti; za prejeta vsoto je trasat prejemnik ali akceptant. Da pa ne zgubi menični posestnik meničnopravne pravice do izdajatelja in do prevodnikov radi ne prejete vsote, mora menico protestirati.

5. *Menično poroštvo.*

Vzemimo prevodjeno menico št. 25. J. Vošnjak lahko zahteva tako od M. Pavliniča, kakor od F. Vaniča, da podpiše z vsakim še ena ali več oseb menico. Ako podpiše menico s Pavliničem A. Jurca, z Vaničem pa J. Jerman, pravimo, da je A. Jurca za poroka Pavliniču, J. Jerman pa Vaniču. S podpisom se je A. Jurca ravno tako zavezal, kakor M. Pavlinič, J. Jerman pa ravno tako, kakor F. Vanič. J. Vošnjaku so toraj sedaj meničnopravno

zavezani F. Vanič, J. Jerman, M. Pavlinič in A. Jurca. Ravno tako lahko Šoštanjska posojilnica zahteva, da je pri prevodu J. Vošnjaku za poroka Fr. Goričnik, kateri mora v tem slučaju podpisati menico z F. Vošnjakom. Fr. Goričnik je meničnopravno ravno tako zavezan, kakor J. Vošnjak, tako da so Šoštanjski posojilnici zavezani F. Vanič, J. Jerman, M. Pavlinič, A. Jurca, J. Vošnjak in Fr. Goričnik.

Menica, katero je potem Šoštanjska posojilnica prevodila na Celjsko, ta pa na Avstro-ogersko banko, glasi se:

Obrazec 28.

Sprednja stran.

Prevodjena menica z očitnim poroštvom.

N. Puji dne *1. februarja* 18 *91.* l. Za *250* glb.
 Dne *1. maja 1891.* l. plačate za to prvo menico
 po naredbi *J. Vošnjaka* vsoto od

 Dve sto petdeset gold.
 vrednost v blagu in postavite jo na račun po poročilu
 Gospodu *F. Vaniču* *Matko Pavlinič.*
 v Celji *F. Vanič.* *A. Jurca*
 J. Jerman. kot porok za *M. Pavliniča.*

Obrazec 28.

Hrbet.

Za-me po naredbi „Posojilnice v Šoštanju“
 Šoštanj, dne *5. februarja 1891.* l.
J. Vošnjak,
Fr. Goričnik,
 per avd.
 Za nas po naredbi „Posojilnice v Celju“
 Šoštanj, dne *19. februarja 1891.* l.
 Posojilnica v Šoštanju:
J. Goredič, } uda ravna-
J. Kacič, } teljstva.
 Za nas po naredbi Avstro-ogrske banke.
 Posojilnica v Celji:
Dr. J. Dečko, } uda ravna-
Dr. J. Sernec, } teljstva.

Poroki J. Jerman, A. Jurca in Fr. Goričnik so tukaj sicer meničnopravno zavezani plačati menično vsoto, ako bi je ne plačal F. Vanič, oziroma M. Pavlinič ali J. Vošnjak, nimajo pa nobene meničnopravne pravice do nobene na menici podpisane osebe, in to tudi do osebe ne, za katero se je dalo poroštvo.

Ako bi moral n. pr. F. Goričnik Avstro-ogerski banki plačati menično vsoto, zadobil bi meničnopravno pravico s tem, da prevodi Avstro-ogerska banka menico na njega; da ne bi kaka stranka pri nji morebiti iskala odškodbe, dostavi ob jednom, da se ne veže meničnopravno. Menica se glasi:

Obrazec 29.

Hrbet.

Na poroka prevodjena menica.

(„Sprednja stran, kakor št. 28.“)

Za me po naredbi „Posojilnice v Šoštanju“, dne 5. februarja 1891. l.

J. Vošnjak,
Fr. Goričnik,
per avd.

Za nas po naredbi „Posojilnice v Celji“, dne 19. februarja 1891. l.

J. Govedič, } uda ravna-
J. Kačič, } teljstva.

Za nas po naredbi Avstro-ogerske banke.

Posojilnica v Celji:

Dr. J. Dečko, } uda ravna-
Dr. J. Sernec, } teljstva.

Za nas po naredbi F. Goričnika, vendar brez daljše zaveze.

Avstro-ogerska banka:

A. Moser,
gener. ravnatelj.

Ker je Fr. Goričnik zavezan Šoštanjski in Celjski posojilnici, ne bode se držal teh dveh zavodov, temveč J. Vošnjaka, ali pa vseh, ki so podpisali pred njim menico.

Vendar bi se bila menica lahko sestavila že prvotno tako, da ne bi imeli poroki samo dolžnosti, temveč tudi pravice, to pa na sledeči način: J. Jerman potegne menico na F. Vaniča po naredbi M. Pavliniča; M. Pavlinič prevodi menico na A. Jurco, ta na J. Vošnjaka, ta na Fr. Goričnika, ta na Šoštanjsko posojilnico, ta na Celjsko, Celjska posojilnica pa na Avstro-ogersko banko. V tej menici ima Avstro-ogerska banka ravno tisto varnost, kakor v prejšnji, ker so ji meničnopravno zavezane ravno tiste

osebe. Pri tej menici pa lahko išče odškodbo tudi Fr. Goričnik pri J. Vošnjaku, A. Jurci, M. Pavliniču, J. Jermanu ali pa pri Fr. Vaniču; A. Jurca jo lahko išče pri M. Pavliniču, Jermanu ali Vaniču; J. Jerman pa pri Vaniču. Menica, na katerej stoji Pavliničev prevod na prvi strani, in na kateri je prevod A. Jurcin in Fr. Goričnikov nepopoln, glasi se:

Obrazec 30.

Sprednja stran.

Menica s poroštvom, kjer poroki niso razvidni.

V Ptujih dne 1. februarja 1891. l.		Za	250 gl.
Dne 1. maja 1891. l.		plača jte	za to prvo menico
po naredbi		M. Pavliniča	vsoto od
Dve sto petdeset gold.			
vrednost / in postav /		jo na račun / poročil /	
Gospodu F. Vaniču		J. Jerman, l. z.	
v Celji		Za-me po naredbi A. Jurca.	
		F. Vanič. M. Pavlinič, l. z.	

Obrazec 30.

Hrbet.

<p>A. Jurca, l. z.</p> <p>Za-me po naredbi Fr. Goričnika.</p> <p>J. Vošnjak, l. z.</p> <p>Fr. Goričnik, l. z.</p> <p>Za nas po naredbi Posojilnice v Celji.</p> <p>Posojilnica v Šoštanju:</p> <p>J. Kačič, l. z. } uda ravna-</p> <p>Fr. Govedič, l. z. } teljstra.</p> <p>Za nas po naredbi Avstro-ogerske banke.</p> <p>Posojilnica v Celji.</p> <p>Celjska posojilnica:</p> <p>Dr. Iv. Dečko } uda ravna-</p> <p>Dr. J. Sernec } teljstra.</p>
--

Tudi v obliki lastne menice bi se bile lahko vse osebe meničnoppravno zavezale. Menico bi bil moral v tem slučaju

izdati F. Vanič ter postaviti pošiljateljem J. Jermana, ki prevodi menico na M. Pavliniča in potem dalje, kakor v prejšnjem slučaju. Menica, kjer so prevodi deloma popolni, deloma nepopolni, glasila bi se:

Obrazec 31.

Sprednja stran.

Lastna menica z nečitnim poroštvom.

V Celji dne 1. februarja 1891. l. Za 250 glb.
 Dne 1. maja 1891. l. plača m za to jedino menico
 po naredbi J. Jermana vsoto od
 Dve sto padeset glb.
 vrednost / in postav / jo na račun / poročil /
 v
 F. Vanič.

Obrazec 31.

Hrbet.

Za-me po naredbi M.
 Pavliniča. J. Jerman, l. r.
 M. Pavlinič.
 Za-me po naredbi J.
 Vošnjaka. A. Jurca.
 J. Vošnjak.
 Za-me po naredbi Šo-
 štanske posojilnice. Fr. Goričnik.
 Posojilnica v Šoštanj:
 Iv. Govedič } udla ravna-
 J. Kačič, } teljstva.
 Za nas po naredbi Austro-
 ogerške banke. Posojilnica v Celji:
 Dr. J. Dečko } udla ravna-
 Dr. J. Sernec } teljstva.

Ker so menice zadolžnice, zahteva šestokrat menični upnik, da podpišejo menico z meničnim dolžnikom še druge osebe; vsako tako osebo imenujemo poroka (aval).¹⁾ Poroštvo se lahko da za izdajatelja, za prejemnika in za prevodnika. Vsak porok

¹⁾ Francoski izraz = porok.

je meniĉnopravno ravno tako zavezan, kakor oseba, za katero je poroštvo dal, in to tudi v sluĉaju, ko bi se bil podpisal tudi le „za poroka“ (per aval). Porok pa nima nobene meniĉnopravne pravice, ter jo še le zadobi, ako se prevodi menica na njega. (Obrazec št. 29.)

Radi tega se da le redkokrat poroštvo v tej obliki, navadno se prevodi menica na poroka, ki prevodi menico dalje, to pa le radi tega, da pride porokov podpis na menico. V tem sluĉaju poroštvo ni oĉitno, ker se je dalo v obliki prevoda. Ker se poroštvo daje navadno v tej obliki, pomeni beseda „prevajati“ ali „žirirati“ tudi „poroštvo dati“ ali „biti za poroka“.

Še na jeden naĉin se da lahko poroštvo:

Vzemimo menico šte. 4. J. Vošnjak zahteva od M. Pavliniĉa, da sta mu za poroka A. Jurca in F. Vaniĉ; on potegne radi tega menico na vse tri, to je na Pavliniĉa, Jurca in Vaniĉa. Ako podpišejo menico vsi trije, zavezani so mu tudi vsi meniĉnopravno. Menica se glasi:

Obrazec 32.

Menica s poroštvom. (Na dolžnika in poroka potegnjena menica.)

V Šoštanjih dne 1. februarja 1891. l.		Za	250 gld.
Dne 1. maja 1891. l.		plaĉajte za to	prvo menico
po naredbi		moji lastni	vsoto od
Dve sto petdeset gld.			
vrednost pri meni in postav /		jo na račun /	poročil /
Gospodu M. Pavliniĉu v Ptuiju		M. Pavliniĉ.	J. Vošnjak, l. z.
/ „ A. Jurcu v Ptuiju		A. Jurca.	
„ F. Vaniĉu v Celju		F. Vaniĉ.	

Poroštvo za glavnega dolžnika se dá lahko v obliki, da se potegne menica na glavnega dolžnika in na poroke, in da podpišejo menico glavni dolžnik in poroki. Tudi tukaj ni poroštvo

očitno in tudi tukaj nimajo poroki nobene meničnopravne pravice do glavnega dolžnika.

V tej obliki izdajajo navadno posojilnice po Slovenskem svoje menice.

6. *Glavni dolžnik, predniki in nastopniki.*

(Hauptschuldner, Vormänner und Nachmänner).

Vzemimo še enkrat tujo menico, obrazec 30., in lastno menico, obrazec 31. F. Vanič je „glavni menični dolžnik“ (Hauptschuldner), in to pri tuji menici kot vsprejemnik, pri lastni pa kot izdatnik. On je meničnopravno zavezan, plačati menično vsoto vsakemu meničnopravno upravičenemu posestniku. Od drugih na menici podpisanih oseb je podpisal J. Jerman menico prvi, in sicer pri tuji menici kot izdatnik, pri lastni pa kot prevodnik; on je „prednik“ (Vormann) M. Pavliničev in vseh sledečih prevodojemnikov, M. Pavlinič in vsi sledeči prevodojemniki so pa „nastopniki“ (Nachmänner) J. Jermanovi. Za Jermanom je podpisal menico M. Pavlinič, tako tujo, kakor lastno, prevajaje jo na A. Jurca; M. Pavlinič je prednik A. Jurcin in vseh sledečih prevodojemnikov, A. Jurca in vsi sledeči prevodojemniki pa nastopniki Pavliničevi. Slično je A. Jurca prednik Vošnjakov, Vošnjak prednik Goričnikov, Goričnik prednik „Šoštanjske posojilnice“, „Šoštanjska posojilnica“ prednik „Celjske posojilnice“, Celjska posojilnica“ prednik „Avstro-ogerske banke“; „Avstro-ogerska banka“ je nastopnik „Celjske posojilnice“, „Celjska posojilnica“ nastopnik „Šoštanjske posojilnice“, „Šoštanjska posojilnica“ nastopnik Goričnikov, Goričnik nastopnik Vošnjakov, Vošnjak nastopnik Jurcin.

Pri vsaki menici je jeden glavni dolžnik, in sicer pri tuji menici vsprejemnik, pri lastni pa izdatnik. Od drugih na menici podpisanih oseb so nekateri predniki, drugi pa nastopniki; ali tudi je lahko kaka oseba, oziraje se na to osebo prednik, na drugo pa nastopnik.

Pri tuji menici je izdajatelj prednik pošiljateljev in vseh sledečih prevodojemnikov, in vsak prevodnik je prednik vseh sledečih prevodojemnikov; pošiljatelj pa je nastopnik izdajateljev, in vsak prevodojemnik je nastopnik vseh prejšnjih prevodnikov in tudi nastopnik izdajateljev.

Pri lastni menici je vsak prevodnik prednik vseh sledečih prevodjemnikov, vsak prevodjemnik pa nastopnik vseh prejšnjih prevodnikov; iz tega sledi, da pri lastnih menicah, katere se še niso prevodile, ni ne prednikov ne nastopnikov.

7. Dospetek (Verfallstag).

Dan, katerega se mora menica plačati, ali katerega menica zapade, ali katerega dospe v plačilo, imenujemo „plačilni dan“ ali „dospetek“ (Zahlungstag, Verfallstag).

Ako je v menici naveden določen dan kot plačilni dan, zapade menica s tem dnevom; medio ali sreda meseca je vsekdar 15. dan, primo ali začetek meseca je vsekdar 1. dan, ultimo ali konec meseca pa zadnji dan dotičnega meseca.

Menica, „glaseča se na pokaz“ (auf Sicht), dospe v plačilo pri pokazu. Taka menica se mora vsaj v teku dveh let po izdatbi predložiti v plačilo, ako ni v menici naveden obrok za predlaganje, sicer izgubi menični posestnik meničnopravno pravico, iskati odškodbo pri prevodnikih in pri izdajatelju.

Menica, glaseča se na določen čas po izdatbi (a dato), ali na določen čas po pokazu, dospe v plačilo:

1. Ako je rok naveden v dnevih, zadnji dan obroka; dan, katerega se je menica izdala, oziroma predložila, se ne šteje, mesec se pa vzame za toliko dni, kolikor jih ima. N. pr.: Menica, glaseča se na 20 dni po pokazu, predloži se v vsprejem dne 16. januarja; dospetek tej menici je 5. februar (15 dni januarja in 5 dni februarja).

2. Ako je rok naveden v tednih, v mesecih, ali v dobi, obsegajoči več mesecev (leto, pol leta, četrta leta), tisti dan plačilnega tedna ali plačilnega meseca, ki se vjema sè svojim imenom ali po številu dni z dnevom, katerega se je izdala menica, oziroma predložila v vsprejem; ako ni tega dneva v plačilnem mesecu, dospe menica v plačilo zadnji dan plačilnega meseca.

Izraz pol meseca šteje se vsekdar za 15 dni; ako se glasi menica na več celih mesecev in pol meseca, šteje se 15 dni nazadnje.

N. pr. Ako se menica glasi: „Dva tedna po pokazu plačajte“, in ako se je menica predložila v vsprejem v pondeljek, zapade

drugi sledeči pondeljek. — Menica, glaseča se „Tri tedne od danes plačajte“ in izdana v torek, dospe v plačilo tretji sledeči torek. — Menica, glaseča se „Tri mesece od danes plačajte“ in izdana 3. februarja, zapade 3. maja. — Menica, glaseča se „Tri mesece po pokazu plačajte“ in predložena v vsprejem 31. marca, zapade 30. junija, ker manjka 31. junij. — Menica, izdana 2. februarja in glaseča se: „Pol meseca a dato plačajte“ — zapade 17. februarja. — Menica, glaseča se „Dva in pol meseca po pokazu plačajte“ in predlagana v vsprejem dne 20. februarja, zapade dne 5. maja; ko bi pa bili 15 dni poprej šteli, zapadla bi menica v navadnem letu 7. v prestopnem pa 6. maja.

8. Predlaganje v plačilo.

O dospetku se mora menica predložiti v plačilo poteznjencu potegnjene, oziroma potezniku lastne menice. Posestnik menice s prevodi se spriča za lastnika menice sè sklenjeno, do njega segajočo vrsto prevodov. Prvi prevod mora toraj podpisan biti z imenom pošiljatelja, vsak sledeči prevod pa z imenom tistega, katerega imenuje prejšnji prevod kot prevodojemnika. Ako sledi nepopolnemu prevodu drug prevod, vzame se za veljavno, da je izdatnik drugega prevoda prejel menico po nepopolnem prevodu.

Ako menični dolžnik plača menično vsoto, potrdi to menični posestnik menici na hrbtu z besedami „vsoto prejel“, „plačano“, „pour acquit“¹⁾ (Wert erhalten) ter izroči menico plačniku. Le v slučaju, da bi na hrbtu ne bilo zadosti prostora, napiše se ta pobotnica lahko tudi na sprednji strani. Ta pobotnica je kolka prosta, ako še zadostuje za menico kolkovna pristojbina po kolkovni lestvici I.

Ako bi plačal menični dolžnik le del menične vsote, mora sprejeti tudi to vsoto menični posestnik, odpisati jo na menici ter na zahtevanje potrditi sprejem vsote na menični kopiji.

Ako bi se pa o dospetku plačilo ne zahtevalo, in to tudi ne drugi delavni dan po dospetku, ima menični dolžnik položiti v shrambo pri sodnji menično vsoto na škodo in na stroške meničnega upnika.

¹⁾ francoski izraz (izgovarjaj „pur aki“) = kot pobotnica.

9. Nazadovanje, kadar se ne plača.

(Regress mangels Zahlung.)

Če bi o dospelku glavni dolžnik (vsprejemnik tuje, oziroma izdatnik lastne menice) iz katerega si bode vzroka ne plačal menične vsote, ali če bi bil plačal samo del meničnega dolga, mora menični posestnik menico protestirati, to je pristojno sodišče¹⁾ ali notar mu morata napraviti pismo, protest²⁾ ali spričevalo imenovano, katero dokaže, da je menični posestnik predložil glavnemu meničnemu dolžniku menico v plačilo, da pa glavni menični dolžnik ni plačal meničnega zneska, oziroma da je plačal le del meničnega dolga. Menica se sme protestirati plačilni dan, mora se pa to storiti vsaj drugi delavni dan po dospelku. Menični posestnik je obvezan v teku dveh dni naznaniti pismeno svojemu neposrednemu predniku, da je menico protestiral, ki mora zopet v teku dveh dni o tem obvestiti svojega neposrednega prednika i. t. d. Menični posestnik ali prevodnik, ki opusti to poročilo, zgubi pravico do spodaj navedenih obresti in stroškov, tako da sme terjati le menični znesek.

Menični posestnik, ki je protestiral menico in to tudi naznanil svojemu neposrednemu predniku, sme zahtevati od katerega si bodi svojih prednikov in tudi od vsakega poroka, da mu plača:

1. neizplačano menično vsoto s 6% letnimi obrestmi, računjeno od dospelka,

2. stroške za protest in druge izdatke,

3. $\frac{1}{3}\%$ opravnine;

menični posestnik pa mora izročiti plačniku

1. menico, 2. protest, 3. račun o navedenih vsotah, „povratni“³⁾ ali „nazajni račun“ (Retourrechnung) imenovan, s pobotnico, napisano na povratnem računu.

¹⁾ Okrožno sodišče ali po večih mestih kupčijsko sodišče.

²⁾ latinski izraz = odpor, upor, tukaj toliko kakor pismo, katero dokaže, da se je dolžnik upiral plačati menično vsoto.

³⁾ Ker se menica vrača po obratnem potu k izdajatelju, imenujemo račun, s katerim se menica vrne, povratni račun.

Vsak prevodnik, ki je plačal menico, ali ki jo je prejel kot „poslatino“¹⁾ ali „rimeso“²⁾, sme zahtevati od katerega si bodi svojih prednikov, da mu plača:

1. povratni račun ali vsoto, ki se je poravnala z rimeso s 6°/₁₀ letnimi obrestmi, računjeno od dneva, ko je plačal menično vsoto ali prejel menico mesto gotovine;

2. stroške, katere je imel;

3. $\frac{1}{3}$ ^o/₁₀ opravnine.

On pa mora plačniku izročiti menico, protest in povratni račun s pobotnico, napisano na povratnem računu.

Pravico meničnega posestnika, ki je protestiral menico, kakor tudi pravico prevodnika, ki je plačal menično vsoto, zahtevati od katerega si bodi svojih prednikov, da mu plača menično vsoto s vsemi stroški, zgoraj nadrobno navedenimi, imenujemo pravico iskati odškodbo, ali „pravico nazadovanja“, tudi „pravico regresa“³⁾ (Regressrecht); menični posestnik ali prevodnik, ki išče odškodbo, je „odškodojemnik“, „nazadovalec“ ali „regresant“ (Regressnehmer); vsak prednik pa, pri katerem sme odškodojemnik iskati odškodbo, je „nazadbeni dolžnik“ „odškodovalec“ ali „regresat“ (Regresspflichtig).

Vsak prevodnik, ki je odškodoval kakega nastopnika, sme izbrisati na menici svoj prevod in tudi prevode svojih nastopnikov.

Za primer povratnega računa naj nam služi sledeči slučaj:

Vzemimo menico št. 30. Avstro-ogerska banka je predložila dne 1. maja menico v plačilo; ker F. Vanič ni plačal menice, napravi ji c. kr. notar protest, kar Avstro-ogerska banka takoj Celjski posojilnici naznani. Celjska posojilnica ima pri Avstro-ogerski banki svoj konto; naprosi jo toraj, naj ji zapiše povratni račun v dolg, kar stori Avstro-ogerska banka dne 13. V.

1) Prevodnik je namreč lahko v kupčijski zvezi s kakim naslednikom, kateri mu je poslal menico mesto gotovine; tako menico imenujemo „poslatino“.

2) italijanski izraz = poslatina.

3) od latinskega izraza „regredior“ = nazaj hoditi.

Povratni račun se glasi:

Obrazec 33.

Povratni račun.

Povratni račun

za

Celjsko posojilnico

o menici za 250 gld., katero je potegnil J. Jerman v Celji na F. Vaniča v Celji po naredbi M. Pavliniča, menična vsota, plačljiva dne 1. maja 1891. l., in katero je prevodil pošiljatelj na A. Jurco, ta na J. Vošnjaka, ta na F. Goričnika, ta na Šoštanjsko posojilnico, ta na Celjsko posojilnico in ta na nas; mi smo to menico predložili v plačilo in jo radi neplačanja menične vsote protestirali.

<i>Menična vsota</i>	<i>250— gld.</i>
<i>Obresti à 6⁰/₀ za 12 dni</i>	<i>0.50</i>
<i>Protest radi neplačanja</i>	<i>4—</i>
<i>Provizija à 1⁰/₃⁰/₀</i>	<i>0.83</i>
<i>Poštnina</i>	<i>0.50</i>
	<i>255.83 gld.</i>

to je: Dvestopetinpetdeset goldinarjev 83 kr., katero vsoto smo zapisali Celjski posojilnici v dolg.

Dunaj, dne 13. maja 1891. l.

Avstro-ogerska banka:

*Mosser,
gener. raenatelj.*

Povratni račun torej obsega:

1. Naslov „Povratni račun“;
2. popis protestirane menice v glavnih točkah in vzrok protesta;
3. račun sam;
4. konec, ki obsega: vsoto povratnega računa z besedami; kako se je odškodoval odškodojemnik, ali je zapisal odškodovalcu vsoto samo v dolg, ali pa morebiti potegnil na njega menico, „nazajno menico“ (Rückwechsel) imenovano, ali če je odškodo-

valec menično vsoto v gotovini poravnal; kraj in datum povratnega računa in podpis odškodjemnika.

Ko bi n. pr. Celjsko posojilnico J. Jerman dne 19. V. v gotovini odškodoval, izročila bi mu Celjska posojilnica sledeči povratni račun:

Obrazec 34. Povratni račun prevodnika.

Povratni račun
za
gospod J. Jermana.

<i>Iznos povratnega računa Avstro-ogerske banke na Dunaji</i>	
<i>z dne 13. V. 1891. l.</i>	255.83 gld.
<i>Obresti à 6%₀ za 6 dni</i>	0.26
<i>Opravnina à 1/3%₀</i>	0.85
	256.94 gld.

to je: Dvestošestinetdeset goldinarjev, 94 krajcarjev, katero vsoto smo v gotovini prejeli od gospod J. Jermana v Celji.

Celje, dne 19. maja 1891. l.

Posojilnica v Celji:

Dr. J. Dečko }
Dr. J. Srnee } *uda ravnateljstva.*

10. *Meničnopravna zamuda in zastaranje meničnopravnih pravic.*

Vzemimo zopet menico št. 30. Če o despetku ne plača glavni dolžnik F. Vanič menične vsote, lahko išče Avstro-ogerska banka odškodbo pri vseh svojih prednikih; vendar mora preje

menico protestirati in sicer vsaj drugi delavni dan po dospelku. Ako ne protestira menice, ne more sploh več iskati odškodbe pri svojih prednikih; mi pravimo menična pravica je zamujena ali „menica je prejudicirana“*) ali „oškodovana“ (Wechsel ist praejudiciert). Zgubo meničnih pravic, ker nismo izvrševali določbe meničnega zakona, imenujemo „meničnopravno zamudo“ ali „meničnopravni prejudicij“ (wechselrechtliches Versäumnis).

Najnavadnije meničnopravne zamude so:

1. Ako se menica (lastna ali tuja), glaseča se na določen čas po pokazu, ne predloži v vsprejem oziroma v potrdilo (pri lastni) v času, v menici določenem, če bi pa takih določil ne bilo, v dveh letih računjeno od dneva izdatbe; v tem slučaju izgubi menični posestnik pravico, iskati odškodbo pri svojih prednikih.

2. Ako se brani vsprejemnik tuje oziroma izdajatelj lastne menice, glaseče se na določen čas po pokazu, dostaviti svojemu podpisu dan vsprejetja oziroma potrdila, in ako se taka menica ne protestira v času, za predočbo določenem; v tem slučaju izgubi menični posestnik pravico, iskati odškodbo pri svojih prednikih.

3. Ako se menica ne predloži glavnemu dolžniku v plačilo najkasneje drugi delavni dan po dospelku, ali ako se ne protestira najkasneje drugi delavni dan po dospelku menica v slučaju, da se glavni dolžnik o dospelku brani, plačati menično vsoto; v tem slučaju izgubi menični posestnik pravico, iskati odškodbo pri svojih prednikih.

4. Ako se udomljena menica z dostavljenim udomljencem ne predloži udomljencu v plačilo najkasneje drugi delavni dan po dospelku, ali ako se taka menica ne protestira najkasneje drugi delavni dan po dospelku v slučaju, da se udomljenelec o dospelku brani, plačati menično vsoto; v tem slučaju izgubi

*) Od latinskega izraza „praejudicium“ = predsodba, to je razsodba, katera se je izrekla pred kakšno drugo razsodbo; ker provzroči večkrat prva razsodba, da se poznejši sodnik po nji ravna = predsodek; ker je tak predsodek v škodo pravi razsodbi = prenegla sodba, škoda. V pravniskem oziru je „prejudicij“ škoda, katero trpi stranka, ako ne izvršuje postavnih predpisov ali sodnih ukazov. Prejudicirana menica = oškodovana menica.

menični posestnik meničnopravno pravico do prednikov in tudi do glavnega meničnega dolžnika.

5. Ako menični posestnik, kateri je protestiral menico radi neplačanja, tega ne naznani v dveh dneh svojemu neposrednemu predniku, ali ako obvesten prednik tega zopet ne naznani v dveh dneh svojemu neposrednemu predniku i. t. d.; v tem slučaju izgubi se pravica do obrestij in do nastalih stroškov.

Izdajatelj tuje, prevodniki tuje in lastne, ter glavni dolžnik, izdajatelj in prevodniki udomljene menice so toraj vezani le pogojno meničnopravno, pogojno radi tega, ker mora preje menični posestnik izvršiti določena meničnopravna opravila, ako hoče postopati meničnopravno proti navedenim osebam. Glavni dolžnik, izvzemši glavnega dolžnika pri udomljenih menicah, vezan pa je nepogojno.

Vzemimo zopet tujo menico št. 30. in lastno menico št. 31. F. Vanič je glavni menični dolžnik, pri tuji kot vsprejemnik, pri lastni kot izdajatelj, on je meničnopravno vezan, plačati dne 1. maja 1891. l. menično vsoto. Ko bi se dne 1. maja ne oglasil pri njem menični upnik, ni še F. Vanič svojih meničnopravnih dolžnosti prost; on še ostane zavezan meničnopravno do 1. maja 1894. l. Ko bi se pa tudi ta dan nihče pri njem radi plačila ne oglasil, potem je prost vseh meničnopravnih dolžnostij, to je njegove meničnopravne dolžnosti „zastarajo“ (verjähren).

Menični zakon razločuje glede na čas zastaranja (Verjähnung):
a) zastaranja meničnopravnih dolžnosti glavnega meničnega dolžnika; *b)* zastaranja pravice meničnega posestnika, ako je menico radi neplačanja protestiral, iskati odškodbo pri svojih prednikih; in *c)* zastaranja jednake pravice prevodnika, kateri je radi neplačanja protestirano menico plačal ali jo kot rimeso prejel, in določuje:

1. Meničnopravne dolžnosti glavnega meničnega dolžnika, to je vsprejemnika tuje oziroma izdajatelja lastne menice zastarajo v treh letih, računjeno od dospetka.

2. Meničnopravna pravica meničnega posestnika, ako je menico radi neplačanja protestiral, iskati odškodbo pri svojih prednikih, zastara:

a) V 3 mesecih, če je bila menica plačljiva v Evropi, izvzemši Izlandije in Farerskih otokov;

b) v 6 mesecih, če je bila menica plačljiva v primorskih deželah Azije in Afrike ob Sredozemskem in Črnem morji, ali na otokih teh morij;

c) v 18 mesecih, če je bila menica plačljiva v kaki drugi deželi izven Evrope ali v Izlandiji ali na Farerskih otokih.

Zastaranje se prične proti meničnemu posestniku s tistim dnevom, katerega se je napravil protest.

3. Meničnopravna pravica prevodnika, iskati odškodbo pri svojih prednikih, ako je radi neplačanja protestirano menico plačal ali jo kot rimeso prejel, zastara:

a) V 3 mesecih, ako stanuje nazadovalec v Evropi, izvzemši Izlandije in Farerskih otokov;

b) v 6 mesecih, ako stanuje nazadovalec v primorskih deželah Azije in Afrike ob Sredozemskem in Črnem morji, ali na otokih teh morij;

c) v 18 mesecih, ako stanuje nazadovalec v kaki drugi deželi izven Evrope ali v Izlandiji ali na Farerskih otokih.

Protí prevodniku se prične obrok zastarenja, ako je poprej plačal, kakor se je proti njemu tožba vložila, z dnevom plačila, v vsakem drugem slučaju pa z dnevom, ko se mu je izročila tožba ali povabilo.

Vsled meničnega zastaranja izgubimo nepogojno meničnopravno pravico, torej že obstoječo pravico, tožiti za menično vsoto, ako se te pravice ne poslužujemo v določenem času; menična zamuda pa zabrani, da ne preide pogojna meničnopravna pravica v nepogojno, to je v pravico, tožiti za menično vsoto, ker nismo v določenem času izvršili določenih meničnopravnih opravil.

11. Zgubljene menice.

Ako se menica zgubi, obvestiti se mora glavni menični dolžnik (vsprejemnik tuje oziroma izdajatelj lastne menice), da ne plača menične vsote osebi, ki nima pravice do menice. (Pri menicah, glasečih se „ne po naredbi“ se tega ni treba bati, zato se lahko opusti obveščanje glavnega meničnega dolžnika).

Ob enem se mora pristojno sodišče*) prositi za „amortizacijo“ ali „sodno uničenje“.

Ako se je uvedlo ravnanje za sodno uničenje in ako je dospel plačilni dan, more menični lastnik plačilo zahtevati, ako da ob enem varščino do sodnega uničenja menice. Brez dane varščine more menični lastnik o dospelku le zahtevati, da se položi v shrambo pri sodnji iz vsprejema dolžna vsota.

Menica je amortizirana ali sodnijsko uničena v 45 dneh. Obrok se šteje od prvega dneva po dospelku, če še ni dospel plačilni dan; ako se je pa amortizacija pričela še le po dospelku, šteje obrok od prvega dneva za tretjim objavljanjem dotičnega sodnijskega razglasa v javnih listih.

12. *Nepristne menice* (Falsche Wechsel).

Če je podpis izdatnikov ponarejen ali prenarejen, ostane vendar pristnemu (echt) vsprejemu in pristnim prevodom menično-pravna moč.

Iz menice, katera ima ponarejen ali prenarejen prejem ali prevod, ostanejo meničnopravno zavezani vsi prevodniki in izdajatelj, katerih podpisi so pristni.

13. *Podpisi na menicah.*

Vsaka izjava na menici mora biti podpisana z lastnim podpisom dotične osebe ali tvrdke; podkrižane ali z drugimi znamenji podpisane izjave imajo meničnopravno moč le v slučaju, če so bila ta znamenja poverjena po sodnji ali po notarju.

14. *O sposobnosti ali prikladnosti, zavezati se po menici.*

(Von der Wechselfälligkeit).

Sposoben, zavezati se meničnopravno, je vsak, ki je sploh sposoben sklepati pogodbe. Nesposobne, zavezati se meničnopravno, so torej vse osebe, ki se ne morejo zavezati po občnem pravu (gemeinrechtlich).

Take osebe so:

*) Kupčijsko sodišče (Handelsgericht), ali če bi takega ne bilo v plačilnem okraju, okrožno sodišče (Kreisgericht).

1. Mladoletne osebe, to so osebe, ki še niso dovršile 24. leta svoje starosti izvzemši slučaj, da bi se bile razglasile polnoletnimi;

2. polnoletne osebe, pri katerih se je po sodnji določilo, da še traje dalje očetova ali varuhova oblast;

3. osebe, katere je sodnja razglasila blaznimi, slaboumnimi ali za zapravljivce, ter jim radi tega postavila kuratorja ali skrbnika;

4. gluhoneme osebe, ki sicer niso slaboumne, ki so se pa, dovršivši 24. leto, postavile prostovoljno pod skrbstvo;

5. osebe, ki so bile obsojene radi neopravičenega izseljevanja;

6. prepovedane družbe;

7. redovniki.

Dalje se vsled cesarske naredbe z dne 3. julija 1852. l. ne smejo zavezati meničnopravno dejanski (pravi — wirkliche) častniki, tako aktivni kakor umirovljeni, ter vojaki, kakor dolgo služijo (Mannschaft des streitbaren Standes).

Da se vojaki, kakor dolgo služijo, ne morejo zavezati meničnopravno, je popolnoma jasno, in to tudi v slučaju ne, da bi bil dotični vojak jednoletni prostovelec in protokoliran trgovec; tako je tudi razsodilo trgovsko sodišče na Dunaji dne 17. januarja 1890. l., št. 6245.

15. *V kaj nam lahko rabi menica.*

Menica nam lahko rabi:

a) Kot sredstvo, da izterjamo dolžno vsoto (trata ali potezka; glej obrazec št. 4, kjer izterja J. Vošnjak 250 gld. pri M. Pavliniču);

b) kot dolžno pismo (vsprejeta potezka, lastna menica; glej obrazec št. 4, in obrazec št. 6, kjer se M. Pavlinič kot glavni dolžnik meničnopravno zaveže).

c) kot plačilno sredstvo (rimesa ali poslatina; glej spodaj obrazec št. 35, kjer poravna J. Vošnjak svoj dolg pri A. Jurci).

16. *Vzgledi in naloge.*

A. Vzgledi.

1. J. Vošnjak je dolžan A. Jurci v Ptuji 250 gld.; on hoče svojo terjatev v znesku 250 gld., katero ima do M. Pavliniča

v Ptuiji, porabiti v to, da poravna svoj dolg pri A. Jurci. On potegne toraj na M. Pavliniča menico, plačljivo takoj po pokazu in jo postavi po naredbi A. Jurce. Menica se glasi:

Obrazec 35. Menica plačljiva na pokaz.

V Soštanji dne		1. februarja	1891. l.	Za	250 gld.
Ola pokaz		plačajte	za to	prvo	menico
po naredbi		A. Jurce			vsoto od
Dve sto petdeset gld.					
vrednost v računu in postavite		jo na račun	po	poročilu	
Gospodu M. Pavliniču					
v Ptuiji.					
					J. Vošnjak.

Oziraje se na M. Pavliniča, rabi J. Vošnjaku menica, da izterja svojo terjatev pri M. Pavliniču, oziraje se na A. Jurco pa kot plačilno sredstvo, da poravna pri njem svoj dolg.

2. Dne 15. maja kupi A. Ferjančič v Ljubljani od H. Turka v Ljubljani blaga v vrednosti 415.50 gld. A. Ferjančič izda lastno menico plačljivo 3 mesece a dato. Menica se glasi:

Obrazec 36.

Lastna menica, plačljiva v določenem času po izdatbi.

V Ljubljani dne		15. maja	1891. l.	Za	415.50 gld.
Tri mesece od danes		plačam	za to	jedino	menico
po naredbi		H. Turka			vsoto od
Štiri sto petnajst gld. 50 kr.					
vrednost v blagu in postav /		jo na račun /	poročil /		
Meni samemu					
v Ljubljani.					
					A. Ferjančič.

3. Isti slučaj kot zgoraj; A. Ferjančič vsprejme menico, od H. Turka na njega potegnjeno.

Obrazec 37.

Tuja menica, plačljiva v določenem času
po izdatbi.

2	Ljubljani	dne	15. maja	189. l.	Za	415.50	gld.
	Tri mesece	a dato	plačate	za to	prvo	menico	
	po naredbi		moji lastni			vsoto od	
			Stiri sto petinajst	$\frac{50}{100}$	gld.		
	vrednost pri meni in postav	/	jo na račun	/	poročil		
	Georg A. Ferjančiču						
	v Ljubljani						
							H. Turk.

4. H. Turk plača s to menico svoj dolg pri O. Zupančiču, O. Zupančič pa svoj dolg pri M. Pleteršniku. H. Turk prevede v tem slučaju na O. Zupančiča, O. Zupančič pa na Pleteršnika. M. Pleteršnik vloži dalje menico pri podružnici Avstro-ogerske banke v eskomptiranje; ker se pa ne ve pri kreditnih zavodih, ali bodejo menico eskomptirali, ali jo pa morebiti zavrnili iz kakšnega vzroka, ne smemo zapisati popolnega prevoda na menico; M. Pleteršnik vloži toraj pri Avstro-ogerski banki menico z nepopolnim prevodom.

Menica s popolnima prevodoma H. Turka in O. Zupančiča in z nepopolnim prevodom M. Pleteršnika se glasi:

Obrazec 38.

Prevodjena menica.

Hrbet.

(Sprednja stran kakor 37.)

Za-me po naredbi O. Zupanciča; vrednost v računu.

H. Turk.

Za-me po naredbi M. Pleteršnika; vrednost v računu.

V Ljubljani, dne 10. junija 1891.

O. Zupancič.

M. Pleteršnik.

Ako eskomptira banka menico, dopolni v praznem prostoru nad imenom M. Pleteršnika nepopolni prevod, za kar že ima pripravljene posebne štampilje „Po naredbi Avstro-ogerske banke“.

Ako bi pa banka menico zavrnila, lahko jo vloži Pleteršnik pri kakem drugem kreditnem zavodu, ali jo lahko tudi prevodi na kako privatno osebo, lahko pa tudi hrani menico do dospetka in jo unovči sam; v tem slučaju zapiše nad svoje ime „Svoto prejel“, „Plačano“, „pour acquit“, kakor je navedeno v sledečem obrazcu:

Obrazec 39.

Za-me po naredbi O. Zupanciča; vrednost v računu.

H. Turk.

Za-me po naredbi M. Pleteršnika; vrednost v računu.

O. Zupancič.

Svoto prejel.

M. Pleteršnik.

B. Naloge.

1. A. Kukec v Laškem trgu kupi od Fran Jamšeka v Žalcu hmelja za 315.50 gld.; A. Kukec izda dne 5. VIII. za ta znesek lastno menico, plačljivo po naredbi F. Jamšek-a dva meseca po izdatbi. Kako se glasi menica?

2. Fran Gregorič v Krškem dobi od A. Kukca v Laškem trgu piva v vrednosti 240 gld.; A. Kukec potegne dne 12. VI. menico na F. Gregoriča po lastni naredbi, plačljiva 12. VIII.; ob jednom udomi menico v Ljubljano. Kako se glasi menica?

3. Istega dne (12. VI.) pošlje A. Kukec menico Fran Gregoriču s pozivom, naj menico vsprejme in mu jo potem vrne; tej zahtevi vstreže Fran Gregorič in udomi ob jednom menico pri „Posojilnici Ljubljanske okolice“. (Menica naj se vsprejme in udomi!)

4. Dne 1. jūlija proda A. Kukec menico Drag. Hribarju v Celji. (Menica naj se prevodi na Hribarja s popolnim prevodom!)

5. Dne 5. avgusta pošlje Drag. Hribar menico A. Ledeniku s pooblastilom, da vzdigne dne 12. VIII. za njega menično vsoto pri „Posojilnici Ljubljanske okolice“. (Na menico naj se postavi pooblastni prevod).

6. Dne 12. VIII. unovči A. Ledenik menico. (Menična vsota naj se pobota!)

III.

Obrtno knjigovodstvo.

A. Temeljni pojmi.

Pojem in smoter knjigovodstva. Obrtniku je neobhodno potreba, da si zapisuje vse, kar je v zvezi z njegovim poslovanjem. Bolj obširno ko je poslovanje, tem več knjig potrebuje pri tem zapisovanju. Umno urejeno zapisovanje imenujemo knjigovodstvo.

Knjigovodstvo naj obrtniku vsikdar natanko in hitro pove:

1. Koliko ima premoženja v obče;
2. katere spremembe so se vršile z njegovim premoženjem;
3. katere osebe imajo do njega, in do katerih ima on terjatve;

4. kako je napredovala njegova obrtnija, ali je imel dobiček ali zgubo.

Za vsakega obrtnika je torej dobro urejeno knjigovodstvo velike vrednosti; kajti le ono mu omogoči urejeno poslovanje, le ono mu je v nadzorstvo o blagu in o rokotvorih v zalogi, le ono ga varuje škode nasproti svojim naročnikom in trgovskim prijateljem, le ono mu pove, pri kateri stroki je imela obrtnija dobiček, pri kateri zgubo, katero stroko mu je torej posebno negovati.

Postavne določbe. Ker obrtnik snov za svoje izdelke kupuje in svoje rokotvore prodaja, ravnati se mora glede knjigovodstva po določbah trgovskega zakona z dne 17. decembra 1862. I. Dotični členi se glase:

Člen 28. Vsak trgovec je obvezan voditi knjige, iz katerih je popolnoma razvidno njegovo trgovsko poslovanje in stanje njegovega premoženja.

Obvezan je shranjevati prejete poslovne liste ter si pridržavati in uvrščevati po kronologičnem redu v prepisno knjigo prepis (kopijo ali odtis) odposlanih poslovnih listov.

Člen 32. Pri vodstvu trgovskih knjig in pri drugem potrebnem zapisovanji posluževati se mora trgovec živečega jezika in pismenk takovega jezika.

Knjige morajo biti vezane in označene list za listom s tekočimi števili.

Na mestih, katera se navadno popisujejo, ne sme ostati nikakov prazen prostor. Prvotni zadržaj kakovega vpisa ne sme se prečrtati ali napraviti nečitljivim na kakošen drug način. Nič se ne sme strugati (radirati) in tudi se ne smejo napraviti take preinačbe, po čijih svojstvih bi bilo dvomljivo, ali so se napravile pri prvotnem vpisu ali kasneje.

Člen 33. Trgovci morajo shranjevati knjige deset let, računjeno od dneva, ko se je vpisalo vanje zadnjikrat.

Ravno isto velja o prejetih trgovskih listih, kakor tudi o inventarjih in bilancah.

Člen 34. V redu vojene trgovske knjige dajo v pravadh o trgovskih stvareh mej trgovci nepopoln dokaz, katerega je moči dopolniti s prisego ali z drugimi dokazili. Vendar mora sodnik natanko prevdariti vse okolnosti in potem razsoditi, ali

se naj knjigam več ali manj verjame; ako se ne zlagajo knjige prepirajočih se strank, mora razsoditi, ali se naj sploh ne ozira na knjige kot dokazilo, ali katerim knjigam se naj več verjame.

Opomba: Proti netrgovcem veljajo trgovske knjige kot dokazilo le 1½ leta vsled člena 29. postave, s katero se je uvedel trgovski zakon.

Člen 35. Koliko se naj ozira na nepravilno vojene trgovske knjige kot dokazilo, odvisno je od tega, kakšna in kako važna je nepravilnost in vsa stvar sploh.

Člen 36. Dokazni moči trgovskih knjig nikakor ne škoduje, ako jih vodijo trgovski pomočniki.

Člen 37. V teku pravde more odločiti na strankino prošnjo sodnik, da predloži protivna stranka svoje knjige. Ako se ne predložijo knjige, smatra se tvrdjena vsebina kot dokazana na škodo se braneče stranke.

Člen 38. Ako se predložijo trgovske knjige, sme se v navzočnosti strank pogledati jedino le vsebina, tikajoča se v pravdi stoječe točke; ta vsebina sme se tudi prepisati. Ostala vsebina pokaže se sodniku le na toliko, da lahko razsodi, so-li knjige v redu vojene ali ne.

Člen 40. Da se pregleda vsa vsebina, sme se odrediti predložitev trgovskih knjig v slučaju, kadar gre za dedne stvari in za stvari vkupnega premoženja, v slučaju delitve družbenega imetka ter v konkursu, kar se tiče knjig splošnega dolžnika.

Postavne določbe o inventaru navedene so spodaj stran 72.

Kolkovanje. Poslovne knjige morajo biti kolkovane, in sicer je treba plačati:

a) Za glavne knjige, za knjige tekočih računov in za obračunske knjige trgovcev, fabrikantov in obrtnikov do 5040 cm^2 površine od vsake pole 25 kr., nad 5040 cm^2 površine 50 kr.

b) Za vse druge, izvemši za prepisnik, kakor: za dnevnik, straco ali priročno knjigo v prodajalnici, blagajno, prima-noto, knjigo faktur, inventarno knjigo in za knjigo bilanc do 2640 cm^2 površine od vsake pole 5 kr., nad 2640 cm^2 do 5040 cm^2 velikosti 10 kr. nad 5040 cm^2 velikosti 15 kr.

Kolka proste so sledeče knjige:

Pismovni in menični prepisnik in vpisne knjige, v katere zapisuje delodajalec snovi, ki jih je izročil svojemu delavcu in izdelke, katere je od delavca prejel.

Premoženje.

Premoženje je v obče vse to, kar je lastnina kake osebe. Mi razločujemo aktivno in pasivno premoženje.

„Aktiva“¹⁾, „aktivno“¹⁾ premoženje (Activa, Actives Vermögen) je toliko kakor imovina, to je premoženje, katero imamo na razpolaganje. K aktivnemu premoženju torej prištevamo gotov denar, vrednostne papirje, menice, blago, premičnine (pohištvo, stroje i. t. d.), nepremičnine (zgradbe, zemljišča i. t. d.), terjatve i. t. d.

„Pasiva“²⁾, „pasivno“²⁾ premoženje (Passiva, Passivvermögen) je toliko kakor dolg. Dolg ni tako mnogovrsten, kakor imovina. Razločujemo tri glavne vrste dolgov:

1. Vknjižene dolgove (Intabulierte Schulden), to so dolgovi, ki so vknjiženi v zemljiških knjigah.

2. Trate ali potezke (Traten), to so menice, katere moramo plačati o dospetku.

3. Dolgove v knjigah (Buchschulden), to so dolgovi, ki izvirajo iz trgovskega poslovanja, za katere pa ne damo nobene posebne varnosti.

Ako odštejemo od aktivnega premoženja pasivno, dobimo „čisto premoženje“ (Reinvermögen).

Obrtnik čestokrat ne upravlja svoje obrtnije s celim svojim premoženjem; on lahko n. pr. dohodke in izdatke svojih zemljišč popolnoma loči od dohodkov in izdatkov svoje obrtnije. Premoženje, s katerim upravlja svojo obrtnijo, je njegovo „upravno premoženje“ ali „poslovno premoženje“ (Betriebscapital, Geschäftsvermögen).

Debitor in kreditor.

Trgovec A kupi od trgovca B blaga v vrednosti 300 gld., katero mu takoj plača. A je prejel blago, B ga je dal. A je za to prejeto blago dolžnik ali debitor, B pa upnik ali kreditor. B je prejel 300 gld., A jih je pa dal. B je za te prejete 300 gld. dolžnik ali debitor, A pa upnik ali kreditor. — A plača za B dolg v znesku 300 gld., B pa pošlje A menico v znesku 300 gld. A je postal za plačanih 300 gld. upnik ali kreditor, B pa dolžnik ali debitor. A je za prejeto menico dolžnik, B pa upnik.

¹⁾ aktiven, latinski izraz = dejaven, delaven.

²⁾ pasiven, latinski izraz = trpen, dolžen.

Debitor ali dolžnik je vsak, ki prejme kako vrednost, ali za katerega se plača kaka vrednost; kreditor ali upnik pa vsak, ki dá kako vrednost.

Debet in kredit. (Soll und Haben).

Latinska beseda „debet“ pomeni „dolžan je“, „kredit“ (credit) pa „verjame“ nam, „upa nam“. Z „debet“ označimo torej dolžnika, s „kredit“ pa upnika. Dolžniku pišemo vsote „v dolg“, upniku pa „na korist“ ali „v imovino“; rabimo torej lahko za debet in kredit tudi „v dolg“ in „na korist“ ali „v imovino“. Ker nam „mora dati“ dolžnik za prejeto vrednost protivrednost, in ker „mora dobiti“ upnik od nas za dano vrednost protivrednost: zaznamvamo tudi dolžnika z „dati“, upnika pa z „dobiti“. Ker je dolžnik tisti, kateri je vrednost „prejel“, upnik pa tisti, ki jo je „dal“: lahko pišemo za debet „prejel“, za kredit pa „dal“. Če prejmemo denar, pravimo, da imamo „dohodke“, če ga izdamo, pravimo, da imamo „izdatke“: pišemo torej lahko pri denarstvenem prometu za debet „dohodki“, za kredit „stroški“. Umljivo bo torej, da lahko za debet in kredit tudi rabimo „prihod“ in „razhod“, „prejem“ in „oddaja“. Postavimo sedaj vse izraze skupaj:

Debet — Kredit
V dolg — Na korist
V dolg — V imovino
Dati — Dobiti
Dohodki — Stroški
Prihod — Razhod
Prejem — Oddaja.

Konto ¹⁾

Vsaki osebi ali družbi, s katero stojimo v računski zvezi, otvorimo v glavni knjigi konto ali račun. Vsak konto ima dve strani, namreč levo stran ali stran za dolgove in desno stran, ali stran za imovino. Na levo stran, z nadpisom „debet“, za pišemo torej vse stavke, po katerih postane naš dolžnik, na levo z nadpisom „kredit“ pa vse stavke, po katerih postane naš upnik oseba, kateri smo otvorili konto.

¹⁾ Conto, italijanski izraz = račun.

Saldo.¹⁾

Razliko mej vsotama na straneh za „debet“ in „kredit“ imenujemo „saldo“. Saldo nam pove, smo-li in koliko smo dolžni trgovskemu prijatelju ali on nam. Ako je vsota na strani za debet večja kakor vsota na strani za kredit, tedaj je trgovski prijatelj nam dolžan, v obratnem slučaju pa mi njemu.

Storno.²⁾

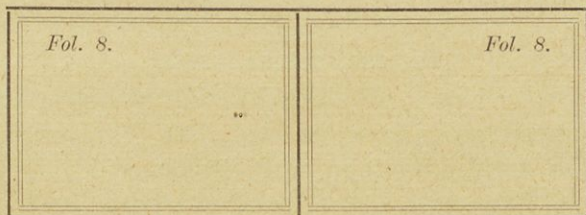
Večkrat se prigodi, da zapiše knjigovodja stavek napačno v knjige; tak stavek je treba popraviti (stornieren). Ker ne smemo strugati, zapišemo ta napačni stavek na nasprotno stran, potem pa pravilni stavek na tisto stran, kjer je njegovo pravilno mesto. Oni, v drugo zapisani stavek imenujemo „storno-stavek“.

Pagina³⁾ in folij⁴⁾.

Trgovske knjige so ali paginovane ali pa folijevane. Paginovana je knjiga, ako so označene strani sè zaporedoma tekočimi števili. Odprta paginovana knjiga pokaže nam toraj nastopno sliko:

Beseda folij pa pomeni obe strani poslovne knjige. Radi tega dobijo tudi strani eno in isto število. Otvorjena folijevana knjiga se nam torej pokaže v podobi:

¹⁾ Italijanski izraz = ostanek. ²⁾ Italijanski izraz = popravek. ³⁾ Latinski izraz = stran. ⁴⁾ Latinski izraz = cela pola.

Ako otvorimo folijevano knjigo, vsekdar je leva stran za debet, desna pa za kredit, torej:

Fol. 8. Debet.	Fol. 8. Kredit.

Kolona.*)

Kolono ali stolpec imenujemo prostor na papirji mej dvema črtama, ki jih potegnemo od zgoraj na spodaj (glej prejšnjo sliko). Te stolpce napravimo radi tega, da pišemo ložje istovrstna števila drugo pod drugo.

Na vsaki strani trgovskih knjig, naj so že paginovane ali folijevane, sta navadno na levi strani po dva stolpca za datum (mesec in dan), na desni strani pa eden ali dva dvójnata stolpca za denar (gld. in kr.) Ti stolpci navadno nimajo nadpisov.

Kjer ni raba stolpcev sama ob sebi umljiva, dobivajo stolpci potrebne nadpise.

Odnos in prenos. (Fürtrag und Uebertrag, Transport).

Ako smo popisali trgovsko knjigo na eni strani, treba je nadaljevati zapisovanje na drugi strani. Mi seštejemo vse stavke na prvi strani, to vsoto odnesemo od te strani ter jo prenesemo na drugo stran. Na prvi strani imenujemo vsoto „odnos“ (Fürtrag) na drugi pa „prenos“ (Uebertrag).

Rimesa, deviza, trata.

Trgovec imenuje rimese ali poslatine vse menice, katere ima v svoji listnici, za katere on torej dobi o svojem času denar. Ako se glasé menice na tuja mesta, imenuje jih tuje menice ali devize. Menice pa, katere mora on plačati, imenuje trate, potezke ali tezice.

*) columna, latinski izraz = steber, stolp.

Poslovi.

Opravila za knjigovodstvo so tako imenovani „poslovni dogodki“ (Geschäftsfälle); poslovni dogodek je vsaka izprememba poslovnega premoženja. Izpremembe v poslovnem premoženju nastanejo, ako kupimo ali prodamo vrednosti, ker se s tem pomnoži oziroma zmanjša dotična vrednost. Ako smo za gotov denar kupili oziroma prodali, zmanjša oziroma pomnoži se za jedno gotovina. Lahko smo pa za kupljeno oziroma prodano blago namesto gotovine dali oziroma prejeli kako drugo protivrednost, n. pr. menico; v tem slučaju se zmanjša oziroma pomnoži dotična protivrednost. Mogoče je pa tudi, da smo se z našim trgovskim prijateljem pogodili, da se poravna dolžna vsota o določenem času pozneje; v tem slučaju se pomnožijo naši dolgovi oziroma naše terjatve. Poslovni dogodki so torej:

1. „Poslovni dogodki za gotovino“ (Bar-, Cassa- oder Comptantgeschäfte), ako se dá takoj protivrednost „v gotovem denarju“ (bar, in barem Gelde, per Cassa, per Comptant).

2. „Poslovni dogodki na meno“ (Tauschgeschäft), ako se dá takoj namesto gotovine kakšna druga protivrednost, n. pr. menica, vrednostni papirji i. t. d.

3. „Poslovni dogodki na up“ (Zeit- oder Creditgeschäfte), pri katerih se takoj ne dá nobena protivrednost, ampak še le pozneje o določenem času.

Stavek (Posten).

Poslovni dogodek v dotične knjige vpisati, pravi se poslovni dogodek „vknjižiti“ (buchen); z vknjižbo poslovnega dogodka dobimo v dotični knjigi „stavek“ (Posten).

B. Neobhodno potrebne poslovne knjige.

Koliko knjig je potreba obrtniku za njegovo knjigovodstvo, zavisno je od tega, kakšna in kako velika je njegova obrtnija.

Za vsako, še tako majhno obrtnijo, potrebne pa so sledeče knjige:

a) „Inventarna knjiga“, to je knjiga, kjer ima obrtnik popisano vse svoje premoženje;

b) knjiga, kamor zapisuje gotov denar, katerega prejme oziroma izda, to je, imeti mora „blagajno“ (Cassabuch);

c) knjiga, kamor zapisuje osebe, katere kupujejo pri njem, oziroma, pri katerih kupuje on na up, to je, imeti mora „glavno knjigo“ (Hauptbuch).

1. Inventarna knjiga.

„Inventar“ ali „inventura“ je urejen popis vsega premoženja z dostavljeno vrednostjo.

O inventaru veljajo sledeče določbe trgovskega zakona z dne 17. decembra 1862. l.:

Člen 29. Vsak trgovec je obvezan takrat, kadar počne poslovati, popisati svoja zemljišča, svoje terjatve in dolgove, iznos gotovega denarja in ostalo premoženje svoje, ob enem naznačiti vrednost pojedinega premoženja svojega ter sestaviti sklep, pokazujoč razmerje mej imovino in dolgovi svojimi. Sestaviti mora za tem vsako leto takov inventar in takovo bilanco.

Ima-li trgovec blaga skladišče, koje se radi narave poslovanja ne more popisati vsako leto, zadostuje, ako se sestavi inventar tega skladišča vsako drugo leto.

Za trgovske družbe veljajo tiste določbe, kar se tiče družbenega premoženja.

Člen 30. Inventar in bilanco mora podpisati trgovec. Ako je več jamčečih družabnikov, morajo podpisati vsi.

Inventar in bilanca se lahko zapisujeta v knjigo, za to odločeno, ali pa se sestavljata vsekdar posebej. V zadnjem slučaju se morajo posamezni inventari in bilance zbirati in shranjevati urejeni po kronologičnem redu.

Člen 31. Pri sestavljanji inventara in bilance se morajo vsi deli premoženja in terjatve vzeti v račun po vrednosti, katero jim pristoji ob sestavljenju.

Dvomljive terjatve se morajo uvrstiti po svoji verjetni vrednosti, neizterljive pa se imajo odpisati.

Inventar pišemo navadno paginovano; obrazec je razviden iz spodaj stoječega inventara. V prvi stolpec na levi pišemo zaporedoma tekoča števila, v srednji širji pa tekst. Na desni strani sta dva dvojnata stolpca za denarne vsote; v prvega pišemo posamezne, v drugega skupne zneske, nanašajoče se na istovrstne predmete, nahajajoče se pod jednim številom.

Pri sestavljenju inventara se morajo vsi deli premoženja in terjatev postaviti v račun po vrednosti, katero jim pristoji ob sestavljanju. Pri določitvi vrednosti je torej treba pomniti:

Kovani denarji in vrednostni papirji se postavijo v račun po dnevnem kursu;

blago, katero v zalogi ne zgubi svoje vrednosti, postavimo v račun po tvorni, oziroma po kupni ceni, drugo blago pa po vrednosti, katero dobimo po natančni cenitvi;

nepremičnine (zemljišča, zgradbe i. t. d.) postavimo v račun po kupni ceni, ako se ni izpremenila v teku časa vrednost, drugače pa po natančni cenitvi;

premičnine (hišna oprava, oprava v delarni, orodje, stroji itd.) po kupni ceni, odštevši vsako leto v odstotkih (kakor okoliščine nanesejo 5 do 20) določeno vsoto za obrabo, ali pa po natančni cenitvi.

Pri terjatvah smemo sè svojim celim zneskom vzeti v račun le tiste, o katerih smemo soditi, da jih bodo dolžniki plačali popolnoma; dvomljive terjatve moramo posebej navesti po svoji verjetni vrednosti, neizterljive pa odpisati ali jih sploh ne uvrstiti v račun.

Inventar sestavimo na sledeči način:

Pričnemo z aktivni, katere navedemo po sledečem redu:

1. Nepremičnino (zemljišča in zgradbe) — Immobilien,
2. gotovino (bankovci, srebrni denar, drobiž) — Bargeld,
3. hranilnične knjižice — Sparcassebücher,
4. kovani denar (zlatnike) — Münzen,
5. vrednostne papirje — Wertpapiere,
6. Menice (rimese ali poslatine) — Wechsel,
7. blago (lastno) — Waren (eigene),
8. blago v opravilu (stran 1.) — Commissionswaren,
9. premičnino (hišno opravo, opravo v delarni, orodje, stroji itd.)

— Mobilien,

10. dolžnike, sigurne — Debitoren, gute.

11. dolžnike, dvomljive — Debitoren, dubiose.

Ako smo navedli vsa aktiva po svoji vrednosti, poiščemo vsoto ter jo zapišemo spodaj in podčrtamo.

Potem navedemo pasiva po sledečem redu:

1. Vknjižene dolgove — Hypothekarschulden,

2. trate, to so menice, katere moramo plačati o dospelku
— Laufende Accepte, Traten,

3. upnike — Creditoren.

Tudi pasiva navedemo sè svojo vrednostjo, seštejemo stavke in podčrtamo dobljeno vsoto.

Potem napravimo pregled, to je mi zapišemo vsoto aktiv v novo vrsto, pod njo pa vsoto pasiv in odštejemo. Ostanek je „čisto premoženje“ (Reinvermögen). Ako bi bilo pasivno premoženje večje kakor aktivno, imenujemo razliko „deficit“, „primanjkljaj“ ali „nedostatek“ — Deficit; obrtnik je „insolventen“, ali on je „nezmožen“ plačati svoje dolgove (zahlungs-unfähig, insolvent). Koncem podpiše obrtnik inventar.

Vzgleđ za inventar.

Inventar

sestavljen dne 31. decembra 1891. l.

Aktiva.					
1.	Gotovine			387	26
2.	Hranilnična knjižica „Posojilnice Ljubljanske okolice“	200	—		
	Obresti od 1. VII. t. l.	5	—	205	—
3.	Menic:				
	na S. Kranjca v dan 15. II.	312	—		
	„ T. Kukca v dan 1. III.	209	—		
	na A. Igliča v dan I. IV.	150	—	671	—
4.	Surovega blaga:				
	15 m sukna à 8 gld.	120	—		
	20 m platna à 0.24 gld.	4	80	124	80
5.	Izdelane obleke:				
	1 zimska suknja	40	—		
	3 črne sukne à 22 gld.	66	—		
	5 hlač à 5 gld.	25	—	131	—
	Odnos			1519	06

	Prenos			1519	06
6.	Orodja in strojev:				
	2 šivalna stroja à 70 gld.	140	—		
	5 škarij, 2 gladilnika in drugih drobnarij	45	—	185	—
7.	Premičnine:				
	hišna oprava (po posebnem popisu)	500	—		
	oprava v prodajalnici (po posebnem popisu)	200	—	700	—
8.	Terjatev:				
	pri S. Voglarju tukaj	37	50		
	„ N. Robleku v Žalcu	50	—	87	50
	Vsota aktiv			2491	56
	Pasiva.				
1.	Trat:				
	po naredbi A. Dolenca v dan 15. IV.	315	—		
	„ „ R. Potokarja v dan 1. VI.	120	—	435	—
2.	Dolgov v knjigah:				
	M. Ribnikarju v Trstu	220	—		
	T. Brezovniku v Vojniku	115	—	335	—
	Vsota pasiv			770	—
	Pregled.				
	Aktiva	2491	56	gld.	
	Pasiva	770	—	„	
	Čisto premoženje	1721	56	gld.	
	V Ljubljani, dne 31. decembra 1891. l.				
	J. Kunc.				

Tako sestavljen inventar pove obrtniku natanko njegovo premoženje tako v posameznih oddelkih, kakor v celoti.

Ta inventar pa lahko tudi porabimo, da izvemo, s kakšnim vspedom smo opravljali svojo obrtnijo v pretekli računski dobi, ako

primerjamo današnje čisto premoženje s premoženjem, izkazanem v zadnjem inventaru.

Ako je današnje čisto premoženje večje od zadnjega, opravljali smo svojo obrtnijo z dobičkom, v obratnem slučaju pa v zgubo. Recimo, da smo izkazali čistega premoženja v inventaru dne 31. decembra 1890. l. 1315'45 gld., bil bi pregled sledeči:

P r e g l e d :

Aktiva	2491'56 gld.
Pasiva	770— „
Današnje čisto premoženje	1721'56 gld.
Čisto premoženje dne 31. XII. 1890. l.	1315'45 „
Dobiček	406'11 „

2. *Blagajna.*

Ves promet v gotovem denarju pišemo v blagajno. Navadno je blagajna folijevana. Na levo stran, katera ima nadpis „debet“ („v dolg“, „dohodki“, „prejel“, „dati“ — Soll) in ime meseca, pišemo vse dohodke, na desno stran pa, ki ima zapisano leto in nadpis „kredit“ („na korist“, „v imovino“, „izdatki“, „plačal“, „dobiti“ — Haben), pa vse izdatke.

Da pišemo dohodke na stran pod „debet“, izdatke pa na stran pod „kredit“, utemeljili smo že nekoliko zgoraj, ko smo razložili pomen besedij „debet“ in „kredit“. Še bolj pa postane umljivo, ako si mislimo blagajno kot osebo, katera prejema naše dohodke in ki plačuje naše izdatke; za vse naše dohodke je blagajna naš dolžnik — torej „debet“, za vse naše dohodke pa naš upnik — torej „kredit“. Vsaka stran folija ima sledeče stolpce:

1. Stolpce za dan (mesec in leto stojita na čelu),
2. širji stolpec, kamor zapišemo kratko pojasnilo, zakaj smo denar prejeli ali izdali,
3. dva dvojnata stolpca za prejete oziroma izdane vsote,

Kako prenašamo vsote v blagajni. Ako smo popisali jedno stran folija do predzadnje vrste, ne smemo na drugi strani ničesar več pisati. Potegniti moramo na obeh straneh v isti višini skoz denarne stolpce „vsotne črte“ (Summenstriche), sešteti obe

strani, vsako za-se in prenesti „odnos“ (Fürtrag, Transport) vsake strani kot „prenos“ (Uebertrag, Transport) na dotično stran drugega folija. Pri stolpcih za datum napravimo na obeh straneh folija v isti višini z vsotnimi črtami „dostavni črti“ (Ansatzstriche); dostavno črto napravimo tudi na prazni strani folija neposredno pod tekstom, ter potegnemo skoz prazen prostor povprečno črto, „knjigovodstven nos“ (Buchnase) imenovan.

Kako sklepamo blagajno. Blagajno sklenemo navadno vsak mesec. Seštevsji dohodke in izdatke odštejemo vsoto izdatkov od vsote dohodkov; ostanek ali saldo se mora strinjati z gotovino v blagajnici. Čestokrat pa se prigodi, da se ne strinjata gotovina v blagajnici in saldo v blagajni. Radi tega moramo napraviti sklep blagajne na posebnem kosu papirja in še le potem vpisati gotovino v blagajno, ko smo uravnali razliko mej gotovino in saldom. Razlika lahko izvira:

1. Da smo pozabili vknjižiti dohodke ali izdatke;
2. da smo napačno seštevali ali odštevali;
3. da smo se ušteli, ko smo prejeli ali izdali denar;
4. da smo napačno vknjižili kak stavek.

Ako se gotovina in saldo ne strinjata, treba je pregledati vso knjigo in vse listine, iz katerih smo vknjiževali v blagajno, in poiskati pogrešek. Ako izvira razlika iz napčnega vknjiženja kakega stavka, da smo n. pr. vknjižili stavek pod izdatke namesto pod dohodke, popravimo napako na sledeči način:

Isti stavek vknjižimo pod dohodke s pojasnilom „napčno vknjiženo na strani“ ali „za storno stavka na strani“ in potem še jedenkrat s prvotnim tekstom pod dohodke.

Ravno na ta način bi bili popravili napako, ako bi bili vknjižili napčen znesek (glej zgoraj „storno“). Če pogreška ne najdemo, moramo vsoto, katere manjka, zapisati kot „primanjkljaj“ („manko“¹⁾ pod izdatke, vsoto pa, katera je več, kot „plus“²⁾ v blagajnici“ pod dohodke. Ko sta si tako v soglasji saldo in gotovina, zapišemo saldo kot gotovino na stran za izdatke in potegnemo na obeh straneh folija v isti višini skoz stolpce za denar vsotni črti, pri stolpcih za datum pa dostavni črti. Dostavno črto napravimo tudi na prazni strani folija neposredno pod tekstom

¹⁾ manco, ital. izraz = primanjkljaj.

²⁾ latinski izraz, več.

ter potegnemo skoz prazen prostor povprečno črto — knjigovodstveni nos. Pod vsotni črti zapišemo sedaj na obeh straneh enaki vsoti.

Pod vsotama potegnemo „zaključni črti“ (Abschlussstriche), v isti višini z zaključnima črtama pa zopet dostavni črti.

Saldo prenesemo kot „gotovina prejšnjega meseca“ ali „saldo prejšnjega meseca“ na stran za dohodke za prihodnji mesec.

Za vzgled, kako vknjižujemo stavke in kako prenašamo vsote v blagajni, ter kako sklepamo blagajno, naj nam služijo sledeči poslovni dogodki, ki so se vršili meseca januarja 1891. l. za gotovino:

1. Dne 1. januarja imam gotovine 85.— gld.
2. Dne 1. januarja dam v gospodinjstvo 25.— gld.
3. Dne 3. januarja prodam S. Gorišku tukaj 2 tucata robcev à 2·15 gld.
4. Dne 4. januarja prodam B. Rajču:
2 namizna prta à 3·75 gld.
1 tucat majhnih serviet à 2·60.
5. Dne 19. januarja plačam krojaču A. Tlapaku njegov račun z dne 9. I. 19·50 gld.
6. Dne 15. januarja kupim od Gregoriča 115 litrov vina à 20 kr.
7. Dne 20. januarja kupim od B. Flegeriča blaga za 65 gld. proti 3% odbitku.
8. Dne 31. januarja sklenem blagajno.

Vzgleđ folijevane

blagajne.

1.

Dohodki (Einnahmen)		Januar	
1.	Gotovine od prejšnjega meseca		85 —
3.	Prodám S. Gorišku tukaj:		
	2 tucata robecev à 2-15 gld.	4 30	
	2 namizna prta à 3-75	7 50	
	1 tucát majlnih serviet . . .	2 60	14 40
4.	Prodám B. Raiču:		
	4 ^m sukna à 6-20		24 80
	Odnos		124 20

1.

1891. I.		(Ausgaben)		Izdatki	
1.	Dam za gospodinjstvo			25	—
	Odnos			25	—

2.

Dohodki (Einnahmen)		Januar	
	Prenos		124 20
	Februar		
1.	Gotovine od prejšnjega meseca		25 65

2.

1891. I.		(Ausgaben)		Izdatki	
10.	Plačám krojaču A. Tlapaku			25	10 50
25.	Kupim blaga od B. Flegeriča:				
	račun	65	—		
	odbitek à 3 ^o / ₁₀	1	95		63 05
31.	Gotovine			25	65
	1891. I.			124	20

Paginovana blagajna. Nekateri obrtniki vodijo blagajno paginovano. Take blagajne rabimo, ako nimamo mnogo prometa in v slučaju, ako je na strani za dohodke mnogo stavkov, na strani za izdatke pa malo, ali pa obratno. S paginovano blagajno prihranimo si v tem slučaju nekaj prostora. V paginovano blagajno pišemo stavke ne oziraje se na to, ali so dohodki ali izdatki, zaporedoma drugega pod drugega; le vsote, katere prejemo oziroma izdajamo, pišemo v stolpec za dohodke oziroma v stolpec za izdatke.

Ako smo popisali tako blagajno do predzadnje vrste, treba je vsote prenesti. Mi napravimo skoz vsotna stolpca vsotno, pri stolpcu za datum pa dostavno črto in seštejemo stavke vsakega stolpca; te vsoti prenesemo na drugi strani v dotična stolpca.

Ako je treba tako blagajno skleniti, poiščemo si tudi saldo, zapišemo ga kot gotovino v stolpec za izdatke, potegnemo vsotno črto, seštejemo stavke v obeh stolpcih (vsoti ste sedaj enaki) in podpisavši vsoti pod vsotno črto potegnemo skoz oba stolpca zaključno črto, pri stolpcu za datum pa dostavno črto. Saldo prenesemo kot „gotovina prejšnjega meseca“ ali kot „saldo prejšnjega meseca“ v stolpec za dohodke za prihodnji mesec.

Kot primer naj nam služijo stavki folijeane blagajne:

Vzgleđ paginovane blagajne.

Januar 1891. I.

1.

Dan		Dohodki		Izdatki	
1.	Saldo prejšnjega meseca	85	—		
1.	Dam za gospodinjstvo			25	—
3.	Prodajam S. Gorišku, tukaj:				
	2 tucata robcev à 2:15 . . . 4:30				
	2 namizna prta à 3:75 . . . 7:50				
	1 tucat majhnih serviet . . . 2:60	14	40		
4.	Prodajam B. Raiču:				
	4 m suknja à 6:20	24	80		
	Odnos	124	20	25	—

2.

Januar 1891. l.

Dan		Dohodki		Izdatki	
	Prenos	124	20	25	—
10.	Plačam krojaču A. Tlapaku			10	50
25.	Kupim blaga od B. Flegeriča:				
	račun 65—			63	05
	odbitek à 3% 1'95				
31.	Saldo za prihodnji mesec			25	65
		124	20	124	20

Februar 1891. l.

3.

Dan		Dohodki		Izdatki	
1.	Saldo prejšnjega meseca	25	65		

Priročna blagajna (Cassahandbuch). Ako ima obrtnik za svoje izdelke posebno prodajalnico, stori jako dobro, ako si priredi „priročno blagajno“ (Cassahandbuch). V to blagajno vknjižuje iznose, katere je stržil skoz dan; vsak dan iznose sešteje in jih prenese v blagajno s pojasnilom: „Dnevni iztržek v prodajalnici“ (Tageslosung im Verkaufsladen).

Nekateri obrtniki prenašajo iztržke v prodajalnici še le na koncu vsakega tedna ali na koncu vsakega meseca.

Za vzgled naj nam služi sledeča priročna blagajna. Mesec in leto stojita na glavi, dnevi pa v sredi nad tekstom.

Vzgleđ priročne blagajne.

Januar 1891. 1.

3.			
1 par svetlih rokavic (glacé) na 2 gumba		1	20
2 para otroških rokavic à 0'40			80
1 par preramnic		1	30
		3	30
4.			
2 para svetlih rokavic na 1 gumb à 1— gld.		2	—
1 par svetlih rokavic na 2 gumba		1	—
1 tucat svetlih rokavic za dame na 2 gumba		12	60
		15	60
5.			
i. t. d.			

Stroškovnik (Spesenbuch). Ravno tako si napravi obrtnik knjižico, kamor zapisuje vse manjše izdatke, katere je imel črez dan. Te izdatke sešteje in vknjiži celo vsoto v blagajno s porjasnilom: „Dnevni stroški“ (Tagesspesen).

Tudi iz stroškovnika lahko prenašamo vsotne iznose v blagajno koncem vsakega tedna ali koncem vsakega meseca.

Obrazec je sličen obrazcu priročne blagajne.

Naloga v vajo.

Mizar Janko Pirc vknjiži meseca februarja 1891. 1. sledeče poslovne dogodke v blagajno:

Dne 1. februarja gotovino meseca januarja	212'60 gld.;
„ 1. februarja da za gospodinjstvo	45— „ ;
„ 1. februarja plača najemnino za mesec februar 1891. 1.	15— „ ;
„ 5. februarja naroči R. Šuta hišno opravo ter plača na račun	100— „ ;
„ 6. februarja plača delavcem tednine	38— „ ;
„ 6. februarja prenese iz stroškovnika tedenskih stroškov	18'50 „ ;
„ 8. februarja proda Blažu Erhaliču 2 pisalni mizi à 25 gld.;	

Dne 10. februarja proda M. Puksiču 1 mizo za 20 gld., 6 stolov à 1.50 gld.;	
„ 13. februarja plača delavcem tednine . . .	38— gld.;
„ 13. februarja prenese iz stroškovnika teden- skih stroškov	15.65 „ ;
„ 16. februarja kupi M. Roškarja desek za 126— gld. proti 2% skonta;	
„ 18. februarja proda M. Petroviču 1 zofa za 35— gld., 2 naslonjača à 15 gld., 6 stolov à 5.50 gld.;	
„ 23. februarja plača delavcem tednine . . .	38— „ ;
„ 24. februarja prenese iz stroškovnika teden- skih stroškov	17.66 „ ;
„ 28. februarja sklene blagajno.	

Poslovni dogodki naj se vknjižijo *a)* v folijevano, *b)* v paginovano blagajno.

3. Glavna knjiga.

Omenili smo, da so poslovni dogodki obrtnikovi ali poslovni dogodki za gotovino, ali poslovni dogodki na meno, ali pa poslovni dogodki na up.

Poslovne dogodke za gotovino vknjižujemo v blagajno; poslovnih dogodkov na meno nam ni treba nikamor vknjiževati, mi le shranjujemo dotične vrednosti, katere smo prejeli za naše izdelke; poslovne dogodke na up, torej poslovne dogodke, iz katerih izvira ali dolg ali terjatev, pa vknjižujemo v „glavno knjigo“ (Hauptbuch), imenovano tudi „knjigo tekočih računov“ (Contocorrentbuch).

V glavno knjigo torej vknjižujemo:

1. Poslovne dogodke, pri katerih nismo dali oziroma prejeli nobene protivrednosti za prejeto oziroma dano vrednost;

2. poslovne dogodke za gotovino, ako smo dali oziroma prejeli gotovino, mi pa nismo prejeli oziroma dali ali nobene ali vsaj ne enake protivrednosti. (Taki poslovni dogodki se morajo nahajati v blagajni in v glavni knjigi).

Taki poslovni dogodki so: Zadavek ali ara (Anzahlung), plačilo na obračun (a conto Zahlung), poplačilo (Restzahlung), prejem denarja ali plačilo za račun našega trgovskega prijatelja.

Glavna knjiga je navadno folijevana. Vsakemu trgovskemu prijatelju, kateri postane vsled poslovnega dogodka naš dolžnik oziroma naš upnik, otvorimo v glavni knjigi konto ali račun s tem, da zapišemo na levo stran folija njegovo ime, na desno pa njegovo bivališče.

Na levo stran z nadpisom „debet“, „v dolg“ ali „prejel“ (Soll) zapišemo vsak znesek, katerega od nas ali za naš račun prejme, torej vsak stavek, vsled katerega postane trgovski prijatelj naš dolžnik; na desno stran z nadpisom „kredit“, „na korist“, v „imovino“ ali „dal“ (Haben) vsak znesek, katerega plača on nam ali za naš račun, torej vsak stavek, vsled katerega postane trgovski prijatelj naš upnik.

Na desni strani „pripisujemo“ (gutschreiben) vsote računu, na desni strani pa jih „odpisujemo“ (abschreiben) od računa.

V glavni knjigi označimo poslovni dogodek čisto na kratko, n. pr.: „za poslano blago“, „za prejeto blago“, „za gotovino“ itd., kar bi se moralo popolnoma glasiti: „za poslano blago zapišemo računu v dolg“, „za prejeto blago zapišemo računu na korist“, „za gotovino (poslano oziroma prejeto) zapišemo računu v dolg“ oziroma „na korist“ i. t. d.

Pri poslovnih dogodkih na up je jako važno, poravnati dolg o dogovorjenem času; radi tega označimo v posebnem stolpcu dospeltek, to je dan, katerega dospe v plačilo dolg oziroma terjatev, ali pa pišemo dospelteke tudi takoj za pojasnilom v stolpec za tekst.

Vsaka stran folija ima torej sledeče stolpce:

1. Dvojnati stolpec za mesec in dan; leto stoji nad stolpcem;
2. širji stolpec, kamor zapišemo kratko pojasnilo, zakaj je postal naš trgovski prijatelj naš dolžnik ali upnik;
3. stolpec za dospelteke;
4. stolpec za denarne zneske.

Kako prenašamo vsote v glavni knjigi? Ako smo napisali v glavni knjigi eno stran folija do predzadnje vrste, prenesemo vsoti ravno na isti način na drug folij, kakor prenašamo vsote v blagajni (glej zgoraj „Kako prenašamo vsote v blagajno“?). Na prvotnem foliju označimo, na katerem foliju se nahaja nadaljevanje, na novem foliju pa, od katerega folija smo odnesli vsoti.

Kako sklenemo glavno knjigo? Na koncu vsakega leta sklenemo navadno vse račune v glavni knjigi, posamezne račune pa tudi med letom o posebnih prilikah. Seštevši na posebnem papirju zneske debet-strani in zneske kredit-strani, odštejemo manjšo vsoto od večje. Saldo ali ostanek postavimo na stran z manjšo vsoto in pristavimo mu še datum sklepa in pojasnilo „za saldo na nov račun“. (Vsoti obeh strani ste sedaj enaki.)

Za tem potegnemo v isti višini skoz vsotna stolpeca vsotni, pri stolpecu za datum pa dostavni črti; dostavno črto potegnemo tudi na prazni strani folija neposredno pod tekstom, skoz prazen prostor pa povprečno črto — knjigovodstven nos. Pod vsotni črti postavimo vsoti in potegnemo pod njima zaključni črti, pri stolpcih za datum pa dostavni črti.

Saldo nam pove, kako stojimo z našim trgovskim prijateljem. Ako stoji pri sklepu saldo na debet-strani, ima naš trgovski prijatelj manj zapisano v dolg, kakor na korist, on ima torej pri nas še terjatev v visokosti salda; ker so pa terjatve naših trgovskih prijateljev zapisane pod kredit, moramo prenesti pri otvoritvi novega računa saldo na kredit-stran.

V obratnem slučaju, v slučaju namreč, da smo prišteli saldo na kredit-stran, je trgovski prijatelj naš dolžnik, ker ima zapisano več v dolg kakor na korist, in saldo nam pove velikost dolga; ker pa je zapisan dolg na debet-strani, prenesli bomo pri otvoritvi novega računa saldo na debet-stran.

Pri otvoritvi novega računa prenesemo torej saldo vsekdar na drugo stran, kakor je stal v starem računu; ob jednom zapišemo datum, katerega smo otvorili nov račun, v stolpec za tekst pa pojasnilo „za saldo od prejšnjega računa“.

Sledeči obrazci naj nam predočijo, kako vknjižujemo v glavni knjigi poslovne dogodke, in kako sklepamo glavno knjigo.

1.

V dolg (Debet-Soll)

M. Črnko

1891.			Dospetki		
Januar	4.	Za blago	4. I.	514	20
April	10.	Za blago	10. IV.	118	40
Junij	28.	Za blago	28. VI.	315	60
				948	20
Julij	1.	Za saldo od prejšnjega računa		405	60

Pojasnilo: Črnko je dobil od nas blago dne 4. I., 10. IV. in 28. VI.; takoj in on nam je poslal za njega gotovino dne 8. I. Blago, poslano ni mogel rabiti in nam ga je torej dne 12. IV. vrnil, kar moramo zapisati še do 30. VI. nismo dobili gotovine. Ako ta dan račun sklenemo, moramo za to vsoto naš dolžnik.

2.

V dolg (Debet-Soll)

F. Gornik

1891.			Dospetki		
Januar	10.	Za odbitek, 2% od 514		10	28
"	10.	" gotovino		503	72
Marec	15.	" odbitek, 2% od 220		4	40
"	15.	" gotovino		215	60
Junij	30.	" saldo na nov račun .		380	—
				1114	—

Pojasnilo: Gornik v Mariboru nam je poslal blago dne 5. I., 10. III. 3 mesece ali pa takoj proti 2% odbitku. Ker sem prve dve pošiljatve Saldo nam pove, da sem še za 380 gld. dolžnik Gornikov.

3.

V dolg (Debet-Soll)

Davorin Sokol

1891.			Dospetki		
Januar	20.	Za blago	20. IV.	215	—

Pojasnilo: Sokol je dobil dne 20. I. od nas blaga v znesku 215 gld.; skleniti in tudi ne prenesti salda na nov račun; iz računa je itak razvidno,

1.

tukaj. (Haben-Credit) Na korist

1891.			Dospetki		
Januar	8.	Za gotovino		514	20
April	12.	Za vrneno blago		28	40
Junij	31.	Za saldo na nov račun		405	60
				948	20

zneske smo mu zapisali „v dolg“. Blago, poslano dne 4. I. plačljivo je dne 10. IV., plačljivo je v 3 mesecih, to je 10. VII.; od tega pa ga za 28'40 gld. njemu „na korist“: Blago, poslano dne 28. VI. plačljivo je takoj, vendar saldo prišteti „Na korist“. On je 405'60 manj dal, kakor dobil, on je torej

2.

v Mariboru. (Haben-Credit) Na korist

1891.			Dospetki		
Januar	5.	Za blago	5. IV.	514	—
Marc	12.	„ „	10. VI.	220	—
Maj	20.	„ „	20. VIII.	380	—
				1114	—
Julij	1.	Za saldo od prejšnjega računa		380	—

in 15. V., zneske smo mu torej zapisali „na korist“. Blago je plačljivo v takoj plačal, zapišem poslano vsote in dotične odbitke „računu „v dolg“.

3.

tukaj. (Haben-Credit) Na korist

			Dospetki		

vsota plačljiva je v 3 mesecih. Ker ima konto le jeden stavek, ni ga treba da je Sokol za 215 gld. naš dolžnik.

Kazalo (Index). Glavni knjigi je pridejano kazalo. Obrtnik ima namreč posla z mnogimi osebami, in ker sta na vsakem foliju navadno po dva računa, potrebuje glavno knjigo z mnogimi foliji. Da mu ni treba prelistavati cele knjige, ako hoče poiskati kakšen konto, zapisuje si imena po abecednem redu in pristavi k vsakemu imenu folij, na katerem se nahaja konto. Obrtniku je treba sedaj pogledati samo v kazalo, da najde takoj folij dotične osebe.

Obračun (Rechnungsauszug, Conto-corrente). Obračun ali tekoči račun je doslovni prepis kakšnega konta iz glavne knjige. Take obračune pošiljamo našim naročnikom koncem vsakega leta, mej letom pa, ako se to posebej zahteva ali kot priloga opominskim listom. Obračunu pristavi obrtnik datum izdatbe in svoj podpis.

Čestokrat pristavimo še izraz: „s pridržkom pomote“ (Irrthum vorbehalten) ali „s. e. & o.“*)

S tem pridržkom hočemo izraziti izrekoma, da si pridržimo pravico, uravnati obračun o vsakem času, ko bi bili kaj izpustili ali po pomoti zapisali.

Blagorodnemu				Fol. 10.					
V dolg		gospodu Franu Sekirniku v Toplicah.				Na korist			
1891				1891					
Julij	1.	Za črno obleko . . .	35	—	Julij	2.	Za gotovino . . .	15	—
Avgust	15.	Za poletne hlače . . .	8	50	Avgust	2.	„ „ . . .	15	—
Septemb.	20.	„ ogrtač . . .	12	—	Septemb.	2.	„ „ . . .	15	—
„	25.	„ razno popravo (suknjo, telovnik, hlače) . . .	3	40	Oktober	2.	„ „ . . .	15	—
Oktober	14.	„ jesensko obleko . . .	25	—	Decemb.	31.	„ saldo . . .	37	60
Novemb.	20.	„ za popravo zimske suknje . . .	5	60					
Decemb.	2.	„ zimske hlače . . .	8	10					
			97 60					97 60	

s. e. et o.

V Rudolfovem, dne 5. januarja 1892.

Fran Muršec,
krojač.

*) salvo errore et omissione, lat. izraz = s pridržkom pomote in izpusta.

Pojasnilo: Franu Sekirniku je napravil F. Muršec razno obleko in razna popravila, kar mu je zapisal v dolg, vsega vkup 97'60; Sekirnik pa je plačal na obračun v raznih obrokih 60 gld, torej mu še ostane dolžan 37'60 gld.

Paginovana glavna knjiga. Kakor vodimo blagajno folijevano ali pa paginovano, ravno tako imamo tudi lahko paginovano glavno knjigo. Tako glavno knjigo imajo obrtniki, ki imajo mnogo majhnih opravil, naročniki pa plačujejo vse vsacega pol leta ali pa koncem leta. Vse poslovne dogodke pišemo drugega pod drugega, zneske pa zapišemo ali v prvi z „v dolg“, ali pa v drugi z „na korist“ zaznamovani stolpec, kakor je namreč naročnik vsled dogodka postal naš dolžnik ali pa naš upnik. Sklepamo ravno tako kakor paginovano blagajno. Tudi tukaj nam pokaže sklep, je-li trgovski prijatelj naš dolžnik ali naš upnik, kakor smo namreč zapisali saldo ali „na korist“ ali pa „v dolg“. Pri otvoritvi novega računa moramo zapisati tudi tukaj saldo v nasprotni stolpec, kakor stoji zapisan v starem računu. V pojasnilo naj nam služita prva dva izgleda folijevane glavne knjige. Dospetke označimo v stolpcu za tekst.

M. Črnko, tukaj.

1.

1891.			V dolg		Na korist	
Januar	4.	Za blago, v dan 4. I.	514	20		
"	8.	Za gotovino			514	20
April	10.	Za blago, v dan 10. VII	118	40		
"	12.	Za vrнено blago			28	40
Junij	28.	Za blago, v dan 28. VI.	315	60		
"	30.	Za saldo			405	60
			948	20	948	20
Julij	1.	Za saldo od prejšnjega računa	405	60		

Fran Gornik v Mariboru.

2.

1891.			V dolg		Na korist	
Januar	5.	Za blago, v dan 5. IV.			514	—
"	10.	Za odbitek, 2% od 514 gld.	10	28		
"	10.	Za gotovino	503	72		
Marc	12.	Za blago, v dan 12. VI.			220	—
"	15.	Za odbitek, 2% od 220	4	40		
"	15.	Za gotovino	215	60		
Maj	20.	Za blago, v dan 20. VIII.			380	—
Junij	30.	Za saldo na nov račun	380	—		
			1114	—	1114	—
Julij	1.	Za saldo od prejšnjega računa	380	—		

Naloge:

Sledeči poslovni dogodki naj se vknjižijo v glavno knjigo:

1. Dne 8. marca 1891. l. pošljemo F. Jelšniku blaga za 250 60 gld.;

dne 15. marca vrne Jelšnik blaga za 45 80 gld., ker ga ne more rabiti;

dne 4. aprila plača Jelšnik na račun 120— gld.;

dne 20. maja pošljemo zopet Jelšniku blaga za 138 40 gld.;

dne 30. junija sklenemo Jelšnikov račun.

2. Dne 3. julija dobimo od J. Ogorelca v Ljubljani surovega blaga v znesku 540— gld.;

dne 10. julija nam naznani Ogorelec, da nam dovoli, oziraje se na našo pritožbo z dne 4. julija, radi preslabe kvalitete odbitka 26 80 gld.;

dne 28. avgusta pošljemo Ogorelcu po poštni nakaznici 250— gld.

dne 4. oktobra predstavi se nam Ogorelčev agent ter nam predoči njegovo (Ogorelčevo) pismo, vsled katerega plačamo agentu 50— gld.

dne 31. decembra sklenemo Ogorelčev račun.

Praktičen vzgled št. I.

Jednomesečno poslovanje v manjši obrtniji, kjer so za knjigovodstvo uvedene le inventarna knjiga, blagajna in glavna knjiga. Vzgleđ je izdelan dvakrat: a) blagajna in glavna knjiga ste folijevani; b) blagajna in glavna knjiga ste paginovani.

Kleparski pomočnik Anton Klobučar si je prihranil sè svojo pridnostjo in štedljivostjo 300 gld.; vrh tega je tudi podedeloval 500 gld. Odloči se, pričeti s tem denarjem kleparski obrt sam, katerega kupi od J. Lenarta v Krškem za 350 gld.; razno blago se je cenilo na 200 gld., oprava in orodje pa na 150 gld. Klobučar naznani pri c. kr. okrajnem glavarstvu svoj obrt, katerega začne opravljati dne 1. junija 1891. l.

Za svoje knjigovodstvo si je omislil inventarno knjigo, blagajno in glavno knjigo.

Najpreje sestavi inventar; iz inventara prenese 450 gld. v blagajno pod dohodke s pojasnilom „gotovine v poslovanje pri početku obrta“.

S tem je storjen začetek knjigovodstvu. Zasledovati hočemo sedaj poslovne dogodke meseca junija; za vsakim dogodkom bodemo pristavili v manjšem tisku, kako je treba vključiti dotični dogodek.

Poslovni dogodki meseca junija.

Štev.	Dan	
1.	1.	Plaçam najemnine za mesec julij 15.— gld. Blagajna: Na stran za izdatke.
2.	2.	J. Čuček tukaj kupi za 11 gld. razne posode, katero plača takoj. Blagajna: Na stran pod dohodke.
3.	3.	Za tukajšno meščansko šolo: 5 m žlebov à 1·15 5·75 2 škropilnici à 2·50 5.— <u>10·75</u> Meščanska šola plačuje vse koncem šolskega leta. Glavna knjiga: Meščanski šoli v dolg.
4.	4.	H. Turk v Ljubljani pošlje različnega blaga za 168·45 gld.; vsota je plačljiva v 3 mesecih ali takoj proti 2% odbitka. Voznine plačam 5·40 gld. Glavna knjiga: 168·45 gld. H. Turku na korist. Blagajna: 5·40 gld, pod izdatke.
5.	5.	Gospod župnik iz Rake, Janez Dolinar, naroči 15 m žlebov in streho za paviljon na vrtu ter dá nadavka 10 gld. Blagajna: Na stran za dohodke. Glavna knjiga: J. Dolinarju „na korist“.
6.	6.	Iztržek v prodajalnici od 1. do 6. znaša 30·15 gld. Manjše vsote, katere iztržim vsak dan in o katerih ne napišem kupcem posebnega računa. zapisujem si sproti v priročno blagajno, koncem tedna pa v blagajno. Blagajna: Na stran za dohodke.

Štev.	Dan
7.	6. Plačam pomočniku 8 gld. zaslužene tednine. Blagajna: Na stran za izdatke.
8.	6. Gospodu vikarju Ivanu Knavsu pošljem račun za 9:50 gld., katero vsoto poravna takoj. Blagajna: Na stran za dohodke.
9.	8. Kupim od Fran Gregoriča 1 <i>hl</i> vina za 24 gld. Z Gregoričem imam protiračun, kateri se poravna koncem leta. Glavna knjiga: Fran Gregoriču „na korist“.
10.	9. Za tukajšno meščansko šolo napravim držalo za daljnogled: 1:20 gld. Glavna knjiga: Meščanski šoli v dolg.
11.	10. Dr. J. Mencingerju tukaj napravim streho za paviljon: 4:5 m^2 iz bele pločevine à 2:50 gld. Dr. Mencinger plačuje vse koncem leta. Glavna knjiga: Dr. Mencingerju „v dolg“.
12.	11. Pošljem Šimen Sekirniku v Kostanjevici različnega blaga v znesku 68:40 gld. Znesek dospe v plačilo v treh mesecih ali pa takoj proti 2 ^o / ₁₀ odbitka. Glavna knjiga: Šimen Sekirniku „v dolg“.
13.	12. Popravim pri hiši gospe Hočevanjeve št. 67. žlebove. Porabil sem 5 m^2 bele pločevine à 1:80; delo računam 2:50 gld. Gospa Hočevanjeva plača takoj. Blagajna: Na stran pod dohodke.
14.	13. Istržek v prodajalnici od dne 7. VI. do dne 13. VI. znaša 32:50 gld. Blagajna: Dohodki.
15.	13. Plačam pomočniku 8 gld. tednine. Blagajna: Izdatki.
16.	14. Pošljem J. Dolinarju naročeno delo: 15 <i>m</i> žlebov à 1:15 gld. in streho, 8 m^2 à 2:50. Glavna knjiga: J. Dolinarju v dolg.

Štev.	Dan
17.	15. Poravnam pri H. Turku v Ljubljani svoj račun; odbitka računam 2 ^o / _o od 168·45, ostalo v gotovini; ob jednem naročim različnega blaga. Blagajna: Gotovino pod izdatke. Glavna knjiga: Gotovino in odbitek H. Turku „v dolg“.
18.	16. Poravna Šimen Sekirnik svoj račun; odbitka računa 2 ^o / _o od 68·40 gld., ostalo v gotovini. Blagajna: Gotovino pod dohodke. Glavna knjiga: Gotovino in odbitek Sekirniku na korist.
19.	17. J. Dolinar poravna svoj račun 25·25 gld. Blagajna: Dohodki. Glavna knjiga: J. Dolinarju „na korist“.
20.	18. Čevljar A. Koletič pošlje čevljičke: račun 6 gld. takoj poravnam. Blagajna: Izdatki.
21.	19. H. Turk pošlje naročeno blago; račun znaša 153·90; vsota plačljiva v treh mesecih. Voznina plačam 6·45. Blagajna: Voznino pod izdatke. Glavna knjiga: 153·90 gld. H. Turku „na korist“.
22.	20. Istržek v prodajalnici od dne 14. VI. do dne 20. VI. znaša 28·40 gld. Blagajna: Dohodki.
23.	20. Plačam pomočniku 8 gld. tednine. Blagajna: Izdatki.
24.	20. Plačam za pomočnika v bolniško blagajno 2.— Blagajna: Izdatki.
25.	20. F. Gregorič kupi brizgalnico za peronospero za 10·50 gld. Glavna knjiga: F. Gregoriču v dolg.
26.	22. Dr. J. Mencingerju napravim: 15 m žlebov à 1·15 in 2 vrtni škropilnici à 2·50 gld. Glavna knjiga: J. Mencingerju „v dolg“.
27.	23. Za meščansko šolo napravim: 1 kambico za drevesni vosek 0·50 gld., 1 majhno brizgalnico za peronospero 3.— gld. Glavna knjiga: Meščanski šoli „v dolg“.

Štev.	Dan
28.	24. Popravlil pri F. Gregoriču žlebove; dela 3 dni à 2 gld. Glavna knjiga: F. Gregoriču v dolg.
29.	25. Pošljem Š. Sekirniku v Kostanjevici različnega blaga v znesku 45·60 gld.; znesek dospe v plačilo v treh mesecih ali takoj proti 2% odbitka. Glavna knjiga: Š. Sekirniku „v dolg“.
30.	26. F. Gregorič vzame različne kuhinjske posode v znesku 15— gld. Glavna knjiga: F. Gregoriču „v dolg“.
31.	27. Istržek v prodajalnici od dne 21. VI. do dne 27. VI. 48·50 gld. Blagajna: Dohodki.
32.	27. Pomočniku plačam 8— gld. tednine. Blagajna: Izdatki.
33.	28. Popravim pri hiši št. 25. gospe Hočevnarjeve žlebove; račun 12·50 gld. Gospa poravna takoj. Blagajna: Dohodki.
34.	30. Istržek od dne 28. VI. do dne 30. VI. znaša 2·50 gld. Blagajna: Dohodki.
35.	30. Plačam za hrano za mesec junij 15— gld. Blagajna: Izdatki.
36.	30. Plačam za kruh za mesec junij 3·50 gld. Blagajna: Izdatki.

Dne 30. junija sklenemo knjige, kakor smo povedali zgoraj ter sestavimo inventar. Gotovino vzamemo iz blagajne. Surovo in izdelano blago cenimo; vrednost surovega blaga je 62·33, vrednost izdelanega blaga pa 216·40. Od vrednosti oprave v prodajalnici odštejemo 1%. Iz glavne knjige vzamemo dolgove in terjatve v knjigi.

Inventar št. I.,
sestavljjen dne 1. junija 1891. l.

Zaporedoma tekoče šte- vilo		gld.	kr.	gld.	kr.
	Aktiva.				
1.	Gotovine ob pričetku obrta			450	—
2.	Blaga:				
	<i>a)</i> dogotovljenega blaga, vrednost po cenitvi	140	—		
	<i>b)</i> surovega blaga, vrednost po ce- nitvi	60	—	200	—
3.	Oprava in orodje v delarni			150	—
	Čistega premoženja			800	—
	Krško, dne 1. junija 1891. l.				
	Anton Klobučar.				

Inventar št. II.,
sestavljjen dne 30. junija 1891. l.

Zaporedoma tekoče šte- vilo		gld.	kr.	gld.	kr.
	Aktiva.				
1.	Gotovine, kakor kaže blagajna			496	45
2.	Blaga:				
	<i>a)</i> izdelanega	216	40		
	<i>b)</i> surovega	62	13	278	53
3.	Oprava in orodje v delarni: vrednost dne 1. junija	150	—		
	1% odbitek za obrabo	1	50	148	50
4.	Terjatev:				
	Pri meščanski šoli tukaj	15	45		
	" Fran Gregoriču tukaj	7	50		
	" dr. J. Mencingerju tukaj	33	50		
	" Šimnu Sekirniku v Kostanjevici	45	60	102	05
	Vsota aktiv			1025	53
	Pasiva.				
1.	Dolgovi v knjigah:				
	H. Turku v Ljubljani			153	90
	Vsota pasiv			153	90
	Aktiva	1025	53		
	Pasiva	153	90		
	Čisto premoženje	871	63		
	Čisto premoženje dne I. VI.	800	—		
	Dobiček	71	63		
	Krško, dne 30. junija 1891. l.				
	Anton Klobučar.				

1.
Dohodki

Junij

Dan		gld.		kr.	
		gld.	kr.	gld.	kr.
1.	Gotovine pri početku obrta			450	—
2.	Prodam J. Čučku razne posode . . .			11	—
5.	Janez Dolinar dá nadavka			10	—
6.	Iztržek v prodajalnici od dne 1. VI. do 6. VI.			30	15
6.	Ivan Knavs plača svoj račun: 5 m žlebov iz bele pločevine à 1'55 gld.	5	75		
	1 livnik	—	50		
	1 škropilnica	2	50		
	v kuhinji popravil lijak	—	75	9	50
12.	J. Hočever plača svoj račun od po- pravila pri hiši št. 67 5 m ² bele pločevine à 1'80	9	—		
	delo	2	—	11	—
13.	Iztržek v prodajalnici od dne 7. VI. do dne 13. VI.			32	50
16.	Šimen Sekirnik poravna svoj račun: Račun	68	40		
	2% odbitek	1	36	67	04
17.	J. Dolinar poravna svoj račun			27	25
20.	Iztržek v prodajalnici od dne 14. VI. do dne 20. VI.			28	45
27.	Iztržek v prodajalnici od dne 21. VI. do 27. VI.			48	50
28.	J. Hočever plača svoj račun od popravila pri hiši št. 25			12	50
30.	Iztržek v prodajalnici od dne 28. VI. do dne 30. VI.			2	50
				740	39
Julij					
1.	Gotovine od prejšnjega meseca . . .			496	45

g a j n a.

vana.

1891. I.

1.

Izdatki.

Dan		gld.		kr.	
		gld.	kr.	gld.	kr.
4.	Za H. Turkovo pošiljatev plačam voznine			5	40
6.	Plačam pomočniku tednino za čas od dne 1. VI. do 6. VI.			8	—
13.	Plačam pomočniku tednino za čas od dne 7. VI. do 13. VI.			8	—
17.	Poravnam svoj račun pri H. Turku v Ljubljani: Račun	168	45		
	2% odbitek	3	36	165	09
18.	Plačam čevljarju A. Koletiču njegov račun			6	—
19.	Za H. Turkovo pošiljatev plačam voznine			6	45
20.	Plačam pomočniku tednino za čas od dne 14. VI. do 20. VI.			8	—
20.	Plačam za pomočnika v bolniško blagajno			2	—
27.	Plačam pomočniku tednino za čas od 21. VI. do 27. VI.			8	—
30.	Plačam za hrano za mesec junij . .			15	—
30.	Plačam za kruh za mesec junij . .			3	50
30.	Plačam davka			8	50
30.	Za saldo na nov račun			496	45
1.				740	39

1891. I.

Glavna

a) folije-

1.
V dolg (Debet-Soll)

Meščanska šola

1891.			Dospetki	gld.	kr.
Junij	3.	Za 5 m žlebov à 1:15 gld. 5:75			
"	3.	" 2 škropilnici à 2:50 5:—	31. VII.	10	75
"	9.	" držalo za daljnogled .	"	1	20
"	27.	" kambico za drevesni vosek 0:50			
"	27.	" brizgalnico za pe- ronospero . . . 3:—	"	3	50
				15	45
Julij	1.	Za saldo od prejšnjega računa		15	45

V dolg (Debet-Soll)

H. Turk

1891.			Dospetki	gld.	kr.
Junij	17.	Za odbitek, 2% od 168:45		3	36
"	"	" gotovino		165	09
"	30.	Za saldo na nov račun .		153	90
				322	35

knjiga.

vana.

tukaj.

1.
(Haben-Credit) **Na korist**

1891.			Dospetki	gld.	kr.
Junij	30.	Za saldo na nov račun		15	45
				15	45

v Ljubljani.

(Haben-Credit) **Na korist**

1891.			Dospetki	gld.	kr.
Junij	4.	Za blago	4. IX.	168	45
"	19.	" "	19. IX.	153	90
				322	35
Julij	1.	Za saldo od prejšnjega računa		153	90

2.

V dolg (Debet-Soll)

Janez Dolinar

1891.			Dospetki	gld.	kr.
Junij	14.	Za 15 m žlebov à 1·15 gld. 17·25			
"	"	streho, 8 m ² à 2·50 gld. 20—		37	25
				37	25

V dolg (Debet-Soll)

Fran Gregorič

1891.			Dospetki	gld.	kr.
Junij	20.	Za brizgalnico za perono- spero	31. XII.	10	50
"	24.	Za popravo žlebov; dela 3 dni à 2 gld.	"	6	—
"	26.	Za razno kuhinjsko posodo	"	15	—
				31	50
Julij	1.	Za saldo od prejšnjega računa		7	50

na Raki. 2.
(Haben-Credit) **Na korist**

1891.			Dospetki	gld.	kr.
Junij	5.	Za nadavek		10	—
„	17.	Za gotovino		27	25
				37	25

tukaj. (Haben-Credit) **Na korist**

1891.			Dospetki	gld.	kr.
Junij	8.	Za 1 hl vina	31. XII.	24	—
„	30.	Za saldo na nov račun .		7	50
				31	50

3.

V dolg (Debet-Soll)

Dr. J. Mencinger

1891.			Dospetki	gld.	kr.
Junij	10.	Za streho na paviljon: 4·5 m ² bele pločevine à 2·50	31. XII.	11	25
"	22.	Za 15 m žlebov à 1·15		17	25
"	22.	" 2 vrtni škropilnici à 2·50		5	—
				33	50
Julij	1.	Za saldo od prejšnjega računa		33	50

V dolg (Debet-Soll)

Šimen Sekirnik

1891.			Dospetki	gld.	kr.
Junij	11.	Za blago	11. IX.	68	40
"	25.	" "	25. IX.	45	60
				114	—
Julij	1.	Za saldo od prejšnjega računa		45	60

tukaj. (Haben-Credit) ^{3.} Na korist

1891.			Dospetki	gld.	kr.
Junij	30.	Za saldo na nov račun .		33	50
				18	50

v Kostanjevici. (Haben-Credit) Na korist

1891.			Dospetki	gld.	kr.
Junij	16.	Za odbitek, 2% od 68.40		1	36
"	16.	" gotovino		67	04
"	30.	Za saldo na nov račun .		45	60
				114	—

1.

Junij 1891. I.

Dan		Dohodki		Stroški	
1.	Gotovine pri početku obrta	450	—		
2.	Prodajam J. Čučku razne posode . .	11			
4.	Za H. Turkovo pošiljatev plačam voznine			5	40
5.	Janez Dolinar dá nadavka	10			
6.	Iztržek v prodajalnici od dne I. VI. do dne 6. VI.	30	15		
6.	Ivan Knavs plača svoj račun: 5 m žlebov à 1·15 gld. 5·75 livnik 0·50 1 škropilnica 2·50 v kuhinji popravil lijak 0·75	9	50		
6.	Plačam pomočniku tednino za čas od dne 1. VI. do 6. VI.			8	—
12.	J. Hočevar plača svoj račun za po- pravilo žlebov pri hiši št. 67.: 5 m ² bele pločevine à 1·80 9— delo 2—	11	—		
13.	Iztržek v prodajalnici od dne 7. VI. do dne 13. VI.	32	50		
13.	Plačam pomočniku tednino za čas od dne 7. VI. do dne 13. VI. . . .			8	—
16.	Šimen Sekirnik poravnava svoj račun od dne 11. VI.: Račun 68·40 2% odbitek 1·36	67	04		
17.	Poravnam svoj račun pri H. Turku od dne 4. VI.: Račun 168·45 2% odbitek 3·36			165	09
	Odnos	621	19	186	49

g a j n a.

vana.

Junij 1891. 1.

2.

Dan		Dohodki		Stroški	
	Prenos	621	19	186	49
17.	J. Dolinar poravna svoj račun	27	25		
18.	Plačam čevljarju J. Koletiču njegov račun			6	—
19.	Za H. Turkovo pošiljatev plačam vozne			6	45
20.	Iztržek v prodajalnici od dne 14. VI. do dne 20. VI.	28	45		
20.	Plačam pomočniku tednino za čas od dne 14. VI. do dne 20. VI.			8	—
20.	Plačam za pomočnika v bolniško blagajno			2	—
27.	Iztržek v prodajalnici od dne 21. VI. do dne 27. VI.	48	50		
27.	Plačam pomočniku tednino za čas od dne 21. VI. do dne 27. VI.			8	—
28.	J. Hočevnar plača svoj račun za razna popravila pri hiši št. 25	12	50		
30.	Iztržek v prodajalnici od dne 28. VI. do dne 30. VI.	2	50		
30.	Plačam za hrano za mesec junij			15	—
30.	Plačam za kruh za mesec junij			3	50
30.	Plačam davka			8	50
30.	Za saldo na nov račun			496	45
		740	39	740	39
Julij 1891. 1.					
1.	Gotovine od prejšnjega meseca	496	45		

Glavna

b) pagino-

1. Meščanska šola tukaj.

1891.			Dospetki	V dolg		V imovino	
Junij	3.	Za 5 m žlebov à 1:15 gl.	31. VII.	5	75		
"	3.	2 škropilnici à 2:50	"	5	—		
"	9.	držalo za daljnogled	"	1	20		
"	27.	kambico za drevesni vosek	"		50		
"	27.	brizgalnico za peronospero	"	3	—		
	30.	Za saldo na nov račun				15	45
						15	45
Julij	1.	Za saldo od prejšnjega računa		15	45		

Janez Dolinar na Raki.

1891.			Dospetki	V dolg		V imovino	
Junij	5.	Za nadavek				10	—
"	14.	Za 15 m žlebov à 1:15		17	25		
"	14.	Za streho, 8 m ² à 2:50		20	—		
						27	25
"	17.	Za gotovino		37	25	37	25

Dr. J. Mencinger tukaj.

1891.			Dospetki	V dolg		V imovino	
Junij	10.	Za streho na paviljon: 4:5 bele pločevine à 2:50	31. XII.	11	25		
"	22.	Za 15 m žlebov à 1:15	"	17	25		
"	22.	Za 2 vrtni škropilnici à 2:50	"	5	—		
"	30.	Za saldo na nov račun				33	50
						33	50
Julij	1.	Za saldo od prejšnjega računa		33	50		

knjiga.

vana.

Hugo Turk v Ljubljani.

2.

1891.			Dospetki	V dolg		V imovino	
Junij	4.	Za blago	4. IX.			168	45
"	17.	Za odbitek, 2% od 168.45		3	36		
"	17.	Za gotovino		165	09		
"	19.	Za blago	19. IX.			153	90
"	30.	Za saldo na nov račun .		153	90		
				322	35	322	35
Julij	1.	Za saldo od prejšnjega računa				153	90

Fran Gregorič tukaj.

1891.			Dospetki	V dolg		V imovino	
Junij	8.	Za 1 hl vina	31. XII.			24	—
"	20.	Za brizgalnico za peronospero	"	10	50		
"	24.	Za popravo žlebov; dela 3 dni à 2 gld.	"	6	—		
"	26.	Za razno kuhinjsko posodo	"	15	—		
"	30.	Za saldo na nov račun .				7	50
				31	50	31	50
Julij	1.	Za saldo od prejšnjega računa		7	50		

Šimen Sekirnik v Kostanjevici.

1891.			Dospetki	V dolg		V imovino	
Junij	11.	Za blago	11. IX.	68	40		
"	16.	Za odbitek, 2% od 68.40 .				1	36
"	16.	Za gotovino				67	04
"	25.	Za blago	25. IX.	45	60		
"	30.	Za saldo na nov račun .				45	60
				114	—	114	—
Julij	1.	Za saldo od prejšnjega računa		45	60		

Nekoliko opravičnih spisov k prejšnjim poslovnim dogodkom.

1. Okrožnica poprejšnjega obrtnika.

Krško, dne 1. junija 1891.

P. n.

Uljudno naznanjam, da sem prodal svojemu pomočniku Antonu Klobučarju

kleparski obrt,

katerega sem opravljal v Krškem 20 let.

Zahvaljevaje Vas za zaupanje, katero ste mi izkazovali, prosim Vas zajedno, da ohranite to zaupanje tudi mojemu nasledniku.

Z odličnim spoštovanjem

J. Lenart.

2. Okrožnica sedanjega obrtnika.

Krško, dne 1. junija 1891.

P. n.

Sklicevaje se na zgornjo okrožnico usojam si obvestiti Vas, da bodem opravljal na tukajšnjem trgu št. 18. pod tvrdko

Anton Klobučar

kleparski obrt.

Zagotavljuje Vas, da bodem vestno izvrševal vsa dela, v izgotavljenje mi izročena, in da bodem vedno imel na izbiro zadosti lastnih izdelkov, priložim Vam cenik in Vas prosim, da me skoraj počastite z obilimi naročili.

Z odličnim štovanjem

Anton Klobučar,
kleparski mojster.

3. Saldiran račun k poslovnemu dogodku št. 3.

Krško, dne 4. junija 1891. l.

Kolek
1 kr.

Račun

za **gospoda J. Čučka tukaj.**

4 piskre	$\frac{1/2 l}{0.45}$, $\frac{1 l}{0.60}$, $\frac{1 1/2 l}{0.70}$, $\frac{3 l}{1.20}$	2	95
2 kotlička	$\frac{1 l}{0.55}$, $\frac{2 1/2 l}{1.05}$	1	60
2 ponvi za pečenje	à 70 in à 1.35	2	05
1 penovko		30
1 zajemalko		15
1 vedrico, lakirano	2	50
1 zajemač	1	45
	Skupaj	11	—
Vsoto prejel			
A. Klobučar.			

4. Pismo k poslovnemu dogodku št. 12.

Krško, dne 11. junija 1891. l.

Gospod Šimen Sekirnik

v

Kostanjevici.

Vsled Vašega naročila z dne 5. junija t.l. sem Vam poslal danes po vozniku J. Urbancu naročeno blago, katerega račun je tukaj priložen. Po tem računu blagovolite mi zapisati 68.40 gld. na korist. Vsota je plačljiva v treh mesecih, to je dne 11. IX. t. l. ali pa takoj proti 2% odbitku.

Nadejaje se, da boste popolnoma zadovoljni s poslanim blagom, priporočam se Vam še za daljna naročila.

Z odličnim štovanjem

Anton Klobučar.

5. Pismo k poslovnemu dogodku št. 17.

Krško, dne 17. junija 1891. l.

Ker imam na razpolaganje večo vsoto gotovine, mogoče mi je poravnati že danes svoj račun z dne 4. VI. t. l. v znesku 168·45 gld., vsota plačljiva dne 4. IX.

Pošljem Vam torej v gotovini

165·09 gld., s katerimi je po odbitih 2% skonto

3·36 gld. poravnan moj dolg v znesku

168·45 gld.

Prosim, da mi blagovoljno potrdite prejem gotovine.

Z vsem spoštovanjem

Anton Klobučar,
kleparski mojster.

Praktični vzgled v izdelovanje.

Ivan Martelanec prevzame dne 30. novembra 1891. l. od svojega očeta ključavničarski obrt. Oče mu prepusti izdelanega blaga, kar ga je, v vrednosti 160 gld., surovega blaga v vrednosti 90 gld., orodje in opravo v delavnici v vrednosti 580 gld. ter mu da še v gotovini 100 gld.

Za knjigovodstvo si je naročil Martelanec inventarno knjigo, blagajno in glavno knjigo ter prične obrt dne 1. decembra na svoj račun.

Poslovni dogodki meseca decembra.

Štev.	Dan	Na trgu kupi 20 meterskih centov oglja à 1·50 gld.,
1.	1.	katere plača takoj. Blagajna: Izdatki.
2.	2.	Hišnemu posestniku Fran Potočniku izvršim razna popravila v znesku 8·60, katerega plača takoj. Blagajna: Dohodki.
3.	3.	Mihael Hudovernik naroči za svojo prodajalnico dvo-krilna vrata, 3 m visoka in 2 m široka (težina okoli 200 kg à 0·48), ter dá 20 gld. nadavka. Blagajna: Dohodki. Glavna knjiga: M. Hudoverniku „na korist“.

Štev.	Dan
4.	4. Pri L. Majhnu tukaj kupim majhen primež za 18·50 gld. in ga plačam takoj. Blagajna: Izdatki.
5.	5. N. Simončiču tukaj napravim okove z zapahi za 12 čve- terokrillnatih oken à 4·20. N. Simončič plačuje vse koncem leta. Glavna knjiga: N. Simončiču v dolg.
6.	6. Plačam pomočniku 5 gld. tednine. Blagajna: Izdatki.
7.	6. Za majhna popravila mej tednom sem prejel 4·26 gld. Manjše dohodke za popravila vknjižujem koncem vsakega tedna. Blagajna: Dohodki.
8.	7. Trgovina z železom R. Kralj tukaj mi proda na tri mesece: 48·50 <i>kg</i> štajarskega železa à 0·19 gld. 27·35 <i>kg</i> " " " " à 0·17 gld. 38·50 <i>kg</i> pločevine iz štajarskega železa à 0·22 15— <i>kg</i> pločevine za ključavnice à 0·21 3·80 <i>kg</i> železne šine à 1·05 Glavna knjiga: R. Kralju „na korist“.
9.	9. M. Zevniku tukaj prodam za gotovino: 2 ključavnice à 1·20 in 1·50 2 para nasajal à 0·25 2 para tečajev à 0·75 Blagajna: Dohodki.
10.	10. V. Knez tukaj kupi za gotovino 250 <i>kg</i> starega železa à 2½ kr. 7·5 <i>kg</i> starega cinka à 0·60 gld. Blagajna: Dohodki.
11.	13. Za manjša popravila med tednom sem prejel 6·50 gld. Blagajna: Dohodki.
12.	13. Pomočniku plačam 5 gld. tednine. Blagajna: Izdatki.

Štev.	Dan	N. Simončiču tukaj napravim okove za 6 dvokrilnatih
13.	14.	vrat à 12'60 in za 3 enokrilnata vrata à 4'80 Glavna knjiga: N. Simončiču „v dolg“.
14.	15.	N. Simončič tukaj plača na svoj račun 50— gld. Blagajna: Dohodki. Glavna knjiga: N. Simončiču „na korist“.
15.	16.	Plačam svoj račun R. Kralju z dne 7. XII. odštevši 2 ⁰ / ₀ skonto. Blagajna: Račun po odštetem 2 ⁰ / ₀ skonto pod izdatke. Glavna knjiga: Gotovina in skonto R. Kralju „v dolg“.
16.	17.	S. Kovačič tukaj naroči 25 parov tečajev à 0'85, 25 parov nasajal à 0'25, in dve veliki ključavnici à 7'50 gld. ter dá ob jednem nadavka 15 gld. Blagajna: Dohodki. Glavna knjiga: 15 gld. S. Kovačiču „na korist“.
17.	18.	R. Pušnik tukaj kupi in plača takoj 2 ključavnici à 0'35 in 4 ključavniške ščitke à 0'12 kr. Blagajna: Dohodki.
18.	19.	Za manjša popravila mej tednom sem prejel 3'58 gld. Blagajna: Dohodki.
19.	20.	Pomočniku plačam tednine 5 gld. Blagajna: Izdatki.
20.	22.	F. Hvalcu tukaj napravim 3 pečni cevi, skupaj 6'5 m à 1'50 ter vratca na dimniku s ključkom za 2'60 gld. F. Hvalec plača takoj. Blagajna: Dohodki.
20.	23.	Izročim S. Kovačiču dne 17. XII. naročeno delo. Glavna knjiga: Znesek naročenega dela po dogovorjeni ceni S. Kovačiču „v dolg“.
21.	24.	Mizarju M. Ogrizku tukaj prodam za gotovino: 12 majnih ključavnic za omare à 0'35 gld., 12 ključavničnih ščitkov à 0'12 3 zapahe à 1'50 in 12 kljuk à 8 kr. Blagajna: Dohodki.

Štev.	Dan
22.	27. Pomočniku plačam tednine 5— gld. Blagajna: Izdatki.
23.	27. Za manjša popravila mej tednom sem prejel 2·40 gld. Blagajna: Izdatki.
24.	28. N. Simončič tukaj plača na obračun 60 gld. Blagajna: Dohodki. Glavna knjiga: N. Simončiču „na korist“.
25.	29. Kupim za gotovino pri R. Kralju 32·50 kg. pločevine à 0·22 gld. Blagajna: Izdatki.
26.	31. Za gospodinjstvo sem izdal ta mesec 95·60 gld. Izdatke za gospodinjstvo pišem v poseben stroškovnik in jih vknjižim koncem meseca v blagajno.
27.	31. Plačam pri Igu Kašu 5·60 gld. za razno drobnarijo, katero sem prejemal med mesecem na knjigo. Blagajna: Izdatki.

Dne 31. XII. sklenem knjige in sestavim inventar.

Izdelanega blaga je za 145·60 gld., surovega blaga za 80— gld. oprava v prodajalnici je vredna 592·70 gld. (za 580 gld. sem prevzel opravo, 1% to je 5·80 gld. odštejem za obrabo, kupil sem pa primež za 18·50). Čistega premoženja pokaže inventar 959·95 gld.

4. Dnevnik (Journal).

Ako je obrtnija le nekoliko večega obsežka, ne zadostujejo, obrtniku do sedaj navedene tri bistvene knjige, temveč on potrebuje kot četrto bistveno knjigo še „dnevnik“ (Journal).

V dnevnik zapisuje zaporedoma vse poslovne dogodke, kakor so se izvršili, izvzemši poslovne dogodke za gotovino, katere piše takoj v blagajno. Iz dnevnika prepisuje potem poslovne dogodke na up v glavno knjigo.

Dnevnik vodimo vedno paginovano. Na čelu vsake strani stojita mesec in leto. Na levi strani sta dva stolpca; v prvi „kazalni stolpec“*) (Bezugscolonne) pišemo folije glavne knjige, kamor smo prenesli poslovne dogodke na up, v drugega pa dan,

*) Kazalni stolpec stoji lahko tudi pred stolpcem za denarne zneske, kakor smo to pokazali v II. praktičnem vzgledu.

katerega se je izvršil dogodek. Sledeči širji stolpec je za tekst, dva dvojnata stolpca na desni pa za denarne zneske.

Da se razločujejo poslovni dogodki drug od drugega, potegnemo pod vsakim dogodkom debelo črto. Skleniti dnevnika ni treba.

Ker prenašamo nekatere zneske tudi iz blagajne v glavno knjigo, ima tudi blagajna pred stolpcem za datum kazalni stolpec,*) v katerega zapisujemo folije glavne knjige, kamor smo prenesli tiste poslovne dogodke za gotovino, pri katerih smo prejeli oziroma dali gotovino, mi pa nismo dali oziroma prejeli ali nobene, ali pa vsaj ne enake protivrednosti (glej zgoraj: Glavna knjiga.)

Prve vknjižbe se torej vrše ali v dnevniku ali v blagajni; iz teh knjig prenašamo zneske v glavno knjigo ali takoj, ali pa koncem tedna, ali sploh tedaj, kedar imam na razpolaganje čas. Glavna knjiga ima radi tega ali pred, ali pa za stolpcem za tekst dva stolpca, imenovana tudi kazalna stolpca; v enega pišemo dnevnikove strani, v drugega pa blagajnine folije, od katerega smo odnesli dotični stavek. Vendar zadostuje v glavni knjigi tudi le eden kazalni stolpec, v katerega pišem dnevnikove strani in blagajnine folije; treba je le pomniti, da smo odnesli stavek iz blagajne, ako smo pri dotičnem poslovnem dogodku prejeli oziroma dali gotovino, v obratnem slučaju se pa nahaja prenešen stavek v dnevniku.**)

Črtanje dnevnika, blagajne in glavne knjige kažejo sledeči obrazci.

a) Črtanje dnevnika.
Mesec in leto.

1.

Kazalni stolpec. (Foliji glavne knjige)	D a n	Tekst.	Pristol-	pec	Glavni	stolpec.
--	-------	--------	----------	-----	--------	----------

*) Kazalni stolpec lahko tudi stoji pred stolpcem za denarne zneske.

**) Tudi ako nimamo dnevnika, imate čestokrat blagajna in glavna knjiga kazalna stolpca, ki se nanašata drug na drugega.

b) Črtanje blagajne.

1.				2.			
Dohodki		Mesec		leto		Izdatki	
Kazalni stolpec (Foliji glavne knjige)	d a n	Tekst	gld.	kr.	Tekst	gld.	kr.
			Pristol-	pec			
Kazalni stolpec (Foliji glavne knjige)	d a n	Tekst	gld.	kr.	Tekst	gld.	kr.
			Pristol-	pec			

c) Črtanje glavne knjige.

1.				1.			
V dolg		Ime		Bivališče		V imovino	
Mesec in leto d a n	Kazalni stolpec (Strani dnevnikove)	Tekst	gld.	kr.	Tekst	gld.	kr.
			Stolpec za	denarne zneske			
Mesec in leto d a n	Kazalni stolpec (Strani dnevnikove)	Tekst	gld.	kr.	Tekst	gld.	kr.
			Stolpec za	denarne zneske			

Vknjiženje poslovnih dogodkov na meno. Poslovne dogodke na meno vknjižimo čisto prosto, da navedemo v stolpcu za tekst najpreje, kaj se je dogodilo, ali smo n. pr. kupili ali prodali, oziroma vrednost prejeli ali poslali; potem zapišemo tvrdko, s katero smo sklenili kupčijo, in navedemo tudi navadno bivališče tvrdke. V drugi vrsti navedemo, kaj smo kupili ali prodali; ako je treba navesti mnogo predmetov, opustimo to čestokrat in se sklicujemo samo na dotični račun v prodajniku oziroma v kupovniku. Znesek zapišemo v stolpce za denarje, v sledečo vrsto pa protivrednost, katero smo dali oziroma prejeli.

Ako pa sestavljam račune v posebni knjigi, prodajnik imenovani, glasila bi se vknjižba:

Juni 1891. I.

15.	Prodam K. Starcu tukaj različnega lesa, v prodajniku navedenega za njegov akcept* v dan 15. IX.	309	19
-----	--	-----	----

Vknjižba poslovnih dogodkov na up. Omenili smo že, da so poslovni dogodki na up tisti, pri katerih ne poravna kupec takoj kupne vsote, temveč še le pozneje, navadno že v naprej določenem času. Kupec ostane torej do istega časa, ko kupno vsoto poravna, dolžnik prodajalčev, prodajalec pa upnik kupčev. Omenili smo že tudi, da označimo dolžnika z „debet“, „v dolg“, „prejel“, upnika pa s „kredit“, „na korist“, v „imovino“ ali „dal“.

Ako je treba v dnevnik vknjižiti poslovni dogodek na up, zapišemo v stolpcu za tekst najpreje ime in bivališče našega trgovskega prijatelja ter pristavimo „debet“, „v dolg“ ali „prejel“, ako je postal vsled poslovnega dogodka naš dolžnik; ako je pa postal naš upnik, pristavimo „kredit“, „na korist“, „v imovino“ ali „dal“. V sledeče vrste zapišemo na kratko vsebino poslovnega dogodka, namreč kaj smo kupili ali prodali in za katero ceno ter večkrat tudi, kedaj dospe znesek v plačilo.

Za primer naj služita sledeča dogodjaja:

1. Dne 10. novembra pošljem K. Novaku tukaj zimsko obleko. K. Novak ima pri meni račun, katerega poravna koncem leta. Vknjižba se glasi:

*) ali „za mojo potezko“.

November 1891. I.

20.	K. Novaku tukaj <u>v dolg</u>				
	za 1 zimsko suknjo	18	—		
	1 telovnik	5	—		
	1 hlače	8	—	31	—
	vsota plačljiva dne 31. XII.				

2. Dne 6. avgusta mi pošlje J. Koprivnik v Ljubljani za 215— gld. različnega blaga, navedenega v posebnem računu; vsota plačljiva v dveh mesecih ali pa takoj z 2°/_o odbitkom Vknjižba se glasi:

Avgust 1891. I.

6.	J. Koprivniku v Ljubljani <u>v imovino</u> za različno blago, navedeno v računu			215	—
	Vsota plačljiva 6. X. ali takoj z 2 ^o / _o odbitkom				

Dnevnika ni treba skleniti in tudi ni treba prenašati vsot v dnevniku. Ako je mesec pri koncu, začnemo pisati na novo stran, ali pa zapišemo v stolpec za tekst mesec in leto za eno ali za eno ali dve vrsti pod zadnji vknjiženi stavek.

Pač pa je treba poslovne dogodke na up prenesti v glavno knjigo. Prenašamo pa takoj, ko se je izvršil poslovni dogodek, ali pa še le pozneje, ko imamo za to več časa na razpolaganje. Stavke, v dnevniku z „debet“ označene, prenesemo v glavni knjigi na stran pod „debet“, s „kredit“ označene stavke pa na stran pod „kredit“. Ako je v dnevniku pod enim dogodjajem več stavkov, prenesem v glavno knjigo samo njihov rezultat. Da ne izpustimo nobenega stavka, ali da ne odnesemo kakšnega stavka dvakrat, treba je v dnevniku vsak odnešen stavek označiti

posebej. Radi tega zapišemo v dnevnikov kazalni stolpec glavne knjige folij, na katerega smo prenesli stavke; v kazalni stolpec glavne knjige pa zapišemo dnevnikovo stran, od katere smo ga odnesli.

Kazalna stolpca sta jako važna. Dnevnikov in blagajnin kazalni stolpec mi je v kontrolo, ali smo prenesli vse stavke v glavno knjigo ali ne; kazalni stolpec v glavni knjigi pa mi pové takoj, kje moram iskati dotični poslovni dogodek v dnevniku, ako hočem natanko vedeti, zakaj smo zapisali dotični stavke v dolg oziroma na korist.

D o s t a v e k.

Nekateri pišejo v dnevnik tudi še tiste poslovne dogodke za gotovino, iz katerih izvira dolg ali terjatev, in prenašajo v glavno knjigo edino le iz dnevnika; blagajni potem ni treba imeti kazalnega stolpca. Tak dnevnik ima torej siedeče poslovne dogodke:

1. Poslovne dogodke na meno;
2. vse poslovne dogodke, katere je treba vknjižiti v glavno knjigo.

Drugi zopet ne pišejo v dnevnik poslovnih dogodkov na meno, temveč samo poslovne dogodke, iz katerih izvira dolg ali terjatev; poslovne dogodke na up pa vknjižujejo vse, tudi one, pri katerih prejema ali izdajajo gotovino. Tak dnevnik ima torej vse stavke, ki se nahajajo v glavni knjigi; a v glavni knjigi so pa zopet vsi stavki, nahajajoči se v dnevniku. Tudi v tem slučaju ni treba imeti blagajni kazalnega stolpca.

Zopet drugi vknjižujejo v dnevnik zaporedoma vse dogodke, kakor so se dogodili, ter prenašajo potem stavke v glavno knjigo iz dnevnika; tudi v tem slučaju ni treba imeti blagajni kazalnega stolpca. Tak dnevnik obsega torej:

1. Poslovne dogodke za gotovino;
2. poslovne dogodke na meno;
3. poslovne dogodke na up.

Ako napravimo za dohodke in izdatke posebna stolpca, mogoče je prištediti si blagajno. Tak dnevnik z blagajno bi imel sledeči obrazec:

Mesec in leto.

Kazalni stolpec (Foliji glavne knjige)	D a n	Tekst	Dnevnik				Blagajna	
			Pristol-	pec	Glavni	pec	Dohodki	Izdatki

V stolpec „Dnevnik“ pišemo vse stavke, kakor so se dogodili zaporedoma; ako smo pa pri kakšnem poslovnem dogodku gotovino prejeli ali izdali, vknjižimo dotični stavek tudi v stolpec „Blagajna“.

N. pr. 1. Dne 10. julija prodam S. Glančniku tukaj raznega blaga za 250— gld.

2. Dne 15. julija plača S. Glančnik na račun svojega dolga 100 gld.

3. Dne 15. julija dam za gospodinjstvo 50 gld.

4. Dne 20. julija prodam Št. Medvedu raznega blaga za 150 gld.; Št. Medved sprejme menico, katero sem potegol na njega in katera dospe v plačilo dne 15. septembra.

5. Dne 30. julija prodam Št. Medvedovo menico eskomptni banki s 6% diskontom.

Vknjižba bi se glasila:

Juli 1891.

Foliji glavne knjige	Dan	Tekst	Dnevnik				Blagajna	
			Pristol-	pec	Glavni	pec	Dohodki	Izdatki
	10.	S. Glančniku tukaj <u>v dolg</u> za razno blago		250—				
	15.	S. Glančniku tukaj <u>v imovino</u> za njegovo gotovino		100—		100—		
	15.	Dam za gospodinjstvo		50—			50—	
	20.	Prodam Št. Medvedu tukaj raznega blaga za njegov akcept v dan 15. IX.		150—				
	30.	Prodam eskomptni banki Št. Medvedov akcept: menična vsota diskont à 6% za 45 dni	150— 112		148 88		148 88	

In na ta način voditi dnevnik in blagajno, bilo bi morebiti najbolj priporočljivo za manjšega obrtnika. Poslovne dogodke ima zapisane vse lepo zaporedoma, kakor so se dogodili; ločene pa ima tudi poslovne dogodke za gotovino od ostalih, tako da mu je mogoče vsekdar izračunati svojo gotovino; prihrani si pa tudi dela, ker mu ni treba dvakrat pisati nekaterih stavkov za gotovino.

c) Pomočne knjige.

Razven navedenih bistvenih knjig si mora uvesti obrtnik več ali manj pomočnih knjig, kakor zahteva to njegov obrt. Najnavadnije pomočne knjige so:

Skontro izdelanega blaga ali blagovnik za izdelano blago, skontro surovega blaga ali blagovnik za surovo blago, naročbenik, kupovnik, prodajnik, proračunbenik, zapisnik zaslужka delavcev, dospetnik in prepisnik.

1. Skontro*) izdelanega blaga ali blagovnik za izdelano blago. (Waren-Scontro.)

Blagovnik nam mora vsekdar natanko povedati, koliko imamo blaga v zalogi in ali imamo pri dotičnem blagu zgubo ali dobiček. Navedeno je torej v blagovniku, koliko in za katero ceno smo kupili blago, oziroma koliko smo ga izdelali in kolika je tvorna cena, ter koliko smo prodali blaga in za katero ceno.

Blagovnik je urejen kaj različno; njegova uredba je odvisna od blaga, o katerem hočemo imeti pregled. Najbolj prikladno je, voditi ga folijevano in otvoriti vsakemu blagu (ali vsaj istovrstnemu) poseben konto. Kakor pri blagajni denarje, zapisujemo pri blagovniku na levo stran blago, ki smo ga prejeli oziroma izdelali, in sicer po kupni oziroma po tvorni ceni, na desno stran pa blago, ki smo ga prodali in sicer po prodajni ceni. Saldo množine se mora strinjati vsekdar z zalogo, tako da lahko presodim o vsakem času, katere vrste blago mi je treba naročiti oziroma izdelati. Ako hočemo vedeti, imamo-li dobiček pri tem ali drugem blagu, treba je le skleniti dotični konto. Zalogo postavimo po tvorni, oziroma po kupni ceni na desno stran ter si

*) Scontro, ital. izraz = plačilo pri zavezani mošnji, kadar ne damo gotovine, temveč druge protivrednosti za prejete vrednosti; „knjige, kjer so zapisane take vrednosti“.

črte, pod nje postaviti vsote množine oziroma denarja, pod vsotami potegniti sklepne črte, pri stolpcih za datum dostavne črte, čez prazen prostor folija pa knjigovodstven nos. Zalogo prenesem kot prihod na nasprotno stran.

Sledeča obrazca naj to razjasnita:

za izdelano blago.

Piskri

Razhod

Datum	Komu prodal?	1/2 l	1 l	1 1/2 l	3 l	5 l	7 l	Cena		
								Za 1 kos	Skupaj	
1891										
december	2. Prodaj F. Filipiču tukaj	10						50	5 —	
"	2. " " "		10					65	6 50	
"	2. " " "			10				70	7 —	
"	2. " " "				10			1 10	11 —	
"	2. " " "					10		1 60	16 —	
"	2. " " "						10	2 30	23 —	
"	28. Prodaj na sejmu na Vrhniki	15						50	7 50	
"	28. " " " " "		12					65	7 80	
"	28. " " " " "			14				70	9 80	
"	28. " " " " "				7			1 10	7 70	
"	28. " " " " "					6		1 55	9 30	
"	28. " " " " "						5	2 25	11 25	
"	31. Zaloga za prihodnji mesec	5						35	1 75	
"	31. " " " " "		6					50	3 —	
"	31. " " " " "			8				60	4 80	
"	31. " " " " "				8			1 —	8 —	
"	31. " " " " "					8		1 25	11 60	
"	31. " " " " "						9	2 15	19 35	
			30	28	32	25	24	24		170 35

b) iz urarjevega blagovnika za izdelano blago-

Prinod

Ure na nihalu, navijajo se vsak dan.

Razhod

1891 jan.	1. Zaloge od prejšnjega meseca	Nr. 1 a				Znesek	1891 jan.	3. Prodani za gotovino	Nr. 1 a				Znesek
		8 gl.	10 gl.	11 gl.	12 gl.				Nr. 2 a	Nr. 3 a	Nr. 4 a		
"	15. Doma izgotovil	15	10	5	10395	"	6. " " "	—	2	—	—	24	
"	31. Dobitek	2	4	2	2102	"	17. " " "	—	—	—	1	2350	
					3850	"	20. R. Perušku, urarju na Vrhniki	5	5	5	5	22650	
						"	25. Prodani za gotovino	2	—	—	—	1950	
						"	28. R. Preskarju tukaj	—	1	—	—	1150	
						"	29. Prodani za gotovino	—	—	1	—	13	
						"	31. Zaloge za prihodni mesec	9	6	—	6	204	
		17	14	7	1253550			17	14	7	1253550		
1891 febr.	1. Zaloge od prejšnjega meseca	9	6	—	6204								

2. *Skontro surovega blaga ali blagovnik za surovo blago.*
(Materialwaren-Scontro).

V blagovnik za surovo blago zapisujemo surovo blago, koliko smo ga prejeli in koliko smo ga porabili, tako da imamo vedno pregled o zalogi. Ker surovega blaga ne prodajamo, zapišemo si v blagovnik le kupno oziroma proračunjeno ceno za jednoto, da nam je mogoče določiti tvorno ceno našim rokotvorom. Ker pa imamo kupno ceno navedeno v dotičnih fakturah, ker je cena nekaterim rokotvorom določena že stalno (n. pr. žemlji in kruhu pri peku, čevljičkom pri čevljarju i. t. d.) in ker nam je radi tega dostikrat v prvi vrsti le na tem, da hitro presodimo, koliko še imamo zaloge: zapisujemo si čestokrat prejeto, oziroma porabljeno surovo blago le po svoji množini, ne da bi navedli tudi kupno, oziroma proračunjeno ceno. Ako hočemo vedeti, koliko še imamo zaloge, poiščemo si le saldo prihoda in razhoda.

Blagovnik za surovo blago moramo skleniti koncem leta; dobro pa je, skleniti ga tudi med letom večkrat in pregledati, se li strinjata saldo in zaloga. Sklenemo ga ravno tako, kakor blagovnik za izdelano blago; vendar se sklep nanaša le na množino, ne pa tudi na denar in dobiček.

a) Iz mizarjevega blagovnika za surovo blago.

5.
Prihod

Obkladki (furniri)

Obkladki (furniri)

5.
Poraba

Datum	Od koga prejel?	množina v m ³			čena za m ³	Datum	Za kaj porabili?	množina v m ³		
		Orehovi	Hrastovi	javor- jevi				Orehovi	Hrastovi	javor- jevi
1891						1891				
julij						julij				
1.	Zaloga od prejšnjega meseca	32-75	12-12	14-25	2—	2.	Za 2 omari	4-50		
"	" "				2—	6.	Za 1 predalnik	2—		
"	" "				1-80	15.	Za 1 pisalno mizo		4-50	
"	" "				2—	20.	Za 1 umivalnik			2—
"	Kupim od F. Vanika tulakaj	20—	20—	20—	2—	25.	Za jedilno omarico			1-50
"	" "				1-8	31.	Zaloge za prihodnji mesec			
"	" "									
"	" "	52-75	32-12	34-25				52-75	32-12	34-25
avg.	Zaloga od prejšnjega meseca	46-25			2—					
"	" "		27-62		2—					
"	" "			30-75	1-80					
"	" "									
"	" "									

3. Naročbenik.

V naročbenik vpisuje obrtnik vsa naročila svojih naročnikov, da ne pozabi naročenega izdelka in da ga izgotovi po želji naročnikovi.

Naročbenik urejen je lahko na jako mnogovrsten način kakor zahteva to dotični obrt. Vendar morajo biti navedeni v naročbeniku vsi bistveni podatki, kakor so: naročnikovo ime, naročeni predmet po svoji podobi in velikosti, dogovorjena cena in obrok za izgotavljenje. Ako smo vročili delo naročniku, prečrtamo dotično naročilo ali pa navedemo dan oddaje v posebnem stolpcu.

Krojači, šivilje, čevljarji imajo v naročbeniku poseben stolpec, kamor vpisujejo mero za naročena oblačila.

Iz mizarjevega naročbenika.

Naročbenik.

Dan naročila.	Naročnik	Naročeni izdelek	Posebni pogoji	Obrok za vročitev	Dogovorjena cena	V delo dal	Naročniku vročil	Opomba
1891 julij 15.	Janko Krsnik na Brdu	12 stolov iz oreho- vega lesa	Obrazec št. 12.	31. VII.	80 gl.	16. VII.	1. VIII.	
julij 26.	Fran Ogorelec tukaj	Pisalno mizo	Po posebnem načrtu	Kmalu	25 gl.	26. VII.		Prejel 5 gl. nadavka

4. Prodajnik. (Ausgangsfacturenbuch.)

V prodajniku sestavljamo vse račune prodanega blaga, tako da je račun, katerega dobi naš naročnik, le prepis računa v prodajniku.

Posamne račune ločimo s črtami drugega od drugega; vendar je priporočati, pustiti pod vsakim računom nekoliko vrst nepopisanih, da še lahko vknjižimo pozneje potrebne stvari; take poznejše vknjižbe se nanašajo na to, če smo kaj popustili od cene, če nam je naročnik blago vrnil, v katero knjigo smo odnesli računski znesek.

Črtanje prodajnika je slično črtanju dnevnika; manjka mu le kazalnega stolpca.

Kar se nanaša na prenašanja računov, pomniti je:

- a) Račune, katere poravna naročnik popolnoma, vknjižimo v blagajno; take račune lahko prečrtamo s povprečno črto;
- b) račune, katerih naročnik ne poravna, ali katere le deloma poravna, vknjižimo v dnevnik*) in v glavno knjigo.

V blagajni, v dnevniku in v glavni knjigi vknjižimo le končni znesek.

Iz kleparjevega prodajnika.

December 1891. 1.

2.	Gospodu V. Tomažiču tukaj:				
	4 piskre $\frac{1/2 l}{0.45 \text{ gld.}}$, $\frac{1 l}{0.60 \text{ gld.}}$, $\frac{1 1/2 l}{0.70 \text{ gld.}}$, $\frac{3 l}{1.20 \text{ gld.}}$	2	95		
	2 kotlička $\frac{1 l}{0.55 \text{ gld.}}$, $\frac{2 1/2 l}{1.05 \text{ gld.}}$	1	60		
	2 ponvi za pečenje à 0.70 gld. in 1.35 gld. . .	2	05		
	1 penovko		30		
	1 zajemalko		15		
	1 vedrico, lakirano	2	50		
	1 zajemač, bakren	1	45	11	—
	Vsota plačljiva v dan 2. II. 1892. 1.				
	Glavna knjiga fol. 1.				
15.	Gospodu A. Rodiču tukaj:				
	Za popravo strehe:				
	5m ² bele pločevine à 1.80 gld.	9	—		
	spojka in delo	2	50	11	50
	Blagajna fol. 1.				

*) Nekateri prenašajo vsote iz prodajnika neposredno v glavno knjigo; v tem slučaju ima prodajnik tudi kazalni stolpec, tako da je črtanje prodajnika popolnoma slično črtanju dnevnika.

5. *Kupovnik.* (Eingangsfacturenbuch.)

Pri obrtniji z mnogimi poslovnimi dogodki, posebno ako dobimo mnogokrat blago v prodajo, zbiramo račune kupljenega blaga v posebni knjigi, v kateri sestavljamo tudi proračun, koliko nas stane blago, ako smo si vračunali vse stroške. Tako knjigo imenujemo „kupovnik“ (Eingangsfacturenbuch). Pri majhni obrtniji zadostuje, da napravim proračun na prejetih fakturah, katere shranjujem urejene po kronološkem redu. Črtanje kupovnika je slično črtanju prodajnika.

Iz krojačevega kupovnika.

Januar 1891. l.

5.	J. Dolene, opravnik v Trstu, poslal je sledeči račun z dne 2. I. t. l.:			
	Št. 1. 75 <i>m</i> suknja à 4·25	318	75	
	Št. 2. 40 <i>m</i> „ à 5·30	212	—	
	Št. 3. 28 <i>m</i> „ à 5·60	156	80	687 55
	Opravnine à 2%			13 76
	Vsota, plačljiva v dan 5. IV. t. l.			701 31
	Proračun.			
	Stroški:			
	1. Opravnina	13	76	
	2. Voznina	6	95	
	3. Stroški za prevažanje	3	15	
	Skupni stroški za 143 <i>m</i>	23	86	
	„ „ za 1 <i>m</i>		17	
	1 <i>m</i> suknja me torej stane:			
	št. I.	4·25		
		17		4 42
	št. II.	5·30		
		17		5 47
	št. III.	5·60		
		17		5 67

6. *Proračunbenik.* (Calculationsbuch.)

Ako je izgotovil obrtnik rokotvor, treba mu je določiti tvorno ceno. To se zgodi s proračunom. (Glej zgoraj: Proračun.) Tudi proračune zbira navadno v posebni knjigi, proračunbenik imenovani. Čestokrat pa ne piše proračunov v posebno knjigo, temveč, ko je izgotovil rokotvor, določi mu ceno, katero zapiše takoj v blagovnik izdelanega blaga.

Iz mizarjevega proračunbenika.

Januar 1891. I.

15.	<i>Omara iz hrastovega lesa.</i>		
	8 m ² hrastovega lesa à 1·60 gld.	12	80
	8 ³ / ₅ m ² jelovega lesa à 0·75 gld.	6	45
	Trdega lesa za grablje		55
	½ kg kleja à 0·84 gld.		42
	½ kg pokosti à 1·10 gld.		55
	Žebljev in vijakov		32
	Ključavnica in okovi	2	50
	12 dni dela à 1·60 gld.	19	20
	Opravljeni stroški à 10% od 42·79 gld.	42	79
		4	28
	Tvorna cena	47	07

Opomba. Prodajnik, kupovnik in proračunbenik tvorijo čestokrat eno samo knjigo, fakturnik in proračunbenik (Facturen- und Calculationsbuch) imenovano.

7. *Zapisnik zasluzka.* (Lohnbuch.)

Obrtnik plačuje svoje delavce navadno koncem vsakega tedna, in sicer ali od dneva ali pa od dogotovljenega rokotvora; radi tega mora imeti knjigo, v katero zapisuje, koliko dni so delali delavci, oziroma koliko kosov so izgotovili. Ako jemljejo delavci delo na dom, treba je vsekdar tudi zapisati snov, katero je izročil delavcu, in dogotovljeno delo, kadar ga je prejel od njega. Ker zahtevajo delavci mnogokrat predplače, zapiše se tudi to v ta zapisnik.

a) **Tednik** (Wochenlohnbuch).

V tedniku zapisujemo plačo, dogovorjeno od dneva. V takem zapisniku dobi ali vsak delavec svojo posebno stran, ali pa se napravi za vse delavce skupaj vsak teden zapisnik. Sledeča obrazca naj to razjasnita.

Mirko Janežič.

Dogovorjena dnina 1-20 gld.; za ure po noči 0-20 gld.

1891. l. November	Kondeljek	Torek	Sreda	Četrtek	Petek	Sobota	Skupaj	Zasluzena tednina		Predplačilo		Izplačilo	
								gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
	daninč*	daninoč	daninoč	daninoč	daninoč	daninoč	noč	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
2.—7.	1	1	1	1	1	1	3	6	3	7	80	7	8
9.—14.	.	1/2	1	1	2	1	4 1/2	8	7	—	2	5	—

1891. November	Imena delavcev	Pondeljek	Torek	Sreda	Četrtek	Petek	Sobota	Skupaj	Dogovorjena dnina		Zasluzena tednina		Predplačilo		Izplačilo	
									gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
od 2—7.	Ivan Cvirni	—	1	1	1	1	1	5	1	50	7	50	—	—	7	50
	Fran Debelak	1	1	1	1	1	1	6	1	20	7	20	2	—	5	20
	Šimen Kosirnik	1	1	1	1	1	1	6	2	—	12	—	5	—	7	—
	Božidar Koprivšek	1/2	1	1	1	1	1	5 1/2	2	—	11	—	—	—	11	—

* Namreč, ure po noči.

b) **Akordnik.*** (Accord-Lohnbuch.)

V akordniku zapisujemo plačo po številu dogotovljenih kosov. V tem zapisniku dobi vsak delavec svojo posebno stran.

Anton Perušek.

Najet v izdelovanje telovnikov in salonskih sukenj; dobi za vsak telovnik 1.40 gld., za vsako suktnjo 5— gld.		Zasluzek		Prejel zaslužka oziroma predplačila	
Datum	Izgotovljeni kosi	gld.	kr.	gld.	kr.
1891. 1.					
1. dec.	1 telovnik	1	40		
4. "	1 suktnjo	5	—		
5. "	1 telovnik	1	40		
5. "				7 80
		7	80	7	80
7. dec.	1 telovnik	1	40		
8. "			2	—
9. "	1 suktnjo	5	—		
12. "	1 suktnjo	5	—		
12. "				9 40
		11	40	11	40

8. *Dospetnik.* (Verfallbuch.)

Kakor že omenjeno, razločujemo glede na knjigovodstvo dve vrsti menic, namreč:

1. Trate ali potezke, to so menice, katere moramo plačati o dospelku; to so torej lastne menice, katere smo izdali, in tuje, katere smo vsprejeli.

2. Rimese ali poslatine, to so menice, katere imamo v svoji listnici, za katere dobimo torej o dospelku denar, ali pa jih lahko tudi vnovčimo pred dospelkom, ali jih pošljemo našim trgovskim

*) Accord, francosko in latinsko = soglasje, sporazumljenje, pogodba.

prijateljem mesto gotovine; to so torej tuje in lastne menice, katere je izdatnik postavil po naši naredbi ali na katerih smo navedeni kot prevodojemniki.

Menice, glaseče se na tujo veljavo, imenujemo devize.

Za vsacega obrtnika je velike važnosti, vedeti na tanko, kedaj dospe dan, katerega je treba plačati trato, ali pa, katerega bode dobil za rimeso denar. Če ne more plačati obrtnik o dospetku svojih trat, ne zgubi samo zaupanja pri svojih trgovskih prijateljih, temveč nastanejo mu v kratkem precej veliki stroški; ravno tako trpi lahko škodo, ako ne predloži o dospetku rimes v plačilo. Treba je torej vedeti natanko dospetek trat in rimes.

Ako nima obrtnik mnogo posla z menicami, lahko mu služi v označenje dospetka vsak koledar, kjer si označi n. pr. dospetke rimes z rudečim, dospetke trat pa z modrim pisalom; ako pa imamo mnogo posla z menicami, moramo si omisliti v to posebno knjigo, katero imenujemo menični dospetnik. Ta knjiga je urejena kaj različno, vendar je podobna bistveno koledarju, to je, vsakemu dnevnu določimo eno vrsto, edeh stolpec ali eno stran. Menično vsoto zapišemo k dnevnu, katerega dospe v plačilo; pri rimesah označimo še navadno trasata in plačilno mesto, pri tratah pa trasanta in zadnjega meničnega posestnika, to je osebo, katera nam je predočila menico v plačilo.

Ako smo prejeli za rimeso denar, ali jo poslali mesto gotovine, ali če smo poslali trato: prečrtamo dotično rimeso, oziroma trato, ali pa označimo to v posebnem stolpcu „opomba“.

Eimese					Menični dospetnik.					Trate				
Dospetka	Znesek	Trasat	Plačilno mesto	Opomba	Dospetka	Znesek	Trasant	Pred-očitelj v plačilo	Opomba	Dospetka	Znesek	Trasant	Pred-očitelj v plačilo	Opomba
Januar.....					Januar.....					Januar.....				
Februar.....					Februar.....					Februar.....				
Marc.....					Marc.....					Marc.....				

10. *Prepisnik.* (Copierbuch).

V prepisnik prepisuje obrtnik vsa poslovna pisma, ki jih odpošlje, da se še lahko čez več let obvesti, kaj je pisal, za kaj se je zavezal.

Knjiga je paginovana. Pri vsakem prepisu zapišemo na levo stran v prvo vrsto kraj, kamor je namenjeno pismo, v sredo ime trgovskega prijatelja, na desno stran pa datum. V sledeči vrsti začnemo z doslovnim prepisom; končni poklon izpustimo.

Ako je obrt majhen, lahko mu služi prepisnik tudi v to, da vpisuje v njega došle in odposlane račune in da sestavlja v njem proračun svojim rokotvorom; v tem slučaju tvorijo kupovnik, prodajnik, proračunbenik in prepisnik eno samo knjigo, prepisnik imenovano.

Prepisnik ima na konci kazalo, kjer so navedena vsa pisma po abecednem redu trgovskih prijateljev z dostavbno stranjo, kjer se nahaja dotično pismo.

Drugi praktični vzgled.

Jednomesečno poslovanje v obrtu, kjer so za knjigovodstvo uvedene sledeče knjige: a) Inventarna knjiga, b) blagajna, c) dnevnik, d) glavna knjiga, e) naročbenik, g) dospetnik, h) prodajnik in i) kupovnik.

Opomba: V dnevnik zapisujemo vse poslovne dogodke izvzemši poslovne dogodke za gotovino; v glavno knjigo prenašamo vsote deloma iz dnevnika, deloma iz blagajne.

Ivan Križanič, mizar v Ljubljani, omisli si z novim letom nove poslovne knjige. Pri sestavi inventara je našel sledeče premoženje:

1. Gotovine 315·60 gld.
2. Oprava v delarni po posebnem popisu 366·50 gld.
3. Surovega blaga po posebnem popisu 241·24 gld.
4. Izdelanega blaga po posebnem popisu 461·20 gld.
5. Rimesa:
412— gld. na C. Goloba v Ljubljani v dan 9. I.
6. Terjatev v knjigi:
138·50 gld. pri J. Kokošinku na Vrhniki.
360— gld. pri S. Jankoviču tukaj.

7. Trat:

248— gld. po naredbi F. Kralja v dan 15. I.

483— gld. po naredbi G. Preskarja v dan 13. II.

8. Dolg v knjigi:

565 gld. V. Kolešniku, tukaj.

Poslovni dogodki:

Štev.	Dan	
1.	1. I.	Posamezne dele premoženja prenesemo v dotične knjige, gotovino v blagajno, terjatvi in dolg v knjigi v dnevnik in v glavno knjigo, rimeso in potezki v dospetnik.
2.	1. I.	Za gospodinjstvo dam 50— gld. Blagajna: Izdatki.
3.	2. I.	B. Sinkoviču tukaj prodam za gotovino: 1 umivalnik iz mehkega lesa 16— gld. 1 kuhinjski stol 1'60 gld. Prodajnik: Sestavim račun. Blagajna: Dohodki.
4.	3. I.	Strugar V. Strgar tukaj mi odda naročenih 12 stolovih nog à 0'50 gld. Račun plačam takoj. Blagajna: Izdatki.
5.	4. I.	Gospod Fran Perušek tukaj kupi 2 omari à 32'50 gld., 2 posteljnjaka à 50 gld., 2 omarici pri postelji à 12— gld.; plačal bode še le o svečnici. Fakturnik: Sestavim račun. Dnevnik in glavna knjiga: Račun F. Perušku „v dolg“.
6.	5. I.	F. Čeh na Vrhniki naroči opravo za spalnico in sicer: 2 omari, 1 predalnik, 2 posteljnjaka, 2 omarici pri postelji, 2 umivalnika, vse iz orehovega lesa. Obrok za vročenje do konca meseca. Naročbenik: Zapišem naročilo.
7.	5. I.	F. Čeh dá ob enem 50— gld. nadavka; ostalo bode plačal pri prejemu oprave. Blagajna: Dohodki. Glavna knjiga: 50 gld. F. Čehu „na korist“.

Štev.	Dan	
8.	6. I.	Plačam pomočnikom tednine za čas od 1. I. do 6. I. 38·50 gld. Blagajna: Izdatki.
9.	7.	Prejemem od F. Grmovška tukaj: 45·75 m ² orehovitih obkladkov à 2.— gld. 91·50 gld. 35·20 m ² hrastovitih obkladkov à 2.— " 70·40 " 1·862 m ² hrastovih plohov à 50.— " 93·10 " 1·765 m ² orehovitih plohov à 70.— " 123·55 " <u>378·55 gld.</u> za menico plačljivo 3 mesece od danes. Dnevnik: Vknjižim prejeti račun in menico. Dospetnik: Označim dospetek.
10.	9.	C. Golob plača svojo menico. Blagajna: 412.— gld. pod dohodke. Dospetnik: Označim, da je menica plačana.
11.	10.	Predoči se mi potezka V. Kolečnika tukaj za 150.— gld. po naredbi H. Simončiča v dan 15. II. t. l.; potezko vzprejemem. Dnevnik in glavna knjiga: Menično vsoto V. Kolečniku v dolg. Dospetnik: Označim dospetek.
12.	11.	Prodajam S. Knezu tukaj: 1 mizo za salon iz orehovega lesa . 60.— gld. 1 razstavljivo mizo iz orehovega lesa 80.— " 1 " " iz hrastovega lesa 70.— " 12 stolov iz orehovega lesa à 5.— gld. 60.— " 12 " iz hrastovega lesa à 6.— gld. 72.— " <u>342.— gld.</u> odštejem 5% rabat 17·10 " <u>324·90 gld.</u> za mojo potezko v dan 11. IV. t. l. Prodajnik: Sestavim račun. Dnevnik: Vknjižim račun in menico. Dospetnik: Označim dospetek.
13.	12.	Potegnem menico na J. Kokošinka za 138·50 gld. po naredbi V. Kolečnika tukaj, plačljivo tri dni po pokazu. Dnevnik in glavna knjiga: Menična vsota J. Kokošinku na korist in V. Kolečniku v dolg.

Štev.	Dan	
14.	13.	Plačam pomočnikom tednine 38·50 za čas od 7. do 13. januarja. Blagajna: Izdatki.
15.	14.	Prodam eskomptni banki potezko na S. Kneza s 6% diskontom. Blagajna: Menična vsota po odštetem 6% diskontom za 87 dni kot dohodki. Dospetnik: Označim menični razhod.
16.	15.	Plačam menico po naredbi F. Kralja. Blagajna: Menična vsota kot izdatki. Dospetnik: Označim, da je plačana potezka
17.	16.	Kupim od L. Oreška: 1 marmorno ploščo za kredenco 27— gld. 2 marmorni plošči za omarici pri postelji à 5·70 gld. 11·40 „ 1 nastavek za umivalnik 15— „ <u>53·40 gld.,</u> katero vsoto takoj plačam po odštetem 2% odbitku. Blagajna: Računski znesek po odštetem 2% odbitku kot izdatki.
18.	17.	S. Jankovič plača svoj račun 360 gld. Blagajna: Dohodki. Glavna knjiga: 360 gld. S. Jankoviču na korist.
19.	18.	M. Filipič v Št. Vidu naroči 1 omaro za knjige po dogovorjeni ceni 25— gld.; omaro naj zgotovim brž ko mogoče in mu jo pošljem z voznikom na dom; stroške za prevažanje mi bode povrnil posebej. Plačal bode koncem februarja. Naročbenik: Označim naročilo.
20.	19.	Popravim v čitalnici oder in kulise; račun v znesku 35— gld. plača čitalnica takoj. Prodajnik: Sestávim račun. Blagajna: Dohodki.
20.	20.	Plačam pomočnikom 38·50 gld. tednine za čas od 14. I. do 20. I. Blagajna: Izdatki.

Štev.	Dan	
22.	21.	<p>S. Jankovič tukaj kupi:</p> <p>2 omari za obleko à 26— gld. 52— gld.</p> <p>2 posteljnjaka à 16— gld. 32— „</p> <p>5 omaric k postelji à 12— gld. 60— „</p> <p>4 umivalnike à 14— gld. 56— „</p> <p>12 stolov iz orehovega lesa à 3·50 gld. 42— „</p> <p>12 stolov iz hrastovega lesa à 4 gld. . . 48— „</p> <p style="text-align: right;"><u>290— gld.</u></p> <p>Računski znesek, odštevši 5°/_o rabat, plačljiv je v 3 mesecih ali pa takoj z 2°/_o skantom.</p> <p>Prodajnik: Sestavim račun.</p> <p>Dnevnik in glavna knjiga: Računski znesek po odštetem 5°/_o rabatu S. Jankoviču v dolg.</p>
23.	22.	<p>Pošljem kot tovarnino F. Čehu na Vrhniki naročeno opravo za spalnico:</p> <p>2 omari à 56— gld., 1 predalnik 35 gld., 2 omarici pri postelji à 18— gld., 2 umivalnika à 12— gld.</p> <p>Zaboji 5·60 gld., odpravniku plačam 4·60 gld.</p> <p>Naročbenik: Označim odpošiljatev.</p> <p>Blagajna: Odpravnina pod izdatke.</p> <p>Prodajnik: Sestavim račun.</p> <p>Dnevnik in glavna knjiga: Računski znesek F. Čehu v dolg</p>
24.	23.	<p>Fran Perušek tukaj plača na obračun 25— gld.</p> <p>Blagajna: Dohodki.</p> <p>Glavna knjiga: F. Perušku „na korist“.</p>
25.	24.	<p>S. Jankovič plača račun z dne 21. I. po odštetem 2°/_o skontu.</p> <p>Blagajna: Račun po odštetem 2°/_o skontu kot dohodki.</p> <p>Glavna knjiga: S. Jankoviču gotovo plačilo in skonto na korist.</p>
26.	25.	<p>Plačam V. Kolečniku tukaj na obračun 250— gld.</p> <p>Blagajna: Izdatki.</p> <p>Glavna knjiga: V. Kolečniku v dolg.</p>
27.	26.	<p>Pošljem z voznikom G. Hrastnikom M. Filipiču naročeno omaro; zavojnino in voznino računam 7·80 gld.</p> <p>Prodajnik: Sestavim račun.</p> <p>Dnevnik in glavna knjiga: M. Filipiču v dolg.</p>

Štev.	Dan	
28.	27.	Plačam pomočnikom 38·50 gld. tednin za čas od 21. I. do 27. I. Blagajna: Izdatki.
29.	27.	Voznik G. Hrastnik prinese prijemnico, podpisano od M. Filipiča; izplačam mu 5— gld. voznine. Blagajna: Izdatki.
30.	28.	Predoči se mi V. Kolečnikova potezka za 150— gld v dan 27. III. po naredbi M. Vodnika; potezko vsprejemem. Dospetnik: Označim dospetek. Dnevnik in glavna knjiga: Menična vsota V. Kolečniku v dolg.
31.	29.	R. Kmet tukaj naroči pisalno mizo po posebnem načrtu za dogovorjeno ceno 35 gld.; obrok za vročitev je do srede februarja. Naročbenik: Označim naročilo.
32.	29.	R. Kmet da 15 gld. nadavka, ostalo plačal bode pri prejemu. Blagajna: Dohodki. Glavna knjiga: R. Kmetu na korist.
33.	30.	F. Čeh na Vrhniki izplača svoj račun z dne 22. I. Blagajna: Dohodki. Glavna knjiga: F. Čehu na korist.
34.	31.	Od S. Gregorčiča, trgovca z železnino, prejel sem v teku januarja različno železnino. Račun znaša 38·50 gld., katerega bodem poravnal koncem marca. Dnevnik in glavna knjiga: S. Gregorčiču na korist.
35.	31.	Od K. Štancerja, trgovca s špecerijskim in barvarskim blagom, prejel sem na knjigo v teku meseca januarja različnih materialij; račun v znesku 18·50 gld. plačam takoj. Blagajna: Izdatki.
36.	31.	Sklenem knjige in sestavim inventar.

Gotovino mi pove blagajna; od oprave v delarni odštejem 1%; vrednost surovega blaga je 116.10, vrednost izdelanega blaga pa 225.14 gld.; iz dospetnika vzamem rimese in trate, iz glavne knjige pa terjatve in dolgove v knjigah.

Inventarna knjiga.

1.

P o p i s

oprave in orodja v delarni dne 1. januarja 1892. l.

1.	Žaga za platice	150	—
2.	5 stružnic	50	—
3.	48 ličnikov	24	—
4.	13 žag	15	—
5.	15 dletov	4	—
6.	12 klešč	7	20
7.	8 kladiv	2	50
8.	5 pil	—	80
9.	30 svedrov	1	50
10.	12 primežev (Schraubknechte) . .	18	—
11.	64 spojki (Schraubzwingen) . . .	29	—
12.	brus s koritom	1	80
13.	4 oslice	1	20
14.	8 topilnikov za klej	4	—
15.	1 priročni voziček	12	—
16.	1 nosilo	1	50
17.	2 peči	18	—
18.	2 polici	3	—
19.	2 tabli s firmo	23	—
		366	50

V Ljubljani, dne 1. januarja 1892. l.

Ivan Križanič.

P o p i s

2.

surovega blaga in materijalij dne 1. januarja 1892. l.

1.	8 hrastovih plohov, 872 dm^3 à 8 kr.	69	76
2.	18 orehovih plohov, 847 dm^3 à 8 kr.	67	76
3.	1 javorjev ploh, 36 dm^3 à 3 kr. . . .	1	08
4.	114 smrekovih desk à 0·60 gld. . . .	68	40
5.	30·58 dm^2 orehovih obkladkov à $\frac{1}{2}$ kr.	15	29
6.	14·82 dm^2 hrastovih obkladkov à $\frac{1}{2}$ kr.	7	41
7.	20 <i>kg</i> lima à 0·36	7	20
8.	3 $\frac{1}{2}$ <i>l</i> špirita à 0·44	1	54
9.	3 <i>l</i> politure à 0·60	1	80
10.	žebļjev, železnih in lesenih vijakov .	1	—
		241	24

V Ljubljani, dne 1. januarja 1892. l.

Ivan Križanič.

P o p i s

izdelanega blaga dne 1. januarja 1892. l.

1.	1 velika razstavljiva miza	80	—
2.	2 omari à 30 gld.	60	—
3.	2 posteljnjaka à 44 gld.	88	—
4.	4 omarici k postelji à 12 gld. . . .	48	—
5.	4 mize iz orehovega lesa à 7 gld., 10 gld., 15 gld., 18 gld.	50	—
6.	12 stolov iz orehovega lesa à 5 gld.	60	—
7.	2 umivalnika, lakirana à 14 gl. in 15 gld.	29	—
8.	3 kuhinjske omare, lakirane à 12 gld. 14 gld., 16 gld.	42	—
9.	3 kuhinjski stoli à 1·40 gld.	4	20
		461	20

V Ljubljani, dne 1. januarja 1892. l.

Ivan Križanič.

Inventar,

3. sestavljen dne 1. januarja 1892. l.

	Aktiva:			
1.	Gotovine			315 60
2.	Oprave in orodja v delarni			366 50
3.	Surovega blaga in materialij			241 24
4.	Izdelanega blaga			461 20
5.	Rimes:			
	na C. Goloba v dan 9. I. t. l.			412 —
6.	Terjatev v knjigi:			
	pri J. Kokošinku na Vrhniki	138	50	
	„ J. Jankoviču tukaj	360	—	498 50
	Vsota aktiv			2295 04
	Pasiva:			
1.	Trat:			
	po naredbi F. Kralja v dan 15. I.	248	—	
	„ „ G. Preskarja v dan 13. II.	483	—	731 —
2.	Dolgov v knjigi:			
	V. Kolešniku tukaj			565 —
	Vsota pasiv			1296 —
	Pregled:			
	Aktiva	2295	04	
	Pasiva	1296	—	
	Čisto premoženje	999	04	

V Ljubljani, dne 1. januarja 1892. l.

V. Križanič.

Inventar,
sestavljen dne 31. januarja 1892. l.

4.

Aktiva:					
1.	Gotovine			1193	86
2.	Oprava in orodje v delarni:				
	vrednost dne 1. I.	366	50		
	1% za obrabo	3	67	362	83
3.	Surovega blaga in materijalij*			116	10
4.	Izdelanega blaga*			225	14
5.	Terjatev v knjigi:				
	Pri S. Kolečniku tukaj	115	50		
	" F. Perušku tukaj	189	—		
	" M. Filipiču v Št. Vidu	32	80	337	30
	Vsota aktiv			2235	23
Pasiva:					
1.	Trat:				
	Po naredbi G. Preskarja v dan 13. II.	483	—		
	" " H. Simončiča v dan 15. II.	150	—		
	" " M. Vódnika v dan 27. III.	150	—		
	" " F. Grmovška v dan 7. IV.	378	55	1161	55
2.	Dolgov v knjigi:				
	H. Štancerju tukaj	28	50		
	R. Kmetu tukaj	15		43	50
	Vsota pasiv			1205	05
Pregled:					
	Aktiva	2235	23		
	Pasiva	1205	05		
	Čisto premoženje dne 31. I.	1030	18		
	" " " 1. I.	999	04		
	Dobiček	31	14		

Krško, dne 31. januarja 1892. l.

*) Kakor smo dne 1. I. sestavili poseben popis, ravno tako tudi 31. I.; da si prihranimo prostora, smo to opustili.

1 Dohodki

Januar

Blagajna-

1892 I.

Izdatki 1

Dan	Folij* glavne knjige	gld.	kr.	Dan	Folij* glavne knjige	gld.	kr.	gld.	kr.	Izdatki 1
1	Gotovine, kakor izkazuje inventar			1						
2	Za B. Sinkoviču prodano spravo	366	50	2				50		
5	Za F. Čehov nadavek	17	60	6				6		
9	Za rimeso na C. Goloba	50	—	13	5	412	—	38	50	
14	Za prodano rimeso na S. Kneza:			15				38	50	
	menična vsota	267	90	16				248		
	6% diskont za 87 dni	3	88							
17	Za S. Jankovičevo izplačilo									
18	Za popravilo v čitalnici	360	—					53	40	
23	Za F. Peruškovo plačilo na obračun	35	—	20	2	25	—	1	06	
24	Za S. Jankovičev račun z dne 21. januarja:	25	—	22	4			38	50	
	račun	275	50	25	2	5	52	4	60	
	2% odbitek	5	52		2			250		
29	Za R. Kmetov nadavek	15	98	27	5	167	20	38	50	
30	Za F. Čehovo izplačilo	167	20	27	5			5		
	—	1982	30	31				18	50	
	—			31				1193	86	
								1982	30	
1	Gotovine od prejšnj mes.	1193	86					1892 I.		

* Kazalni stolpec stoji lahko tudi pred stolpcem za dneve.

Dnevnik
Januar 1892 I.

1

Dnevnik
Januar 1892 I.

2

Dan	Foliji* glavne knjige	gld.	kr.	Dan	Foliji glavne knjige	gld.	kr.	gld.	kr.
1	J. Kokošinku na Vrhniki v dolg zasaldo, kakor kaže inventar	1	138 50	12	J. Kokošinku na Vrhniki na korist za mojo potezkopo naredbi	1			
1	S. Jankoviču tukaj v dolg zasaldo, kakor kaže inventar	2	360 —	12	V. Kolečnika plačljivo tri dni po pokazu	3		138	50
1	V. Kolečniku tukaj v imovino zasaldo, kakor kaže inventar	3	565 —		V. Kolečniku tukaj v dolg za mojo rimeso na J. Ko- košnika	2		138	50
4	Fran Perušku tukaj v dolg za opravo v prodajniku na- vedeno	4	189 —	21	S. Jankoviču tukaj v dolg za opravo v prodajniku navedeno	2	290 —	14	50
7	Prejmem od F. Grmovška tukaj raznih obkladov in plohov za njegovo potezko v dan 7. IV.		378 55	22	F. Čehu na Vrhniki v dolg za opravo v prodajniku navedeno	5		217	20
10	V. Kolečniku tukaj v dolg za njegovo potezko po na- redbi M. Simoniča v dan 15. 4. t. l.	3	150 —	26	M. Filipiču v Št. Vidu v dolg za poslano omaro za knjige	6		32	80
11	Prodam S. Knezu tukaj razno opravo v prodajniku navedeno		342 17	28	V. Kolečniku tukaj v dolg za njegovo potezko po na- redbi M. Vodniku v dan 27. III.	3		150	—
	odštejem 5% rabat za mojo potezkov v dan 11. IV. t. l.		10 90	31	S. Gregoriču tukaj na korist za različno železnino	7		28	50

10*

* Kazalni stolpec stoji lahko tudi pred stolpcem za dneve.

1
V dolg (Prejel)

I. Kokošinek

Glavna

		Foliji blagajne	Strani dnev- nika	Do- spetki	gld.	kr.
1892						
Januar	1.	Za saldo, kakor kaže in- ventar	1		138	50

2
V dolg (Prejel)

S. Jankovič

		Foliji blagajne	Strani dnev- nika	Do- spetki	gld.	kr.
1892						
Januar	1.	Za saldo, kakor kaže in- ventar	1		360	
"	21.	Za poslano opravo po od- štetem rabatu	2	21. IV.	275	50
					635	50

3
V dolg (Prejel)

S. Kolešnik

		Foliji blagajne	Strani dnev- nika	Do- spetki	gld.	kr.
1882						
Januar	10.	Za njegovo potezko po na- redbi H. Simoniča	1		150	—
"	12.	Za mojo rimeso na I. Ko- košinka	2		138	50
"	25.	Za gotovino	1		250	
"	28.	Za njegovo potezko na M. Vodnika	2		150	
					680	50
Februar	1.	Za saldo od prejšnjegaračuna			115	50

4
v dolg (Prejel)

Fran Perušek

		Foliji blagajne	Strani dnev- nika	Do- spetki	gld.	kr.
1892						
Januar	4.	Za poslano opravo	1	1. II.	189	—

knjiga.

5

na Vrhniki.

(Dal) **V imovino**

			Foliji blagatne	Strani dnev- nika	Do- spetki	gld.	kr.
1892							
Januar	5.	Za gotovino	1			50	—
"	30.	Za gotovino	1			167	20
						217	20

6

v Št. Vidu.

(Dal) **V imovino**

			Foliji blagajne	Strani dnev- nika	Do- spetki	gld.	kr.

7

tukaj.

(Dal) **V imovino**

			Foliji blagajne	Strani dnev- nika	Do- spetki	gld.	kr.
1892							
Januar	31.	Za razno železnino		2	31. III.	25	50

8

tukaj.

(Dal) **V imovino**

			Foliji blagajne	Strani dnev- nika	Do- spetki	gld.	kr.
1892							
Januar	29	Za gotovino	1			15	

Rimese.
Januar 1892. l.

Dospet-

1

Dan	Trasat	Poraba	Znesek	
9.	C. Golob v Ljubljani	Plačano dne 9. I.	412	

2

Februar 1892. l.

Dan	Trasat	Poraba	Znesek	
-----	--------	--------	--------	--

3

Marc 1892. l.

Dan	Trasat	Poraba	Znesek	
-----	--------	--------	--------	--

4

April 1892. l.

Dan	Trasat	Poraba	Znesek	
11.	S. Knez tukaj	Eskomptiral dne 14. I.	324	90

nik.

Trate.

Januar 1892. l.

1

Dan	P o n a r e d b i	P o r a b a	Z n e s e k	
15.	F. Kralja	Plačano dne 15. l.	248	—

Februar 1892. l.

2

13.	G. Preskarja		483	—
15.	N. Simoniča		150	—

Marc 1892. l.

3

27.	M. Vodnika		150	—
-----	------------	--	-----	---

April 1892. l.

4

7.	M. Grmovška	"	378	55
----	-------------	---	-----	----

Naročbenik

1892 I.		Naročnik	Predmet	Posebni pogoji	Čas za vročitev		Cena		Vročil	
Dan	Mesec				Dan	Mesec	gld.	kr.	Dan	Mesec
5.	I.	F. Čeh na Vrhniki	Opravo za spalnico in sicer: 2 omari 1 predalnik 2 postelji 2 omariči k postelji 2 umivalnika	vse iz orehovega lesa, po posebnem načrtu.	31.	I.	200—220		22.	I.
18.	I.	M. Filipič v Št. Vidu	Omaro za knjige	Vzorec št. 10.		kmalu	25		26.	I.
29.	I.	R. Kmet tukaj	Pisalno mizo	Po posebnem načrtu	15.	II.	35			

Prodajnik.

1

Januar 1892 l.

2.	B. Sinkoviču tukaj: 1 umivalnik iz mehkega lesa	16	—		
	1 kuhinjski stol	1	60	17	60
	plačal takoj dne 1. I. t. l.				
4.	F. Perušku tukaj: 2 omari à 32:50	65	—		
	2 postelji à 50 gld.	100	—		
	2 omari pri postelji à 12	24	—	189	—
	vsota plačljiva 1. II.				
11.	S. Knezu tukaj: 1 mizo za salon iz orehovega lesa	60	—		
	1 razstavljivo mizo iz orehovega lesa	80	—		
	1 " " iz hrastovega lesa	70	—		
	12 stolov iz orehovega lesa à 5 gld.	60	—		
	12 stolov iz hrastovega lesa à 6 gld.	72	—		
		342	—		
	odštejem 5% rabat	17	10	324	90
	za mojo potezko v dan 11. IV. t. l.				
19.	Čitalnici tukaj: Popravlil oder in kulise			35	—
	račun plačan dne 19. I.				
21.	S. Jankoviču tukaj: 2 omari à 26 gld.	52	—		
	2 postelji à 16 gld.	32	—		
	5 omaric k postelji à 12 gld.	60	—		
	4 umivaljnike à 14 gld.	56	—		
	12 stolov iz orehovega lesa à 3:50	42	—		
	12 stolov iz hrastovega lesa à 4 gld.	38	—		
		290	—		
	odštejem 5% rabat	14	50	273	50
	vsota plačljiva 21. IV.				
	plačano dne 24. I. z 2% odbitkom.				

Prodajnik

2

Januar 1892. I.

22.	F. Čehu na Vrhniki pošljem kot to- vornino:				
	2 omari à 56 gld.	112	—		
	1 predalnik	35	—		
	2 omari k postelji à 18 gld.	36	—		
	2 umivalnika à 12 gld.	24	—		
	zaboji in odpravnina	10	20		
		217	20		
	nadavek dne 5. I.	50		167	20
	vsota plačljiva takoj. plačano dne 30. I.				
26.	M. Filipiču v Št. Vidu pošljem z voz- nikom G. Hrastnikom:				
	omaro za knjige	25			
	zavojnina in voznina	7	80	32	80
	račun plačljiv 29. II. t. l.				

Kupovnik

1

Januar 1892. I.

3.	Od V. Strgarja tukaj: 12 stolovih nog à 0.52 plačal dne 3. I.			6	24
7.	Od F. Grmovška tukaj: 45.75 m^2 orehovich obkladkov à 2 gld. 35.20 m^2 hrastovich obkladkov à 2 gld. 1.862 m^3 hrastovich plohov à 50 gld. 1.765 m^3 orehovich plohov à 70 gld. za menico v dan 7. IV.	91 50 70 40 93 10 123 55		378	55
16.	Od L. Oreška tukaj: 1 marmorno pločico za kredenco . . . 2 marmorni pločici za omarici pri po- stelji à 5.70 1 nastavek za umivalnik plačam takoj z 2% odbitkom	27 — 11 40 15 —		53	40

Kazalo v glavni knjigi.

Lit.		Folio
A		
B		
C		
Č	Čeh F.	5
D		
E		
F	Filipič M.	6
G	Gregorčič S.	7
H		
I		
J	Jankovič S.	2
K	Kokošinek I.	1
	Kolešnik S.	3
	Kmet R.	8
L		
M		
N		
O		
P	Perušek T.	4
R		
S		
Š		
T		
U		
V		
Z		
Ž		

Nekoliko opravičnih spisov k prejšnjem računskemu vzgledu.

1. Račun k poslovnemu dogodku št. 3.

1 kr.

V Ljubljani, dne 2. januarja 1892. l.

Račun

za blagorodnega gospoda B. Sinkoviča tukaj

ja- nuar	20	1 umivalnik iz mehkega lesa	16	
		1 kuhinjski stol	1	60
			17	60

Vsoto hvaležno prejel

Ivan Križanič.

2. Potrdilo o prejetem nadavku k poslovnemu št. 6.

Da sem prejel danes od gospoda F. Čeha na Vrhniki petdeset (50) goldinarjev kot nadavek za naročeno opravilo za spalnico, se svojim lastnoročnim podpisom potrjujem.

V Ljubljani, dne 4. januarja 1892. l.

Ivan Križanič,
mizarski mojster.

3. Pismi, račun in menica k poslovnemu dogodku št. 9.

V Ljubljani, dne 7. januarja 1892. l.

Gospodu J. Križaniču

tukaj.

V prilogi dobite račun o obkladkih in plohih. Kakor sva se dogovorila, potegnili sem za faktorni znesek . . . 378.55 gl. na Vas menico, plačljivo 3 mesece od danes po naredbi moji lastni,

Prosim Vas, da sprejmete priloženo potezko ter mi jo takoj vrnete. Priporočam Vam se še za daljna naročila.

S poštovanjem

F. Grmovšek.

Faktura.
Potezka.

V Ljubljani, dne 7. januarja 1892. l.

Faktura.

Gospod J. Križanič, tukaj prejel
od

F. Grmovška, trgovca z lesom v Ljubljani.

45·75 m ² orehovitih obkladkov à 2— gld.	91·50 gld.
35·20 m ² hrastovitih obkladkov à 2— „	70·40 „
1·862 m ³ hrastovitih plohov à 50— gld.	93·10 „
<u>1·765 m³ orehovitih plohov à 70— gld.</u>	<u>123·55 „</u>
	<u>378·55 gld.</u>

Za menico 3 mesece od danes.

V Ljubljani, dne 7. l. 1892. l.

Za 378·55 gld.

Tri mesece od danes plačajte za to prvo menico svoto od po naredbi moji lastni

Tristoosemisedemdeset $\frac{85}{100}$ goldinarjev
vrednost pri meni in postav jo na račun poročil
Gospodu J. Križaniču v Ljubljani.

F. Grmovšek.

V Ljubljani, dne 7. januarja 1892. l.

Gospodu F. Grmovšku

tukaj.

Blago, naznanjeno mi z Vašim današnjim pismom, sem prejel in sem ž njim popolnoma zadovoljen. Vrnem Vam torej priloženo Vašo potezko za 378·55 gold. plačljivo po naredbi vaši lastni tri mesece od danes, kateri sem zajedno pristavil svoj vsprejem.

Ako imate morebiti v zalogi dobre suhe slavonske hraste, obvestite me! Tak les vedno potrebujem.

S poštovanjem

Ivan Križanič.

Potezka.

V Ljubljani, dne 7. januarja 1892. l. Za 378:55 gl.

Tri mesece od danes plačajte za to prvo menico
 po naredbi moji lastni vsoto od
 Tristooseminsedemdeset $\frac{55}{100}$ goldinarjev
 vrednost pri meni in postav jo na račun poročil
 Gospodu Ivanu Križaniču v Ljubljani.
 Ivan Križanič F. Grmovšek.

4. Menica k poslovnemu dogodku št. 12.

V Ljubljani dne 11. januarja 1892. l. Za 324:90 gl.

Dne 11. aprila 1892. l. plačajte za to prvo menico
 po naredbi moji lastni vsoto od
 Tristoštiriindvajset goldinarjev 90 kr.
 vrednost pri meni in postav jo na račun poročil
 Gospodu S. Knezu v Ljubljani.
 S. Knez. Ivan Križanič.

5. Menica k poslovnemu dogodku št. 13.

Sprednja stran, kakor zgoraj.
Hrbet.

Za-me po naredbi
 Eskomptne banke;
 vrednost v gotovini.
 v Ljubljani dne 14. I. 1892. l.
 Ivan Križanič.

6. Faktura k poslovnemu dogodku št. 23.

V Ljubljani, dne 22. I. 1892. l.

Blagorodnemu gospodu V. Čehu

na Vrhniki.

Kot tovarnino poslal sem Vam na Vaš račun in Vašo nevarnost:

2 omari à 56.— gl. 112.— gl.

1 predalnik 35.— „

Odnos 147.— gl.

	Prenos	147—	gld.
2 omarici pri postelji à 18—		36—	„
2 umivalnika à 12— gld.		24—	„
zaboji		5·60	„
<u>odpravnina</u>		<u>4·60</u>	„
		217·20	gld.

nadavek dne 5. I. 50— gld. 167·20 gld.

to je edenstosedeminšestdeset goldinarjev 20 kr., katero vsoto mi zapišite blagovoljno na korist.

Ivan Kržanič.

7. Vozni list k poslovnem dogodku št. 27.

V Ljubljani, dne 26. I. 1892. l.

Gospodu M. Filipiču

v

Št. Vidu.

Z voznikom G. Hrastnikom dobite naročeno omaro za knjige, katero je prevzel voznik v dobrem stanu in dobro zavito.

Voznik Vam mora pripeljati omaro še danes voznine prosto; blagovolite mu izročiti pri prejemu prejemnico o prejeti omari.

Ivan Križanič.

8. Prejemnica k poslovnemu dogodku št. 27.

Voznik G. Hrastnik iz Ljubljane pripeljal mi je danes voznine prosto omaro za knjige, naznanjeno mi z voznim listom I. Križaniča z dne 26. I. t. l.

Št. Vid, dne 26. januarja 1892. l.

M. Filipič.

IV.

D o d a t e k.

O naložitvi in dobavi denarja.

Za osnovo in za oskrbovanje vsakega obrta potrebujemo primerno upravno premoženje (stran 67.). Obrtnik mora gledati na to, da nakupi surovino z ugodnimi pogoji, da izdela svoje rokotvore trpežno in pripravno, in da mu rokotvori ne pridejo predrago; živeti pa mora tudi primerno svojim dohodkom, in sicer

tako, da pokrije z dobičkom svojega obrta potrebščine za svojo obitelj in za svoje življenje, ter da mu še vrh tega preostaja vedno nekaj dobička, s katerim povikša svoje upravno premoženje.

Večkrat se prigodi, da ima obrtnik več denarja v blagajnici, kakor ga potrebuje za opravljanje svojega obrta; prigodi se pa tudi, in naj je obrtnik še tako skrben, da mu primanjkuje gotovine, ter da mora vzeti denar na posodo. Važno je torej za obrtnika vedeti, kje naj nalaga svojo gotovino in kam se naj obrne v denarnih stiskah.

A. O naložitvi denarja.

Denar, katerega ne potrebuje obrtnik za upravljanje svojega obrta, lahko naloži z dobičkom na sledeče načine:

I. On nese denar v hranilnico (Sparcasse) ali kako hranilno in posojilno društvo (Spar- und Vorschussverein). Tak zavod mu potrdi prejem vsote v posebni knjižici (hranilni knjižici, Sparcassebuch), plačuje mu za hranjen denar določene obresti in mu ga tudi vrne na zahtevo, ako je dotekel določen obrok po odpovedi; pogoji za obrestovanje, za izplačevanje obresti in za odpoved glavnice so navedeni v dotični hranilni knjižici.

II. Obrtnik kupi pri denarnem zavodu dolžno pismo, imenovano „blagajnično potrdilo“ (Casseschein). Denarni zavod vrne mu po odpovedi, ko je dotekel v dolžnem pismu naveden obrok za odpoved, dolžno vsoto z obrestmi vred.

III. Obrtnik pa kupi tudi lahko za prihranjen denar vrednostne papirje (Wertpapiere, Effecten) posebno v slučaju, ako ima gotovino za delj časa na razpolago.

Vrednostni papirji so dolžna pisma, ki so jih izdali ali država, dežele, občine, trgovske in obrtne družbe, ali pa zasebniki. Znesek, na katerega se glasi vrednosten papir, je njegova pisana, imenovana ali nominalna*) vrednost (Nominalwert); znesek, katerega dobimo pri prodaji za vrednosten papir, ali katerega moramo plačati pri nakupu, pa je njegova vrednost po kurzu (Curswert) ali njegov kurz**) (Curs).

Vrednostni papirji so:

*) Nomen, lat. = ime.

**) Cursus, lat. = tek, cena vrednostnih papirjev.

1. Vrednostni papirji, ki dajo določene obresti in sicer:

a) Obrestni papirji ali rente (Rentenscheine, Renten). To so državni papirji, ki dajo samo obresti, kapital se pa praviloma ne vrne, ali država vsaj ni obvezana, izplačati ga. (K tem papirjem prištevamo n. pr. avstrijsko papirno rento i. dr.)

b) Obveznice ali obligacije (Obligationen), to so državne, deželne, občinske i. t. d. zadolžnice, ki dajo določene obresti, katerih kapital se pa tudi vrača v določenih obrokih.

Posebne vrste obligacije so:

ba) Zastavnice (Pfandbriefe) in hipotekarne obveznice (Hypothekar-Obligationen), ki so vknjižene na zastavljeno nepremakljivo lastnino. (N. pr. Zastavnice štajarske hranilnice, zemljiškega kreditnega zavoda i. t. d.)

bb) Prijoritetne ali predstvene obveznice (Prioritäts-Obligationen), ki jih izdajajo delniška društva o izposojilih, povračljivih v določenem času, in ki imajo pri izplačevanju obresti prednost ali prioritetno pred delnicami, to je, najpreje se izplačajo obresti obligacijam, in ako še ostane kaj čistega dobička, dobijo tudi posestniki delnic svojo dividendo. (N. pr. Prijoritetne obveznice „Albrechtove železnice“ i. dr.)

c) Nekatero srečke (Lose, Praemienscheine), to so posojila, katerih dolžna pisma (srečke) se žrebajo po določenem, od države potrjenem načrtu. Izžrebane srečke se plačujejo z določenimi zneski, posamezne pa dobijo veliko večje dobitke. Načrt žrebanja je naveden na dotičnem vrednostnem papirju. Take srečke so: Državne srečke 1852. l., 1860. l. i. dr.

Obresti vrednostnih papirjev se plačujejo ali vsakega pol leta ali pa vsako leto jedenkrat. Da se lahko potegnejo obresti, pridjana je obligaciji pola z natisnjenimi nakaznicami. Take nakaznice obsegajo obrestni znesek, dospeltek za obresti in ime blagajnice, katera izplačuje obresti. Tako nakaznico imenujemo „kupon“ ali „odrezek.“ Kupon lahko o dospeltku odrežemo in ga unovčimo ali pri dotični blagajnici, ali pa pri kakšni banki ali kakšnem drugem denarnem zavodu, ki se peča s takim menjanjem. Na spodnjem koncu pole je talon, to je nakaznica, s katero dobimo novo polo s kuponi, to pa še le po dospeltku vseh kuponov.

Primer kupona s talonom jednotne papirne rente.

Zinsen- Coupon,

Nr. 284.138.

zahlbar am 1. August 1895.

bei der k. k. Staatsschuldencasse in Wien nach Abzug der
16°/_o Steuer mit zwei **2.10** Gulden zehn Kreuzer
österreichischer Währung.
v. Ram. *Derm.* 27.

Talon

Gegen diese Anweisung erfolgt die k. k. Staatsschuldencasse dem Ueberbringer vom Monate August 1895 angefangen neue Zinsen-Coupons.

v. Ram.

Derm.

2. Vrednostni papirji, ki ne dajo določenih obrestij, dajo pa dohodek, ki je odvisen od tega, kako se je obneslo dotično podjetje; tak dohodek imenujemo dividendo*, vrednostne papirje pa akcije ali delnice. K tem prištevamo n. pr. kreditne akcije (akcije kreditnega zavoda za trgovino in obrt), delnice c. kr. Ferd. severne železnice, delnice „Narodne tiskarne“, delnice Kranjskega obrtnega društva, delnice dolenske železnice i. dr.

3. Srečke, ki ne dajo nobenih obrestij, temveč ki se žrebajo po določenem načrtu; n. pr. srečke Ljubljanskega mesta i. dr.

B. O preračunanju vrednostnih papirjev.

Omenili smo že, da so vrednostni papirji ali taki, ki dajo določene obresti, ali pa taki, ki ne dajo nobenih obrestij.

Ako kupimo vrednosten papir, ki daje določene obresti, treba je izračunati 1. njegovo vrednost po kurzu, 2. obresti; pri papirju, ki ne nosi obresti, treba pa je izračunati le njegovo vrednost po kurzu.

Kurz vrednostnega papirja določi se na borzi**, izdaja ga

* Lat. izraz = kar se naj razdeli.

** Borza (Börse) je postavno določeno mesto, kjer se shajajo o določenih časih trgovci, da sklepajo mej sabo trgovske poslove. V cislajtaniji so borze na Dunaji, v Trstu in v Pragi.

borzna komora in priobčuje se navadno v dnevnikih listih. V kurznih listih avstr. borz se nahajata dva stolpeca za ceno, ena z nadpisom „denar“ (Geld), druga z nadpisom „blago“ (Ware); po kurzu, naveden v stolpcu „denar“, lahko prodamo, po kurzu v stolpcu „blago“ pa lahko kupimo vrednosten papir.

Kurz vrednostnih papirjev je naveden ali za jeden kos ali pa za 100 gld. nominalne vrednosti, to je v odstotkih.

1. Preračunanje vrednostnih papirjev po kurzu.

a) Ako je treba preračunati po kurzu take vrednostne papirje, pri katerih je naveden kurz za jeden kos, treba je le množiti kurz sè številom vrednostih papirjev.

Vzgleđ: Koliko velja 27 srečk „Ljubljanskega mesta“ po kurzu 22:50? Kurz 22:50 pomeni, da velja 1 srečka 22:50 gld. Torej: Vrednost 27 srečk = gld. $22:50 \cdot 27 =$ gld. 607:50.

b) Ako je treba preračunati po kurzu take vrednostne papirje, katerih kurz je naveden v odstotkih, moramo množiti kurz z nominalno vrednostjo in vzmnožek deliti sè 100.

Vzgleđ: Kolika je vrednost po kurzu na 10.000 gld. se glaseče papirne rente po kurzu 95:45? Kurz 95:45 pomeni, da je treba 100 gld. nominalne vrednosti plačati s 95:45 gld., torej:

$$\text{Vrednost po kurzu} = \text{gld.} \frac{95:45 \cdot 10.000}{100} = \text{gld. } 9545.$$

2. Preračunanje obrestij vrednostnih papirjev.

Ako kupimo vrednosten papir, kateri daje določene obresti, plačati moramo razven vrednosti po kurzu tudi še tekoče obresti, to so obresti od dospetka zadnjega kupona do dneva, katerega kupimo vrednosten papir. Pri določitvi dni vzamemo vsak mesec za 30 dni in ne štejemo dneva, katerega smo kupili vrednosten papir. Obresti računamo vedno od nominalne vrednosti, ker izplačuje tudi dotična blagajnica obresti od nominalne vrednosti.

Ako se glasi nominalna vrednost na konvencijsko veljavo, pretvoriti jo moramo preje v avstrijsko veljavo. Ker je 100 konv. velj. = 105 av. velj., pretvorimo konvencijsko veljavo v avstrijsko, da jo množimo sè 105 in delimo vzmnožek sè 100, ali pa da doštejemo h konvencijski veljavi njeno dvajsetino.

N. pr. Koliko v avstrijski veljavi je 850— gld. konv. velj.?

gld. knv. velj. 850 = gld. av. velj. $\frac{850.105}{100}$ = gld. av. velj. 892.50; ali pa

$$\begin{array}{r}
 \text{" " " 850} = \left\{ \begin{array}{l} \text{" " " } \\ \frac{1}{20} \text{ od 850} \end{array} \right. \frac{850}{42.59} \text{ " " " 895.50}
 \end{array}$$

Obresti lahko izračunamo na sledeče načine:

a) Mi izračunamo obresti za jedno leto, da množimo nominalno vrednost z odstotki in delimo vzmnožek sè sto, torej:

$$\frac{\text{nominale} \times \%}{100};$$

sedaj izračunamo obresti za jeden dan, da delimo s 360,

$$\text{torej: } \frac{\text{nominale} \times \%}{100.360};$$

obresti za določeno število dni dobimo, da množimo sè številom dni, torej:

$$\text{obresti za dneve} = \frac{\text{nominale} \times \% \times \text{dnevi}}{100.360} \dots \text{I.}$$

b) Ako okrajšamo v formuli I. števec in imenovalec z %, dobimo za izračunanje obrestij sledečo formulo:

$$\text{obresti za dneve} = \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100.360} \dots \text{II. a)}$$

Število: $\frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100}$ imenujemo obrestno število, šte-

valo: $\frac{360}{\%}$ pa obrestni divizor, tako da je naša končna formula:

$$\text{obresti za dneve} = \frac{\text{obrestno število}}{\text{obrestni divizor}} \dots \text{II b)}$$

Za posamezne odstotke dobimo sledeče formule:

$$\text{Obresti za dneve à } 2\% = \frac{\text{obrestno število}}{180} = \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \times 180}$$

$$\begin{aligned} \text{Obresti za dneve à } 2\frac{1}{4}\% \text{ ali à } 2.25\% &= \frac{\text{obrestno število}}{160} = \\ &= \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \times 160} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Obresti za dneve à } 2\frac{2}{5}\% \text{ ali à } 2.4\% &= \frac{\text{obrestno število}}{150} = \\ &= \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \times 150} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Obresti za dneve à } 2\frac{1}{2}\% \text{ ali à } 2\cdot5\% &= \frac{\text{obrestno število}}{144} = \\ &= \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \times 144} \end{aligned}$$

$$\text{Obresti za dneve à } 2\frac{2}{3}\% = \frac{\text{obrestno število}}{135} = \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \times 135}$$

$$\text{„ „ „ à } 3\% = \frac{\text{obrestno število}}{120} = \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \times 120}$$

$$\text{„ „ „ à } 3\frac{1}{3}\% = \frac{\text{obrestno število}}{108} = \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \times 108}$$

$$\begin{aligned} \text{Obresti za dneve à } 3\frac{3}{5}\% \text{ ali à } 3\cdot6\% &= \frac{\text{obrestno število}}{100} = \\ &= \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \times 100} \end{aligned}$$

$$\text{Obresti za dneve à } 4\% = \frac{\text{obrestno število}}{90} = \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \times 90}$$

$$\begin{aligned} \text{Obresti za dneve à } 4\frac{1}{2}\% \text{ ali à } 4\cdot5\% &= \frac{\text{obrestno število}}{80} = \\ &= \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \times 80} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Obresti za dneve à } 4\frac{4}{5}\% \text{ ali à } 4\cdot8\% &= \frac{\text{obrestno število}}{75} = \\ &= \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \times 75} \end{aligned}$$

$$\text{Obresti za dneve à } 5\% = \frac{\text{obrestno število}}{72} = \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \times 72}$$

$$\text{„ „ „ à } 6\% = \frac{\text{obrestno število}}{60} = \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \times 60}$$

c) za odstotke, kateri ne dajo obrestnega divizorja kot celega števila, izračunamo obresti ali po formuli I. ali pa formuli II. najpreje za odstotke z obrestnim divizorjem kot celim številom, tem obrestim pa doštejemo ali tudi odštejemo določeno vsoto.

N. pr.:

$$\text{I. } \left\{ \begin{aligned} &\text{Obresti à } 3\frac{1}{5} \text{ ali à } 3\cdot2\% = \text{obr. à } 3\cdot6\% - \text{obr. à } 0\cdot4\% \\ &= \text{obr. à } 3\cdot6\% - \frac{\text{obr. à } 3\cdot6\%}{9}, \text{ torej:} \end{aligned} \right.$$

- I. $\left\{ \begin{array}{l} \text{obresti à } 3\frac{1}{5}\% \text{ ali à } 3\cdot 2\% = \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \cdot 100} \text{ — devetina} \\ \text{dobljenega števila.} \end{array} \right.$
- II. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Obresti à } 3\frac{4}{5}\% \text{ ali à } 3\cdot 8\% = \text{obr. à } 4\% \text{ — obresti } 0\cdot 2\% \\ = \text{obr. à } 4\% \text{ — } \frac{\text{obr. à } 4\%}{20}, \text{ torej:} \\ \text{obresti à } 3\frac{4}{5}\% \text{ ali à } 3\cdot 8\% = \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \cdot 90} \text{ — dvaj-} \\ \text{setina dobljenega števila.} \end{array} \right.$
- III. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Obresti à } 4\frac{1}{5}\% \text{ ali à } 4\cdot 2\% = \text{obr. à } 3\cdot 6\% + \text{obr. à } 0\cdot 6\% \\ = \text{obr. à } 3\cdot 6\% + \frac{\text{obr. à } 3\cdot 6\%}{6}, \text{ torej:} \\ \text{obresti à } 4\frac{1}{5}\% \text{ ali à } 4\cdot 2\% = \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \cdot 100} + \text{šestina} \\ \text{dobljenega števila.} \end{array} \right.$
- IV. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Obresti à } 4\cdot 65\% = \text{obresti à } 4\cdot 5\% + \text{obresti } 0\cdot 15\% \\ = \text{obresti à } 4\cdot 5\% + \frac{\text{obresti à } 4\cdot 5\%}{30}, \text{ torej:} \\ \text{obresti à } 4\cdot 65\% = \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \cdot 80} + \text{tridesetina dob-} \\ \text{ljenega števila.} \end{array} \right.$
- V. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Obresti à } 4\frac{3}{4}\% \text{ ali à } 4\cdot 75\% = \text{obresti à } 5\% \text{ — obr. à } 0\cdot 25\% \\ = \text{obr. à } 5\% \text{ — } \frac{\text{obr. } 5\%}{20}, \text{ torej:} \\ \text{obresti à } 4\frac{3}{4}\% \text{ ali à } 4\cdot 75\% = \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \cdot 72} \text{ — dvaj-} \\ \text{setina dobljenega števila.} \end{array} \right.$
- VI. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Obresti à } 5\frac{1}{4}\% \text{ ali à } 5\cdot 25\% = \text{obresti à } 5\% + \text{obr. à } 0\cdot 25\% \\ = \text{obresti à } 5\% + \frac{\text{obresti à } 5\%}{20}, \text{ torej:} \\ \text{obresti à } 5\frac{1}{4}\% \text{ ali à } 5\cdot 25\% = \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \cdot 72} + \text{dvaj-} \\ \text{setina dobljenega števila.} \end{array} \right.$
- VII. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Obresti à } 5\frac{3}{4}\% \text{ ali à } 5\cdot 75\% = \text{obresti à } 6\% \text{ — obresti} \\ \text{à } 0\cdot 25\% = \text{obresti à } 6\% \text{ — } \frac{\text{obresti } 6\%}{24}, \text{ torej:} \end{array} \right.$

$$\text{VII.} \left\{ \begin{array}{l} \text{obresti à } 5\frac{3}{4}\% \text{ ali à } 5\cdot75\% = \frac{\text{nominale} \times \text{dnevi}}{100 \cdot 60} \text{ — štiri-} \\ \text{indvajseti del dobljenega števila.} \end{array} \right.$$

Obresti vrednostnih papirjev se plačujejo ali v papirju, ali v srebru ali pa v zlatu; vendar se pri nakupu ali pri prodaji ne oziramo na to posebnost, in obresti se računajo le v papirju.

C. Preračunanje vrednostnih papirjev, služečih šestokrat v naložitev našega kapitala.

1. Obligacije jednotnega državnega dolga, in sicer:

- a) Papirna renta, obresti plačljive v papirju,
- b) srebrna renta, obresti plačljive v srebru.

Rente se glase na 50, 100, 1000 in 10.000 gld. av. velj. in nesejo 5% obresti; ker pa se odračuna takoj 16% dohodarina, izplačajo se le 4·2% ali 4¹/₅% obresti. Kurz je naveden v odstotkih; obresti dospejo v plačilo vsakega pol leta (le pri obligacijah, glasečih se na 50— gld., vsako leto), in sicer:

za papirno rento dne 1. februarja in dne 1. avgusta ali pa dne 1. maja in dne 1. novembra;

za srebrno rento dne 1. januarja in dne 1. julija ali pa dne 1. aprila in dne 1. oktobra.

Z dospetki obresti označimo navadno tudi dotične rente; govorimo torej pri papirni renti o februarjevi ali majevi renti, pri srebrni renti pa o januarjevi ali aprilovi renti.

Posamezni kuponi se glase na polletne obresti odštevši dohodarino, in sicer:

pri rentah, glasečih se na 100 gld., glase se kuponi na gld. 2·10

" " " " " 1000 " " " " " " " 21—

" " " " " 10000 " " " " " " " 210—

Kuponi, ki se v 6. letih ne predočijo v plačilo, zastarajo to je državna blagajnica jih ne izplača več.

Vzgleđ 1. Dne 9. februarja kupimo za 800— gld. majeve rente po kurzu 95·10; koliko moramo plačati?

Zadnji kupon je dospel v plačilo dne 1. IX.; računati moramo torej obresti od 1. IX.—9. II.; od 1. IX.—1. II. so 3 mesci, od 1. II.—9. II. pa 8 dni, skupaj 98 dni.

$$\text{Vrednost po kurzu} = \text{gld. } \frac{95 \cdot 10 \cdot 800}{100} = \text{gld. } 760 \cdot 80$$

$$\text{Obresti à } 4 \cdot 2\% \text{ za 98 dni} = \frac{800 \cdot 4 \cdot 2 \cdot 98}{36000} = \text{gld. } 9 \cdot 15$$

$$\underline{\text{Vrednost rente}} \quad \dots \quad \underline{\text{gld. } 769 \cdot 95}$$

Vzgleđ 2. Dne 20. junija kupimo za 1000 gld. srebrne rente s kuponi, plačljivimi meseca aprila in meseca oktobra po dnevnem kurzu 94:55; kolika je vrednost rente?

Zadnji kupon je došpel v plačilo dne 1. IV.; računati moramo torej obresti od 1. IV.—20. VI.; od 1. IV.—1. VI. sta 2 meseca, od 1. VI.—20. VI. pa 19 dni, skupaj torej 79 dni.

$$\text{Vrednost po kurzu} = \text{gld. } \frac{94 \cdot 55 \cdot 1000}{100} = \dots \text{ gld. } 945 \cdot 50$$

$$\text{Obresti } \grave{\text{a}} \ 3 \cdot 6\% \text{ za 79 dni} = \text{gld. } \frac{1000 \cdot 79}{100 \cdot 100} = \text{gld. } 7 \cdot 90$$

$$\text{„ „ } 0 \cdot 6\% \text{ „ „} = \text{gld. } \frac{7 \cdot 90}{6} = \underline{\text{gld. } 1 \cdot 32} \quad \underline{\text{gld. } 9 \cdot 22}$$

$$\underline{\text{Vrednost rente}} \dots \dots \dots \underline{\text{954} \cdot 72}$$

2. Državne srečke 1854. l. Te državne zadolžnice se glase na 250 gld. konv. velj. in nesejo 4% obresti, ki se izplačujejo vsako leto dne 1. aprila; vendar se takoj odračuna 20% dohodarina, tako da se izplačajo le 3·2% ali 3¹/₅% obresti. Kupon, glaseč se na 10—gld. konv. velj. (= 10·50 gld. av. velj.), izplača se po odšteti 20% dohodarini z 8—gld. konv. velj. (= 8·40 gld. a. velj.).

Dne 2. januarja in dne 1. julija vsakega leta se izžreba določeno število serij, dne 1. aprila in 1. julija pa je žrebanje dobitkov. Kurz je naveden v odstotkih, in ker se glasi vsaka srečka na 250 gld., dobimo vrednost po kurzu, ako množimo kurz z 2¹/₂.

Vzgleđ: Dne 9. februarja kupimo 1 srečko 1854. l. po kurzu 139—; kolika je cena srečke?

Dospetek zadnjega kupona je bil 1. IV.; računati moramo torej obresti za čas od 1. IV.—9. II.; od 1. IV.—1. II. je 10 mesecev, od 1. II.—9. II. pa 8 dni, skupaj torej 308 dni.

Konv. velj. moramo pretvoriti v av. velj.

$$250\text{—gld. konv. velj.} = \frac{250 \cdot 105}{100} \text{ gld. av. velj.} = 262 \cdot 50 \text{ gld. av. velj.}$$

$$\text{Vrednost po kurzu} = \text{gld. } 139 \cdot 2 \frac{1}{2} = \dots \dots \dots \text{ gld. } 347 \cdot 50$$

$$\text{Obresti } \grave{\text{a}} \ 3 \cdot 2\% \text{ za 308 dni} = \left\{ \begin{array}{l} \grave{\text{a}} \ 3 \cdot 6\% = \frac{262 \cdot 50 \cdot 308}{100 \cdot 100} = \text{gld. } 8 \cdot 08 \\ \grave{\text{a}} \ 0 \cdot 4\% = \text{gld. } 8 \cdot 08 : 9 = \text{„ } 0 \cdot 89 \end{array} \right. \quad \underline{\text{gld. } 7 \cdot 19}$$

$$\underline{\text{Cena srečke}} \dots \dots \dots \underline{\text{gld. } 354 \cdot 69}$$

3. Državne srečke 1860. l. Te državne zadolžnice se glase na 1000, 500 in 100 gld. av. velj. Srečke, glaseče se na 500 gld., imenujemo navadno cele srečke (ganze Lose), srečke, glaseče se na 100 gld., pa petinske srečke (Fünftel Lose).

5% obresti plačujejo se vsacega pol leta dne 1. maja in dne 1. novembra; ker pa se odračuna takoj 20% dohodarina, nesejo te srečke efektivno le 4% obresti.

Dne 1. februarja in dne 1. avgusta se izžreba določeno število serij dne 1. maja in 1. novembra pa dobitki. Kurz je naveden v odstotkih.

Vzgleđ: Dne 1. avgusta kupimo celo državno srečko 1860. l. po kurzu 140:30; koliko moramo plačati za srečko?

Obresti je treba računati od 1. V. do 16. VIII.; od 1. V.—1. VIII. so 3 meseci, od 1. VIII.—16. VIII. pa 15 dni, torej skupaj 105 dni.

$$\text{Vrednost po kurzu} = \text{gld. } \frac{140 \cdot 30 \cdot 500}{100} = \dots \text{ gld. } 701 \cdot 50$$

$$\text{Obresti à 4\% za 105 dni} = \text{gld. } \frac{500 \cdot 105}{100 \cdot 90} = \dots \text{ gld. } 5 \cdot 83$$

$$\text{Cena srečke} = \dots \text{ gld. } 707 \cdot 33$$

4. Državne srečke 1864. l. so državne zadolžnice glaseče se ali na 100 gld. ali pa na 50 gld.; obrestij ne nesejo nobenih. Dne 1. marca in dne 1. decembra je žrebanje. Kurz je naveden v odstotkih. Vrednost srečke za 100 gld. je torej jednaka kurzu, vrednost srečke za 50 gld. pa jednaka $\frac{1}{2}$ kurza.

Vzgleđ: a) Kaj veljajo 4 državne srečke 1864. l. po kurzu 183:—?

$$\text{Vrednost} = \text{gld. } 183 \cdot 4 = \text{gld. } 732 \cdot \text{—}$$

b) Kaj velja $\frac{1}{2}$ srečke 1864. l. po kurzu 183:50?

$$\text{Vrednost} = \text{gld. } 183 \cdot 50 : 2 = \text{gld. } 91 \cdot 75$$

5. Avstrijska zlata renta. Te obligacije so državne zadolžnice kraljestev in dežel v državnem zboru na Dunaji zastopanih in se glase na 200 gld., 1000 gld. in 10.000 gld.; dajo 4%, dohodarine proste obresti, katere se izplačujejo vsako leto dne 1. aprila in dne 1. oktobra z zlati po 4 gld. ali 8 gld. Kurz je naveden v odstotkih.

Vzgleđ: Dne 25. avgusta kupimo zlate rente za 800— gld. po kurzu 111:50; koliko moramo plačati za njo?

Zadnji kupon je došel v plačilo dne 1. IV.; računati moramo torej obresti za čas od 1. IV.—25. VIII.; od 1. IV.—1. VIII. so 4 meseci, od 1. VIII. do 25. VIII. pa 24 dni, skupaj torej 144 dni.

$$\text{Vrednost po kurzu} = \text{gld. } \frac{111 \cdot 50 \cdot 800}{100} = \text{gld. } 892 \cdot 00$$

$$\text{Obresti à 4\% za 144 dni} = \text{gld. } \frac{\text{gld. } 800 \cdot 144}{100 \cdot 90} = \text{„ } 12 \cdot 80$$

$$\text{Vrednost rente} = \dots \text{ gld. } 904 \cdot 80$$

Ravno tako preračunamo ogersko zlato rento; 4% obresti se izplačujejo v zlatu dne 1. januarja in dne 1. julija.

6. Avstrijska papirna renta (je razločevati od jednotne papirne rente) so državne zadolžnice kraljestev in dežel, v državnem zboru na Dunaji zastopanih. Glase se na 100, 1000 in 10.000 gld.; 5% dohodarine proste obresti se izplačujejo dne 1. marca in dne 1. septembra v papirju. Kurz je naveden v odstotkih.

Vzgleđ: Dne 20. februarja kupimo avstrijske papirne rente za 7200 gld. po kurzu 103⁷⁵/₁₀₀; kolika je vrednost?

Obresti treba je računati od 1. IX. do 20. II.; od 1. IX.—1. II. je 5 mesecev, od 1. II.—20. II. pa 19 dni, skupaj torej 169 dni.

$$\text{Vrednost po kurzu} = \text{gld. } \frac{103 \cdot 75 \cdot 7200}{100} = \text{gld. } 7470 \text{—}$$

$$\text{Obresti à 5\% za 169 dni} = \text{gld. } \frac{7200 \cdot 169}{100 \cdot 72} = \underline{\text{gld. } 169 \text{—}}$$

$$\text{Vrednost rente} = \dots \dots \dots \text{gld. } 7639 \text{—}$$

Ravno tako preračunamo ogersko papirno rento; 5% obresti se izplačujejo dne 1. junija in dne 1. decembra.

7. Zemljiško-odvezne obveznice (Grundentlastungsobligationen) imajo svoj izvor v odvezi dolžnostij, katerih so se zemljišča rešila leta 1848.; glase se na 100, 500, 1000, 5000 in 10000 gld. konv. velj., imenujejo se po kronovinah, za katere so se izdale in se dele v dve skupini, v avstrijsko in ogersko. K ogerskim prištevamo hrvaško-slavonske in ogersko zemljiško-odvezne obveznice. Dolg plačuje se s tem, da se izžreba vsakega pol leta določeno število obveznic.

Avstrijske zemljiško-odvezne obveznice dajo 4⁵/₁₀₀ čistih obrestij, hrvaško-slavonske 4⁶⁵/₁₀₀ in ogerske 4%; obresti izplačujejo se dne 1. V. in dne 1. XI.

Kurz je naveden za 100 gld. konv. velj., le pri ogerskih za 100 gld. av. velj.

Vzgleđ 1. Dne 9. februarja kupimo za 800— gld. koroških zemljiško-odveznih obveznic po kurzu 109⁵⁰/₁₀₀; koliko moramo plačati?

Obresti računati je za 158 dni; 800 gld. konv. velj.

$$= \frac{800 \cdot 105}{100} \text{ av. velj.} = 840 \text{ gld. av. velj.}$$

$$\text{Vrednost po kurzu} = \text{gld. } \frac{109 \cdot 50 \cdot 800}{100} = \text{gld. } 876 \cdot 00$$

$$\text{Obresti à 4\frac{5}{100}\% za 158 dni} = \frac{840 \cdot 158}{100 \cdot 80} = \underline{\text{gld. } 16 \cdot 59}$$

$$\underline{\text{Vrednost obveznic}} = \dots \dots \dots \underline{\text{gld. } 892 \cdot 59}$$

Vzgleđ 2. Dne 5. julija kupimo za 1200 gld. hrvaško-slavonskih zemljiško-odveznih obveznic po kurzu 108·50; kolika je vrednost?

Obresti je računati za 64 dni; 1200 gld. konv. velj. =

$$= \frac{1200 \cdot 105}{100} \text{ av. velj.} = 1260 \text{ gld. av. velj.}$$

$$\text{Vrednost po kurzu} = \text{gld. } \frac{108 \cdot 50 \cdot 1200}{100} = \text{gld. } 1302 \cdot 00$$

$$\text{Obresti } \grave{\text{a}} 4 \cdot 65\% = \begin{cases} \grave{\text{a}} 4 \cdot 5\% = \text{gld. } \frac{260 \cdot 64}{100 \cdot 80} = \text{gld. } 10 \cdot 08 \\ \grave{\text{a}} 0 \cdot 15\% = \text{gld. } 10 \cdot 08 : 30 = \text{gld. } 0 \cdot 34 \end{cases} \quad \text{gld. } 10 \cdot 42$$

$$\underline{\text{Vrednost obveznice}} = \dots \dots \dots \text{gld. } 1312 \cdot 42$$

8. Srečke za reguliranje Dunava (Obveznice posojila za reguliranje Dunava z leta 1878.). Kurz je naveden za 100 gld. nominalne vrednosti, in ker se glase srečke na 100 gld., je to ob jednem kurz za jeden kos; so pa tudi srečke, ki se glase na 1000 gld. Dajo 5% obresti, ki se izplačujejo brez vsake dohodarine dne 1. januarja in dne 1. julija. Žrebanje je vsako leto dne 2. januarja.

Vzgleđ: Kaj veljate dne 1. aprila 2 srečke za reguliranje Dunava po kurzu 116·50?

Obresti je računati za 90 dni.

$$\text{Vrednost po kurzu} = \text{gld. } 116 \cdot 50 \cdot 2 \dots \dots \dots \text{gld. } 233 \text{—}$$

$$\text{Obresti } \grave{\text{a}} 5\% \text{ za 90 dni} = \text{gld. } \frac{200 \cdot 90}{100 \cdot 72} = \dots \dots \dots \text{gld. } 2 \cdot 50$$

$$\underline{\text{Vrednost 2 srečk}} = \dots \dots \dots \text{gld. } 235 \cdot 50$$

9. Druge srečke, ki dajo ob jednem obresti so: 4% tržaške, 3% avstr. zemlj. kred. dolžnih pisem, 4% za reguliranje Tise i. dr.

10. Srečke Ljubljanskega mesta. Kurz je naveden za jeden kos; obresti ne dajo nobenih. Žrebajo se vsako leto dne 2. januarja; glavni dobitek je 30.000 gld., najmanjši pa 30 gld.

Vzgleđ: Koliko velja 10 srečk Ljubljanskega mesta po kurzu 22·50.

$$\text{Vrednost} = \text{gld. } 22 \cdot 50 \cdot 10 = 225 \text{— gld.}$$

11. Druge srečke, pri katerih je kurz naveden za jeden kos, in ki ne dajo nobenih obrestij, so: kreditne srečke, dunajske komunalne srečke, krakovske srečke, inomostne srečke, solnograške srečke, srečke avstr. rudečega križa i. dr.

D. O dobavi denarja.

1. O realnem in o osebnem kreditu.

Ako primanjkuje obrtniku gotovine, mora si vzeti denar na posodo.

Pri izposojevanju moramo natanko razločevati, v kaj potrebujemo denar, ali v povečanje našega obrta (nakup strojev i. t. d.), ali pa za njegovo oskrbovanje (nakup surovine). Ta razločitev je važna radi tega, ker denar, porabljen v povečanje obrta, moremo povrniti še le čez delj časa z dobičkom, katerega nam donaša naš obrt; denar, izposojen v oskrbovanje našega obrta, pa povrnemo z dohodki prodanih rokotvorov navadno v kratkem času.

Po tem, kako izkoristimo svoj kredit, razločujemo realni in osebni kredit. Realni kredit je kredit, pri katerem da dolžnik kakšno vrednost kot varščino za posojilo, osebni kredit pa je tisti, ki ga ima dolžnik z ozirom na svoje osebne lastnosti (varčnost, pridnost, ročnost i. t. d.).

Realni kredit lahko izkoristi obrtnik, ako ima nepremičnine (hiše i. t. d.) ali vrednostne papirje. Na nepremičnine se izposojeni denar vknjiži, vrednostne papirje pa lahko zastavimo pri kakšnem kreditnem zavodu (banki, hranilnici, posojilnici) za določen čas. Za izposojeni denar plačujemo določene obresti.

Na vrednostne papirje dobimo navadno polovico ali dve tretjini vrednosti po kurzu kot izposojilo. Ako o dospetku ne moremo poravnati dolga, moramo prositi, da se dospetek za vračilo podaljša ali prolongira.

Ako nima obrtnik ne nepremičnin, ne vrednostih papirjev, izkoristiti mora svoj osebni kredit in si izposoditi denar pri kakšni privatni osebi ali pri kakšnem kreditnem zavodu (posojilnici, hranilnici i. t. d.).

Za izposojeni denar, „kapital“ ali „glavnica“ imenovan, plačuje določene obresti, kapital sam pa vrne o določenem času, ali vsega naenkrat, ali pa v obrokih. Obresti plačujemo ali naprej (anticipativno*), ali pa nazaj (posticipativno* ali dekurzivno*).

Zadruge, posojilnice, hranilnice i. t. d. dovolijo čestokrat posojila s pogojem, da se vračajo kapital in obresti skupaj v določenih obrokih; vsako tako plačilo, obsegajoče del kapitala in obresti, imenujemo „anuiteto“**) (Annuität).

O prejetem posojilu in o tem, kako se bode vračalo posojilo, mora podpisati dolžnik zadolžnico.

*) lat. izraz.

**) lat. izraz = vsakoletno plačilo.

Take zadolžnice so:

1. Dolžna pisma za večja izposojila, katera vrnemo še le čez delj časa.
2. Boni (Bons); to so potrdila o prejetih manjših izposojilih, ki jih vrnemo v kratkem času.*)
3. Menice (glej spredaj!).

2. Kreditne zadruge. (Creditgenossenschaften).

Posameznemu obrtniku je šestokrat težko dobiti kredit za opravljanje svojega obrta. Osnovale so se torej takoimenovane kreditne zadruge, katerim je smoter, ustanoviti si z majhnim, navadno mesečnim uplačevanjem glavnico (Fond). Ker jamčijo pri takih zavodih navadno jeden za vse in vsi za jednega („solidarično“), mogoče je takim zadrugam, izposoditi si potreben denar, ki ga lahko potem izposojujejo svojim zadružnikom. Tudi „posojilnice“ po Slovenskem so slične kreditne zadruge.

Korist takih zadrug je v tem, da zamorejo zadružniki dobiti o vsakem času majhna, svojim razmeram primerna izposojila za majhne obresti, ter da se vsakoletni dobiček uporabi za zadružne namene. Take zadruge pa delujejo tudi kot hranilnice, ker prejemajo vsakomesečne doneske od zadružnikov.

3. Diskontiranje*) menic.

Posebna vrsta upotrebljenja kredita je diskontiranje menic.

Ako ima obrtnik menice, ki še niso dospele v plačilo, lahko jih diskontira ali eskontira, to je, lahko jih proda, se ve da le v slučaju, ako so osebe, podpisane na menicah, kar se kredita tiče, na dobrem glasu.

Menice diskontirajo tako privatne osebe, kakor tudi kreditni zavodi. Umeva se, da kupec ne plača prodajalcu cele menične vsote, temveč odračuna si obresti od dneva, katerega je kupil menico, do dospelka. Ta odbitek imenujemo diskont. Diskont računamo od menične vsote in sicer se ne oziramo na krajcarje, ako jih je manj kakor 50, ako jih je pa 50 ali več kakor 50, izpustimo jih, menično vsoto pa povišamo v goldinarjih za 1 gld.

*) O dolžnih pismih in bonih glej: Funtek, Obrtno spisje str. 72.

*) Diskontirati, eskontirati = menice z odbitkom prodajati in kupovati.

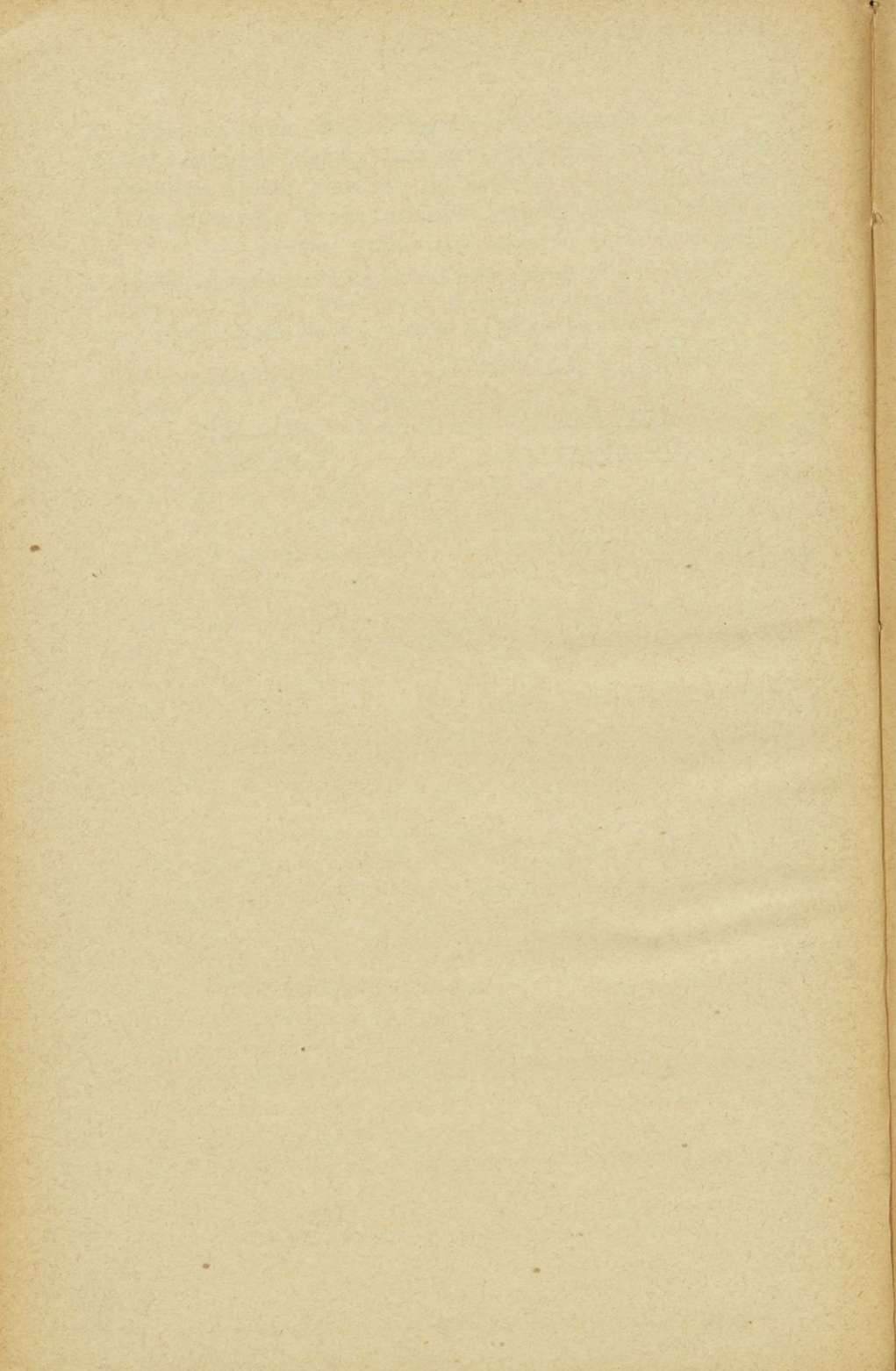
Pri preračunanju dni vzamemo vsak mesec za toliko dni, kolikor jih ima, dan kupa oziroma prodaje se pa ne računa. Visokost diskonta je odvisna pri privatnih osebah od dogovora mej prodajalcem in kupcem, kreditni zavodi pa razglašajo periodično, s katerimi odstotki diskontirajo menice.

Vzgleđ: Dne 15. aprila prodamo s 5% diskontom menico, glasečo se na 863·80 gld. z dospetkom v dan 2. julija; koliko dobimo za menico?

Obresti računamo od 864 gld. za čas od 15. IV.—2. VII., april 15 dni, maj 31 dni, juni 30 dni, juli 2 dni, skupaj 78 dni.

Menična vsota	gld. 863·80
<u>Obresti à 5% za 78 dni =</u>	$\frac{864 \cdot 78}{100 \cdot 72} =$
<u>Diskontirana menica</u>	<u>gld. 9·36</u>
	<u>gld. 854·44</u>

Kazalo.

I. Uvod.

	Stran
Nakup in prodaja	1
Naročena opravila	1
Potovalni opravniki	1
Nakupni račun	1
Prodajni račun	2
Pošiljalnica, spremnica	2
Proračun	2
Ceniki	3
Pošiljatev obrtnih rokotvorov	3
Carina	3
Zavarovanje	4
Poslovi za gotovino, na meno in na up	4
Plačilna sredstva	4
Prodaja na up	5

II. Kratek pouk o menicah.

1. Bistvo in razvrstitev menic	5
a) Tuja ali potegnjena menica	6
aa) Navadna potezka	6
ab) Potezka po lastni naredbi	9
ac) Lastna potezka	10
b) Lastna menica	13
c) Udomljene menice	15
2. Običajne nebistvenosti	22
3. Menični prevod	35
4. Menična predočba v sprejem	42
5. Menično poroštvo	43
6. Glavni dolžnik, predniki in nastopniki	49
7. Dospetek	50
8. Predlaganje v plačilo	51
9. Nazadovanje, kadar se ne plača	52
10. Meničnopravna zamuda in zastaranje meničnopravnih pravic	55
11. Zgubljene menice	58
12. Nepristne menice	59
13. Podpisi na menicah	59

14. O sposobnosti, zavezati se po menici	59
15. V kaj nam lahko rabi menica	60
16. Vzgledi in naloge	60
A. Vzgledi	60
B. Naloge	64

III. Obrtno knjigovodstvo.

A. Temeljni pojmi	64
Pojem in smoter knjigovodstva	64
Postavne določbe	65
Kolkovanje	66
Premoženje	67
Debitor in kreditor	67
Debet in kredit	68
Konto	69
Saldo	69
Storno	69
Pagina in folij	69
Kolona	70
Odnos in prenos	70
Rimesa, deviza, trata	71
Poslovi	71
Stavek	71
B. Neobhodno potrebne poslovne knjige	71
1. Inventarna knjiga	72
2. Blagajna	76
Kako prenašamo vsote v blagajni	76
Kako sklepamo blagajno	77
Paginovana blagajna	80
Priročna blagajna	81
Stroškovnik	82
Naloga v vajo	82
3. Glavna knjiga	83
Kako prenašamo vsote v glavni knjigi	84
Kako sklenemo glavno knjigo	85
Kazalo	88
Obračun	88
Paginovana glavna knjiga	89
Naloge	90
Praktičen vzgled št. I.	90
Praktičen vzgled v izdelovanje	110
4. Dnevnik	113
Vknjiženje poslovnih dogodkov na meno	115
Vknjiženje poslovnih dogodkov na up	117
Dostavek	119

C. Pomočne knjige	121
1. Blagovnik za izdelano blago	121
2. Blagovnik za surovo blago	125
3. Naročbenik	128
4. Prodajnik	128
5. Kupovnik	130
6. Proračunbenik	131
7. Zapisnik zaslужka	131
a) Tednik	132
b) Akordnik	133
8. Dospetnik	133
9. Prepisnik	135
Praktičen vzgled št. II.	136

IV. Dodatek.

Naložitev in dobava denarja	162
A. Naložitev denarja	163
B. Preračunanje vrednostnih papirjev	165
1. Preračunanje vrednostnih papirjev po kurzu	166
2. Preračunanje obrestij vrednostnih papirjev	166
C. Preračunanje vrednostnih papirjev, služečih čestokrat v naložitev denarja	170
D. Dobava denarja	174
1. Realni in osebni kredit	174
2. Kreditne zadruge	176
3. Eskontiranje menic	176

Zapisnik obrazcev.

A. Iz meništva.

Št. 1. Menična golica	6
Št. 2. Potezka	7
Št. 3. Vsprejeta potezka	9
Št. 4. Potezka po lastni naredbi	10
Št. 5. Lastna potezka	11
Št. 6. Lastna menica	13
Št. 7. Udomljena potezka	15
Št. 8. Udomljena potezka, pri kateri je vsprejemnik dostavil udomljenca	16
Št. 9. Udomljena menica, pri kateri je izdatnik dostavil udomljenca	16
Št. 10. Pri pošiljatelju udomljena potezka	17
Št. 11. Udomljena potezka po lastni naredbi	18
Št. 12. Udomljena potezka po lastni naredbi z udomljencem, od vsprejemnika ostavljenim	18
Št. 13. Pri izdatniku udomljena potezka po lastni naredbi	19
Št. 14. Udomljena lastna menica	19

Št. 15. Udomljena lastna menica z dostavljenim udomljencem	20
Št. 16. Pri pošiljatelju udomljena lastna menica	20
Št. 17. V vsprejem poslana prva menica, katero hrani hranilec po vsprejemu	24
Št. 18. Prevodjena druga menica z dostavkom, kje se nahaja prva menica	25
Št. 19. Prevodjena druga menica, ko se je njenemu posestniku izročila prva menica	26
Št. 20. Prva menica z ovržnim pristavkom	27
Št. 21. Druga menica z ovržnim pristavkom	28
Št. 22. Pošiljateljev dolžnik kupi menico, postavljeno še po naredbi pošiljateljevi	30
Št. 23. Naročena rimesa	31
Št. 24. Naročena potezka	32
Št. 25. Prevodjena menica s popolnimi prevodi	37
Št. 26. Prevodjena menica s popolnimi prevodi na sprednji strani in z nepopolnimi na hrbtu	38
Št. 27. Menica s prevodno prepovedjo	39
Št. 28. Prevodjena menica z očitnim poroštvom	44
Št. 29. Na poroka prevodjena menica	45
Št. 30. Menica z neočitnim poroštvom	46
Št. 31. Lastna menica z neočitnim poroštvom	47
Št. 32. Na dolžnika in poroka potegnjena menica	48
Št. 33. Pošiljateljev povratni račun	54
Št. 34. Prevodnikov povratni račun	55
Št. 35. Potezka plačljiva na pokaz	61
Št. 36. Lastna menica, plačljiva v določenem času po izdatbi	61
Št. 37. Tuja menica, plačljiva v določenem času po izdatbi	62
Št. 38. Prevodjena menica	63
Št. 39. Plačana menica s pobotnico na hrbtu	63

B. Iz knjigovodstva.

Inventar	74
Folijevana blagajna	79
Paginovana blagajna	80
Priročna blagajna	82
Folijevana glavna knjiga	86 in 87
Obračun	88
Paginovana glavna knjiga	89
Dnevnik in blagajna	120
Blagovnik za izdelano blago	122, 123, 127
Blagovnik za surovo blago	126, 127
Naročbenik	128
Prodajnik	129
Kupovnik	130

Proračunbenik	131
Tednik	132
Akordnik	133
Dospetnik	135

Važnejši popravki.

- Na str. 13. stati mora v 6. obrazcu „plačam“ namesto „plačajte“.
- Na str. 17. je v 10. obrazcu izostalo „Dne 1. maja 1891. l. plačajte za to prvo menico“.
Na str. 30., vrsta 7 od zgoraj	}	stati mora „Naročena rimesa“ namesto „Naročilna rimesa“.
Na str. 31., obrazec 23.		
Na str. 31., vrsta 7. od spodaj	}	stati mora „Naročena potezka“ namesto „Naročilna potezka“.
„ „ 32., vrsta 9. od zgoraj		
„ „ 32., obrazec 24.		
Na str. 42. stati mora v 3. opombi:	}	kupčijsko sodišče, kjer pa takega ni, deželno, oziroma okrožno ali okrajno sodišče.
„ „ 52. „ „ v 1. opombi:		
- Na str. 59. stati mora v opombi: Kupčijsko sodišče, ali če bi takega ne bilo v plačilnem okraju, deželno, oziroma okrožno sodišče.

Popravki.

Popravki.

Stran 78. Poslovna dogodka št. 3. in 4. se naj glasita:

3. Dne 3. januarja prodam S. Gorišku tukaj:

2 tucata robcev à 2'15 gld.

2 namizna prta à 3'75 gld.

1 tucat majhnih serviet à 2'60 gld.

4. Dne 4. januarja prodam B. Raiču 4 m sukna à 6'20 gld.

" 78. Poslovni dogodek št. 5. se glasi:

"Dne 10. januarja" ne „19. januarja“ in „10.50 gld.“ ne „19'50 gld.“

" 78. Poslovni dogodek št. 6 naj izostane.

" 87. V Gornikovem kontu stati mora „Marc, 10.“ ne „Marc, 12.“ in v pojasnilu „20. V.“ ne „15. V.“

" 91. Poslovni dogodek št. 1. naj izostane.

" 92. Dogodek št. 8. naj stoji pred dogodkom št. 7.

" 92. Dogodek št. 13.: „delo računam „2 gld.“ ne „2.50 gld.“

V dolg.

Stran 148 in 149. Konto

1892			Blag.	Dnev.	Dospelki	gld.	kr.
jan.	4	Za prodano opravo		1	1. II.	189	—
						189	—
febr.	1	Za saldo od prejš. računa				164	—

Stran 93. Dogodek št. 22.: „Istržek znaša 28'45“ ne „28'40“.

- „ 94. Kot dogodek št. 37. se naj postavi:
30. Plačam davka 8'50 gld.
Blagajna: Izdatki.
- „ 96. Dne 6. „Ivan Knaus plača svoj račun: 5 m žlebov iz bele pločevine à 1.15 gld.“ ne „1.55 gld.“
- „ 97. Plačilo H. Turku se naj vknjiži dne 15. ne 17.
- „ 98. Konto „Meščanska šola“ 4. in 5. poslovni dogodek se naj vknjižita dne 23. ne 27.
- „ 98. Konto „H. Turk“, 1. in 2. poslovni dogodek se naj vknjižita dne 15. ne 17.
- „ 103. Konto „dr. J. Mencinger“. Mej sklepnama črtama naj stoji 33'50 ne 18'50.
- „ 104. Plačilo H. Turku se naj vknjiži pred Sekirnikovo plačilo dne 15. ne 17.
- „ 106. Konto „Meščanska šola“ 4. in 5. poslovni dogodek se naj vknjižita dne 23. ne dne 27.
- „ 107. Konto „Hugo Turk“. 2. in 3. poslovni dogodek se naj vknjižita dne 15. ne dne 17.
- „ 134. 2. vrsta od spodaj beri „plačali“ mesto „poslali“.
- „ 140. Poslovni dogodek št. 27. V pojasnilu se še naj dostavi:
Naročbenik: Označim odpošiljatev.
- „ 141. Poslovni dogodek št. 34. Račun znaša 25'50 gld. ne 38'50 gld.
- „ 147. Zadnja vrsta od spodaj beri 25'50 ne 28'50.

„Fran Perušek“ se glasi:

V imovino.

			Blag.	Dnev.	Dospelki	gld.	kr.
1892							
jan.	23	Za gotovino	1			25	—
„	31	Za saldo na nov račun . .				164	—
						189	—

Stran 150. Konto „M. Filipič“ naj stoji 32'80 gld. ne 32'90.

- „ 157. Dne 3. Od V. Strgarja 12 stolovih nog „à 0.50 gld. = 6 gld.“ ne „à 0'52 gld. = 6'24 gld.“

